

**UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
EKONOMICKÁ FAKULTA**

**FINANČNÉ HOSPODÁRENIE PODNIKU S DÔRAZOM
NA ZNÍŽENIE NÁKLADOV AKO EFEKTÍVNA FORMA
HOSPODÁRENIA
DIPLOMOVÁ PRÁCA**

e42df06d-aa9d-4ec2-acc5-9e963aec854a

**UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
EKONOMICKÁ FAKULTA**

**FINANČNÉ HOSPODÁRENIE PODNIKU S DÔRAZOM NA
ZNÍŽENIE NÁKLADOV AKO EFEKTÍVNA FORMA
HOSPODÁRENIA**

Diplomová práca

e42df06d-aa9d-4ec2-acc5-9e963aec854a

Študijný program: Financie, bankovníctvo a investovanie
Študijný odbor: 3.3.6. financie, bankovníctvo a investovanie
Pracovisko: Katedra financií a účtovníctva
Vedúci diplomovej práce: doc. Ing. Hussam Musa, PhD.

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som chcela poďakovať doc. Ing. Hussamovi Musovi, PhD. za ústretový prístup, cenné pripomienky, odborné rady a trpezlivosť ktorými prispel k vypracovaniu tejto diplomovej práce. Ďalej by som sa chcela poďakovať manažmentu poľnohospodárskeho družstva, najmä Ing. Františkovi Krivačkovi, za poskytnutie všetkých informácií potrebných na spracovanie diplomovej práce.

ABSTRAKT

KURNOTOVÁ, Lenka Bc.: Finančné hospodárenie podniku s dôrazom na zníženie nákladov ako efektívna forma hospodárenia. [Diplomová práca] / Lenka Kurnotová. - Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Ekonomická fakulta; Katedra financií a účtovníctva. - Vedúci: doc. Ing. Hussam Musa, PhD. - Stupeň odbornej kvalifikácie: Inžinier. - Banská Bystrica : Ekonomická fakulta UMB, 2014. 84 s.

Cieľom diplomovej práce je na základe teoretických východísk analyzovať finančné hospodárenie vybraného poľnohospodárskeho družstva so zameraním na analýzu riadenia nákladov. Práca analyzuje obdobie piatich rokov, od roku 2009 do roku 2013. Diplomová práca používa matematicko-štatistické, komparatívno-analytické metódy, analýzu, syntézu, komparáciu v čase, abstrakciu a induktívno-deduktívnu metódu. Práca čerpala poznatky z primárnych aj sekundárnych zdrojov, najmä z knižnej literatúry, z internetových zdrojov, interných dokladov poľnohospodárskeho družstva a osobného rozhovoru s ekonómom družstva. Diplomová práca prináša analýzu finančného hospodárenia podniku pomocou pomerových ukazovateľov, rentability, likvidity, aktivity, zadlženosti a analýzu nákladov. Záverečná časť práce obsahuje celkové zhodnotenie situácie v podniku a návrhy na jej zlepšenie aj vďaka racionalizácii nákladov.

Kľúčové slová: Analýza. Finančná analýza. Pomerové ukazovatele. Rentabilita. Likvidita. Aktivita. Zadlženosť. Náklady. Analýza nákladov. Znižovanie nákladov.

ABSTRACT

KURNOTOVÁ, Lenka Bc.: Financial management company with a focus on cost reduction as an effective form of management. [Diploma thesis] / Lenka Kurnotová. - Matej Bel University in Banská Bystrica. Faculty of Economics; Department of Finance and Accounting. - Supervisor: doc. Ing. Hussam Musa, PhD. - Qualification level: Engineer. - Banská Bystrica: Faculty of Economics UMB, 2014. 84 p.

The aim of the thesis is based on the theoretical background to analyze the financial management of selected agricultural cooperative focusing on analysis of cost management. The work analyzes the five-year period, from 2009 to 2013. Diploma thesis uses mathematical and statistical, comparative and analytical methods, analysis, synthesis, comparison of the time, abstraction and inductive-deductive method. The work drew lessons from both primary and secondary sources, mainly from the book literature, internet resources, internal documents of agricultural cooperatives and personal interview with economist team. Diploma thesis presents an analysis of financial management company using ratios, profitability, liquidity, activity, debt and cost analysis. The last part of an overall evaluation of the situation in the company and its proposals for improving the rationalization and cost.

Keywords: Analysis. Financial analysis. Ratios. Return. Liquidity. Activity. Indebtedness. Costs. Cost analysis. Cost reduction.

OBSAH

ABSTRAKT	5
ABSTRACT.....	6
OBSAH.....	7
ZOZNAM TABULIEK A ILUSTRÁCIÍ	9
ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK.....	11
PREDHOVOR	12
ÚVOD.....	13
1. TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ FINANČNEJ ANALÝZY PODNIKU	14
1.1. Význam a cieľ finančnej analýzy	14
1.2. Používatelia finančnej analýzy.....	16
1.3. Zdroje informácií pre finančnú analýzu	17
1.4. Metódy finančnej analýzy.....	24
1.4.1. Vybrané pomerové ukazovatele finančnej analýzy.....	27
1.5. Analýza nákladov podniku	31
1.5.1. Charakteristika nákladov	31
1.5.2. Klasifikácia nákladov	32
1.5.3. Ukazovatele analýzy nákladov	35
1.5.4. Možnosti znižovania nákladov	36
2. ANALÝZA FINANČNÉHO HOSPODÁRENIA VO VYBRANOM POĽNOHOSPODÁRSKOM DRUŽSTVE.....	38
2.1. Charakteristika podniku	38
2.2. Analýza pomerových ukazovateľov vo vybranom poľnohospodárskom družstve	40
2.2.1. Ukazovatele rentability.....	40
2.2.2. Ukazovatele likvidity	42
2.2.3. Ukazovatele aktivity.....	45
2.2.4. Ukazovatele zadlženosti	48
2.3. Analýza nákladov poľnohospodárskeho družstva.....	52
2.3.1. Analýza nákladov poľnohospodárskeho družstva podľa druhového členenia nákladov	53
2.3.2. Analýza nákladov poľnohospodárskeho družstva podľa kalkulačného členenia nákladov.....	57
2.3.3. Ukazovatele analýzy nákladov poľnohospodárskeho družstva	59

3. HODNOTENIA A NÁVRHY	64
3.1. Hodnotenie pomerových finančných ukazovateľov	64
3.1.1. Hodnotenie ukazovateľov rentability	64
3.1.2. Hodnotenie ukazovateľov likvidity	66
3.1.3. Hodnotenie ukazovateľov aktivity	67
3.1.4. Hodnotenie ukazovateľov zadlženosti	69
3.2. Hodnotenie analýzy nákladov	70
3.2.1. Hodnotenie analýzy nákladov poľnohospodárskeho družstva podľa druhového a kalkulačného členenia	71
3.2.2. Hodnotenie ukazovateľov analýzy nákladov poľnohospodárskeho družstva	73
3.2.3. Návrhy na znižovanie nákladov vo vybranom poľnohospodárskom družstve	75
ZÁVER	77
SUMMARY	79
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	81
PRÍLOHY	85

ZOZNAM TABULIEK A ILUSTRÁCIÍ

Tabuľka 1 Súvaha.....	19
Tabuľka 2 Výkaz ziskov a strát.....	21
Tabuľka 3 Prehľad peňažných tokov	23
Tabuľka 4 Elementárne metódy finančnej analýzy.....	24
Tabuľka 5 Vyššie metódy finančnej analýzy.....	25
Tabuľka 6 Ukazovatele rentability	27
Tabuľka 7 Ukazovatele likvidity.....	28
Tabuľka 8 Ukazovatele aktivity	29
Tabuľka 9 Ukazovatele zadlženosti	30
Tabuľka 10 Vybrané ukazovatele rentability počas rokov 2009 - 2013	40
Tabuľka 11 Vybrané ukazovatele likvidity počas rokov 2009 – 2013.....	43
Tabuľka 12 Vybrané ukazovatele aktivity počas rokov 2009 – 2013.....	45
Tabuľka 13 Vybrané ukazovatele zadlženosti počas rokov 2009 – 2013	49
Tabuľka 14 Náklady podniku podľa druhového členenia počas rokov 2009 - 2013.....	54
Tabuľka 15 Percentuálne zmeny nákladov v podniku počas rokov 2009 – 2013	55
Tabuľka 16 Kalkulácia ceny mlieka.....	58
Tabuľka 17 Náklady, tržby, výsledok hospodárenia, produkcia mlieka, predané mlieko, predajná cena mlieka, počet dojnic	60
Tabuľka 18 Halierový ukazovateľ, nákladová účinnosť, rentabilita nákladov.....	61
Tabuľka 19 Porovnanie ukazovateľov rentability vybraného poľnohospodárskeho družstva s priemernými výsledkami poľnohospodárskych subjektov v SR.....	64
Tabuľka 20 Porovnanie ukazovateľov likvidity vybraného poľnohospodárskeho družstva s priemernými výsledkami poľnohospodárskych subjektov v SR.....	67
Tabuľka 21 Porovnanie ukazovateľov aktivity vybraného poľnohospodárskeho družstva s priemernými výsledkami poľnohospodárskych subjektov v SR.....	68
Tabuľka 22 Porovnanie ukazovateľov zadlženosti vybraného poľnohospodárskeho družstva s priemernými výsledkami poľnohospodárskych subjektov v SR.....	70
Tabuľka 23 Porovnanie celkových nákladov vybraného poľnohospodárskeho družstva s celkovými nákladmi poľnohospodárskych subjektov v SR.....	71

Tabuľka 24 Porovnanie halierového ukazovateľa vybraného poľnohospodárskeho družstva s halierovým ukazovateľom poľnohospodárskych subjektov v SR.....	74
Tabuľka 25 Porovnanie nákladovej účinnosti vybraného poľnohospodárskeho družstva s nákladovou účinnosťou poľnohospodárskych subjektov v SR.....	74
Tabuľka 26 Porovnanie rentability nákladov vybraného poľnohospodárskeho družstva s rentabilitou nákladov poľnohospodárskych subjektov v SR	75
Graf 1 Účtovný informačný systém podniku	17
Graf 2 Ukazovateľ ROE	41
Graf 3 Ukazovateľ ROA.....	41
Graf 4 Ukazovateľ ROS	42
Graf 5 Likvidita 1. stupňa.....	43
Graf 6 Likvidita 2. stupňa.....	44
Graf 7 Likvidita 3. stupňa.....	44
Graf 8 Obrat celkových aktív.....	45
Graf 9 Doba obratu majetku	46
Graf 10 Doba obratu zásob	47
Graf 11 Doba inkasa pohľadávok	47
Graf 12 Doba úhrady záväzkov.....	48
Graf 13 Celková zadlženosť	49
Graf 14 Koeficient samofinancovania	50
Graf 15 Dlhodobá zadlženosť aktív	50
Graf 16 Úverová zadlženosť aktív	51
Graf 17 Úrokové krytie.....	51
Graf 18 Tokové zadlženie.....	52
Graf 19 Celkové náklady	53
Graf 20 Podiel nákladov z jednotlivých činností na celkových nákladoch	57
Graf 21 Halierový ukazovateľ	61
Graf 22 Nákladová účinnosť	62
Graf 23 Rentabilita nákladov	63
Graf 24 Tržby, produkcia mlieka, priemerná predajná cena	65
Graf 25 Náklady podľa druhového členenia.....	72
Graf 26 Výška vybraných druhov nákladov v jednotlivých rokoch	72

ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK

A – aktíva

ČRA – časové rozlíšenie na strane aktív

DPOH – dlhodobé pohľadávky

h – ukazovateľ nákladovosti

KPOH – krátkodobé pohľadávky

KZ – krátkodobé záväzky

N - celkové náklady

Nú – nákladová účinnosť

OM - obežný majetok

PPP – pohotovité peňažné prostriedky

RN – rentabilita nákladov

T – tržby

VH – výsledok hospodárenia

VI – vlastné imanie

Vy – výnosy

Z – zisk

PREDHOVOR

Finančné hospodárenie podniku ovplyvňuje mnoho faktorov. Okrem tých vonkajších, na ktoré podnik nemá vplyv, sú to najmä vnútorné faktory, ktoré dokáže ovplyvniť. Najlepším spôsobom ako ich zistiť, je finančno-ekonomická analýza.

Finančno-ekonomická analýza nám dáva veľké množstvo informácií o podniku, ktoré slúžia na zhodnotenie jeho doterajšej činnosti a stáva sa podkladom pre rozhodovanie do budúcnosti. Pomocou finančnej analýzy podnik zisťuje, či splnil stanovené ciele a ak sa mu to nepodarilo, identifikuje faktory, ktoré to spôsobili. Medzi faktory, ktoré ovplyvňujú úspech podnikania patria aj náklady.

Náklady podniku sú jednou zo základných ekonomických kategórií a často krát je to kľúčový bod zlepšenia finančnej situácie v podniku. Sú nevyhnutnou súčasťou podnikania, pretože sa spájajú s podnikaním už od jeho vzniku a súvisia s každou podnikateľskou aktivitou, a preto k nim treba pristupovať zodpovedne, pravidelne ich analyzovať, vyhodnocovať a systematicky znižovať.

ÚVOD

V diplomovej práci sme sa rozhodli skúmať finančné hospodárenie vybraného podniku. Spätná väzba a zistenie ako podnik hospodáril za minulé obdobie, identifikovanie problémových faktorov a zistenie v čom je efektívny, sú hlavné faktory úspechu podniku v budúcnosti, pretože ak pozná svoje slabé stránky, môže pracovať na ich zlepšení a naopak, ak zistí, aké má silné stránky, môže na nich stavať a budovať značku a dobré meno.

Cieľom diplomovej práce je na základe teoretických východísk analyzovať finančné hospodárenie vybraného poľnohospodárskeho družstva so zameraním na analýzu riadenia nákladov.

V prvej kapitole diplomovej práce popíšeme teoretické východiská finančnej analýzy, definujeme základné pojmy, jej význam, ciele a zdroje údajov, identifikujeme používateľov finančnej analýzy a charakterizujeme metódy finančnej analýzy, najmä pomerové ukazovatele. V závere prvej kapitoly definujeme ekonomickú kategóriu náklady, ich klasifikáciu a charakterizujeme najvýznamnejšie metódy analýzy nákladov. Keďže v práci kladieme dôraz na znižovanie nákladov, v závere prvej kapitoly popíšeme ich možnosti. Na spracovanie prvej kapitoly využijeme najmä odbornú knižnú literatúru a internetové zdroje.

V druhej kapitole stručne charakterizujeme vybraný podnik, vyčíslime vybrané pomerové ukazovatele finančnej analýzy od roku 2009 do roku 2013, likviditu, aktivitu, rentabilitu a zadlženosť a identifikujeme faktory, ktoré tieto ukazovatele ovplyvnili. V druhej časti druhej kapitoly sa venujeme analýze nákladov. Vyčíslime ich objem od roku 2009 do roku 2013, rozčleníme ich podľa druhového a kalkulačného členenia a tým odhalíme ich štruktúru. Efektívnosť nákladov zhodnotíme pomocou vyčíslenia halierového ukazovateľa, ukazovateľa nákladovej účinnosti, rentability nákladov a identifikujeme faktory, ktoré vplývali na výšku nákladov. Na spracovanie tejto časti diplomovej práce použijeme primárne a sekundárne zdroje.

V tretej kapitole diplomovej práce zhodnotíme výsledky zistené v druhej kapitole. Niektoré ukazovatele porovnáme s priemernými výsledkami všetkých podnikov v odvetví na Slovensku. Navrhujeme možnosti zlepšenia situácie v podniku, najmä v oblasti znižovania nákladov.

1. TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ FINANČNEJ ANALÝZY PODNIKU

Na to, aby bola firma úspešná v ekonomickom prostredí v ktorom pôsobí, musí poznať svoje hospodárenie. Aby ho poznala, uskutočňuje rozbor finančnej situácie, ktorý sa vykonáva práve implementovaním finančnej analýzy (Kabát, Majková, Vincúrová, 2013).

1.1. Význam a cieľ finančnej analýzy

V ekonómii existuje viacero definícií pojmu finančná analýza. Všeobecne pod termínom analýza chápeme spôsob skúmania jednotlivých komponentov a vlastností predmetu, javu alebo činnosti, pri ktorých rozkladáme celok na časti. V ekonómii sa analýzou rozumie skúmanie stavu a vývoja istého ekonomického systému, jeho časti, alebo okolia (Kabát, Majková, Vincúrová, 2013).

Ide predovšetkým o rozbor stavu a vývoja financií podniku podľa údajov z účtovných výkazov. Slúži nám hlavne na posudzovanie finančnej dôveryhodnosti podniku z pohľadu investorov a veriteľov (Grünwald, 2001). Pomocou údajov, použitých vo finančnej analýze môžeme tiež hodnotiť minulosť, súčasnosť, a dá sa predikovať aj budúcnosť finančného vývoja (Kabát, Majková, Vincúrová, 2013).

Karol Zalai (2004) definuje finančno-ekonomickú analýzu ako materiál rekapitulujúci a hodnotiaci výsledky podniku za obdobie, ktoré bolo analyzované, identifikujúci a kvantifikujúci okolnosti, ktoré ich stanovili, doterajší vývoj a dosiahnuté výsledky predlžuje do budúcnosti a to všetko dáva do návrhu opatrení, ktorých zrealizovanie zabezpečí podnikové ciele.

Finančná analýza predstavuje dôležitú súčasť finančného riadenia podniku ako celku. Pre hodnotenie finančnej situácie a výkonnosti podniku sa používa veľké množstvo pomerových ukazovateľov, pomocou ktorých sa vyhodnotí finančná situácia podniku a poskytnú sa odporúčania pre vývoj v budúcnosti (Dluhošová, 2006).

Hlavným cieľom finančnej analýzy je celkové zhodnotenie aktuálnej finančnej situácie, predpokladanie budúceho vývoja finančnej situácie a návrh opatrení, ktoré majú zabezpečiť zlepšenie ekonomickej situácie podniku a tým aj jeho prosperitu (Dluhošová, 2006).

Ďalšou úlohou ku ktorej nám finančná analýza slúži je zabezpečenie finančnej stability podniku. Finančnú stabilitu môžeme posúdiť sledovaním zisku, keďže zisk predstavuje zhodnotenie vlastného kapitálu a jeho tvorba je jedným z hlavných cieľov každého podniku. Taktiež platobnou schopnosťou podniku, bez ktorej by podnik nebol schopný ďalej existovať. Finančná analýza nám tiež umožňuje zistiť či podnik plní ciele ktoré si stanovil, a ako efektívne hospodári, teda mení vstupy, ako sú kapitál, práca, znalosti a zručnosti na výstupy, ktoré môžu byť výrobky, služby, či tovary (Kabát, Majková, Vincúrová, 2013).

Pre finančnú analýzu potrebujeme kvalitné podklady finančných informácií, a preto im musí podnik venovať dostatočnú pozornosť (Janok, 1997). Tieto informácie sú zachytené v účtovníctve podniku. Kľúčové je finančné a manažérske účtovníctvo prostredníctvom ktorých môžeme analyzovať čiastkové a celkové výsledky hospodárenia podniku. Nesmieme zabudnúť ani na postup, ktorý pri finančnej analýze použijeme. Môžeme zvoliť medzi analýzou celkových výsledkov na celopodnikovej úrovni a analýzou čiastkových výsledkov. Ak chceme skontrolovať dosahovanie definovaných cieľov podniku, použijeme analýzu celkových výsledkov. Súčasne zistíme mieru dosiahnutých cieľov a taktiež, či rastie podniková hodnota. Čo spôsobuje nedodržiavanie cieľov podniku nám priblíži analýza čiastkových výsledkov. Touto analýzou môžeme odhaliť napr. nedostatky podniku, skryté rezervy, môžeme zistiť, ako efektívnejšie zhodnocovať disponibilné finančné zdroje a i. Pri analýze čiastkových výsledkov môžeme skúmať externé alebo interné prostredie podniku. Externým prostredím rozumieme vplyv okolia, teda ekonomické prostredie, v ktorom podnik pôsobí a jeho zákony a pravidlá v obchodovaní. Pod pojmom interné prostredie chápeme procesy a organizačné útvary vo vnútri podniku. Ak analyzujeme vnútorné prostredie podniku, musíme poznať jeho funkcie, výkony ktoré sa v ňom realizujú, organizačné útvary, pracovné miesta atď. (Kabát, Majková, Vincúrová, 2013).

Dôležité pri finančnej analýze je, vhodné určenie ukazovateľov, metód, opakovaní analýzy, získanie informačných zdrojov, aby každý používateľ dostal výsledky finančnej analýzy na účely, ktoré potrebuje a na ktoré bola analýza určená (Dluhošová, 2006).

1.2. Používatelia finančnej analýzy

Výsledky finančnej analýzy podniku dodávajú dôležité informácie nielen pre interné, ale tiež pre externé subjekty, ktoré sa nachádzajú v okolí podniku (Aký je význam finančnej analýzy?, 2010).

Najdôležitejšími používateľmi informácií, ktoré poskytuje finančná analýza sú spoločníci, resp. akcionári podniku. Zaujímajú sa o finančno-účtovné informácie, aby sa mohli rozhodnúť v otázkach budúcich investícií. Hlavný dôraz kladú na mieru rizika a mieru výnosnosti kapitálu ktorý vložili. Taktiež kontrolujú manažérov, pretože sa zaujímajú o stabilitu, likviditu podniku a disponibilný zisk. Manažéri získavajú informácie z finančného účtovníctva. Rozhodujú sa ako získať finančné zdroje tak, aby zabezpečili optimálnu majetkovú štruktúru (Zrážková daň z príjmov a povinnosti platiteľov, 2013).

Ďalšími používateľmi sú obchodní partneri, ktorí sa zaujímajú najmä o solventnosť podniku, teda či podnik bude môcť uhradiť svoje záväzky. Odberatelia sa informujú najmä o dlhodobej situácii v podniku, pretože nepriaznivý finančný vývoj by mohol ovplyvniť ich vlastnú výrobu, keďže sú od dodávateľov závislí (Zrážková daň z príjmov a povinnosti platiteľov, 2013).

Zamestnanci sa zaujímajú o to, aby ich podnik prosperoval a zároveň mal finančnú a hospodársku stabilitu, pretože takýto podnik im zabezpečí istotu zamestnania a výhodné mzdové i sociálne podmienky (Lesáková, 2007). Banky a ostatní veritelia sa na základe finančnej analýzy rozhodujú, či podniku poskytnú alebo neposkytnú úver. V tomto prípade si banky často krát robia finančnú analýzu podniku podľa vlastných postupov, teda hodnotia bonitu klienta (Zrážková daň z príjmov a povinnosti platiteľov, 2013).

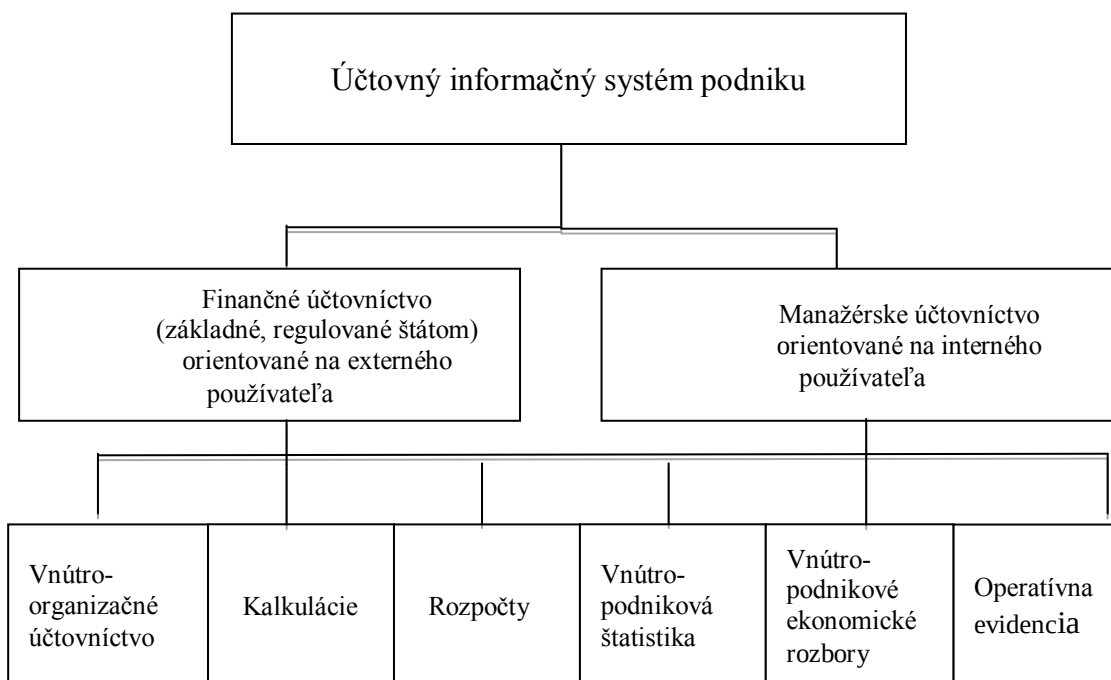
Štátne orgány používajú informácie o podniku pre štatistické potreby a na účely kontroly plnenia daňových povinností či rozdeľovaní transferov. Ďalšími používateľmi môžu byť investori, konkurencia atď.

Tak, ako sme naznačili v predchádzajúcom texte, používateľov finančnej analýzy je mnoho. Preto ak je podnik v dobrej finančnej situácii je to kladný signál pre všetkých, ktorí sa o tento podnik zaujímajú (Zrážková daň z príjmov a povinnosti platiteľov, 2013).

1.3. Zdroje informácií pre finančnú analýzu

Finančný analytik môže na účely analýzy aktuálneho stavu podnikových financií získať informácie z rôznych zdrojov. Dôležité informácie môže dostať z kapitálového trhu, z externého ekonomického prostredia, napríklad z Obchodného vestníka, štúdií, štatistických materiálov, atď. Nesmieme zabudnúť na interné podnikové dáta, ako napríklad účtovná evidencia podniku. Účtovná evidencia podniku je jednou z najdôležitejších zdrojov pre finančnú analýzu a preto sa jej budeme venovať detailnejšie (Zalai a kol., 2013).

Účtovnú evidenciu môžeme chápať v širšom slova zmysle ako účtovný informačný systém podniku, ktorý tvoria dva podsystémy. Prvým podsystémom je finančné účtovníctvo, ktoré musí zo zákona viesť každá účtovná jednotka. Druhým podsystémom je manažérske účtovníctvo, ktorého vedenie je dobrovoľné. Patrí sem podniková evidencia ako napríklad, vnútroorganizačné účtovníctvo, kalkulácie, rozpočty, vnútropodniková štatistika, vnútropodnikové ekonomické rozbor, operatívna evidencia a i. (Zrážková daň z príjmov a povinnosti platiteľov, 2013).

Graf 1 Účtovný informačný systém podniku

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: Zrážková daň z príjmov a povinnosti platiteľov [online]. 2013. Dostupné na internete: http://issuu.com/aionics/docs/dupp_01_2014/185.

Hoci je manažérske účtovníctvo veľmi dôležitou súčasťou finančnej analýzy podniku, najvýznamnejšie informácie pre túto analýzu nájdeme v evidencii tvorenej v rámci finančného účtovníctva (Zrážková daň z príjmov a povinnosti platiteľov, 2013).

Účtovná závierka je cenný zdroj údajov pre finančnú analýzu. V účtovnej závierke je obsiahnutý celý reprodukčný proces podniku. Na pomerne malom priestore získame veľké množstvo kvalitných informácií. Štruktúra účtovnej závierky, spôsob akým sa zostavuje, výkazy ktorými je tvorená to všetko sa odvíja od toho, v akej sústave podnik účtuje. Môže to byť jednoduché alebo podvojné účtovníctvo. Jednoduché účtovníctvo sa nazýva aj daňovým účtovníctvom, pretože je zostrojené tak, aby jeho výsledkom bol daňový základ, čiže rozdiel príjmov a výdavkov. Podvojné účtovníctvo poznáme aj pod názvom finančné účtovníctvo, pretože v jeho závere zistíme výsledok hospodárenia, ktorý je potrebné transformovať na daňový základ. Podnikateľské subjekty, ktoré sú registrované v Obchodnom registri majú povinnosť účtovať podvojne. Ostatné subjekty môžu účtovať jednoducho alebo podvojne, ale musia dodržiavať určité podmienky, napr. nesmú počas hospodárskeho roka meniť sústavu účtovania (Zalai a kol., 2013).

Sústava jednoduchého účtovníctva obsahuje dva výkazy, výkaz o majetku a záväzkoch, a výkaz o príjmoch a výdavkoch. Výkaz o majetku a záväzkoch eviduje detailnú štruktúru majetku a záväzkov, ktoré môžeme chápať ako cudzie zdroje financovania. Z rozdielu medzi majetkom a záväzkami zistíme výšku vlastného kapitálu (Zalai a kol., 2013).

Z Výkazu o príjmoch a výdavkoch, zistíme informácie o priebehu a výsledkoch reprodukčného procesu podniku. Porovnanie výdavkov a príjmov je podstatným základom pre analýzu hospodárenia podniku (Kabát, Majková, Vincúrová, 2013). Vhodná kombinácia údajov z oboch výkazov nám dáva možnosť analyzovať úroveň využitia majetku (Zalai a kol., 2013).

Sústava podvojného účtovníctva obsahuje bilanciu (súvahu), výkaz ziskov a strát, poznámky a cash flow (Kabát, Majková, Vincúrová, 2013).

Súvaha (bilancia)

„Súvaha je výkaz o finančnej situácii účtovnej jednotky v určitom časovom momente, sumarizuje majetok (aktíva), cudzie zdroje a vlastné zdroje (pasíva) účtovnej jednotky – predstavuje kvantitatívne údaje o majetku a o nárokoch

vlastníkov a veriteľov na ekonomické statky, ktoré veritelia či vlastníci pomohli financovať.“ (Krištofik, Saxunová, Šuranová, 2009, s. 94). Pomocou súvahy zistíme informácie o podstate a množstve investícií, ktoré účtovná jednotka investovala do ekonomických statkov. Ďalej sa dozvieme o druhoch záväzkov voči veriteľom a taktiež o čistých aktívach podniku (Krištofik, Saxunová, Šuranová, 2009).

Na nasledujúcom obrázku je zobrazená štruktúra súvahy.

Tabuľka 1 Súvaha

Aktíva	Pasíva
	Vlastné imanie
Neobežný majetok	základné imanie
dlhodobý nehmotný majetok	kapitálové fondy
dlhodobý hmotný majetok	fondy zo zisku
dlhodobý finančný majetok	hospodársky výsledok minulých rokov
	hospodársky výsledok za účt. obdobie
Obežný majetok	Záväzky
zásoby	rezervy
dlhodobé pohľadávky	dlhodobé záväzky
krátkodobé pohľadávky	krátkodobé záväzky
finančný majetok	bankové záväzky
Časové rozlíšenie	Časové rozlíšenie
Aktíva celkom	Pasíva celkom

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: Lesáková, Ľ. 2013. Firemné plánovanie v malých a stredných podnikoch. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta v Banskej Bystrici, 2013. 238 s. ISBN 978-80-557-0508-8.

Pre účely finančnej analýzy môžeme súvahu skúmať po horizontále i vertikále. Horizontálna analýza skúma ako sa vyvíjali jednotlivé položky súvahy a taktiež vzťahy medzi majetkom a zdrojmi jeho financovania. Je dôležité dodržiavať tzv. zlaté bilančné pravidlo, podľa ktorého je potrebné, aby boli dlhodobé aktíva kryté finančnými zdrojmi, ktoré má podnik dlhodobo k dispozícii. Ak toto pravidlo podnik nedodržiava, môže nastať situácia, kedy je prekapitalizovaný, čiže objem stálych aktív je menší ako objem dlhodobých finančných zdrojov, alebo naopak podkapitalizovaný čo znamená, že objem stálych aktív je vyšší, ako objem dlhodobých finančných zdrojov. Zlaté bilančné pravidlo platí tiež pre obežný majetok, ktorý má byť krytý najmä krátkodobým cudzím kapitálom. Ak nastane stav prekapitalizovania, znamená to, že objem obežných aktív je väčší ako objem krátkodobých cudzích zdrojov. Táto situácia môže nastať aj z dôvodu, že časť

dlhodobých zdrojov môže podnik použiť na financovanie obežných aktív. Kladný rozdiel medzi obežnými aktívami a krátkodobým cudzím kapitálom nazývame čistý prevádzkový kapitál. Ak je podnik podkapitalizovaný, využil krátkodobý cudzí kapitál na krytie dlhodobých aktív. Nazýva sa to tiež nekrytý dlh a táto situácia je pre podnik veľmi nebezpečná, pretože podnik musí vrátiť cudzí kapitál skôr ako nastane reprodukcia stálych aktív. Ide o porušenie zlatého pravidla financovania (Zalai a kol., 2013).

Ak chceme skúmať zloženie majetku a kapitálu, použijeme vertikálnu analýzu. Súvaha nám poskytuje informácie na základe ktorých môžeme predikovať veľkosť, načasovanie a neistotu budúcich peňažných tokov podniku, zistíme z nej údaje potrebné na výpočet návratnosti, ziskovosti, kapitálovej štruktúry podniku a pomáha nám vyhodnotiť likviditu, solventnosť, zadlženosť a finančnú pružnosť podniku, ale má aj svoje nedostatky a obmedzenia. Jedným z nich sú historické ceny v ktorých je evidovaný majetok a záväzky. Niektorí ľudia obhajujú historické ceny a pokladajú ich za spoľahlivý zdroj ocenenia majetku. Straty ktoré sú zapríčinené poklesom hodnoty aktív, sa však vykazujú ihneď. Ďalej hodnoty aktív, ktoré sú evidované v súvahe nezodpovedajú ich súčasnej hodnote, čiže nekorešpondujú s trhovými hodnotami a v konečnom dôsledku skresľujú ukazovatele finančnej analýzy. Táto situácia nastáva najmä v inflačnom prostredí. Účtovníci často používajú dohady, ako napríklad pri určení percenta vzniku nákladov z dôvodu nevymožiteľných pohľadávok, alebo odhadujú množstvo opráv na základe záruk a i. Nemaľým problémom je tiež subjektívny postoj pri ohodnocovaní položiek, ktoré sa nedajú presne ohodnotiť, ako aj položky ktoré súvaha vôbec neobsahuje a napriek tomu sú pre podnik veľmi dôležité, napríklad zručnosti zamestnancov, dobré meno podniku, reputácia, okruh zákazníkov, a i. (Krištofík, Saxunová, Šuranová, 2009).

Výkaz ziskov a strát

Z výkazu ziskov a strát zisťujeme informácie o charaktere výsledku hospodárenia za účtovné obdobie. Podáva nám dynamický obraz o tom, ako podnik hospodári a pomáha nám charakterizovať výnosnosť podniku. Výsledok hospodárenia počas účtovného obdobia získame porovnaním všetkých výnosov a nákladov, ktoré patria do tohto obdobia (Účtovné výkazy – výstup účtovníctva., 2012).

Vo výkaze ziskov a strát sú položky rozdelené do troch oblastí, prevádzkovej, finančnej a mimoriadnej, čo zobrazuje aj nasledujúca tabuľka (Zalai a kol., 2013).

Tabuľka 2 Výkaz ziskov a strát

VÝKAZ ZISKOV A STRÁT (VÝSLEDOVKA)
Tržby z predaja tovaru
-Náklady vynaložené na predaný tovar
OBCHODNÁ MARŽA
Výroba
+ Výnosy z prevádzkových činností
- Náklady prevádzkových činností
• PREVÁDZKOVÝ HOSPODÁRSKY VÝSLEDOK
+ Finančné výnosy
- Finančné náklady
• HOSPODÁRSKY VÝSLEDOK Z FINANČNÝCH OPERÁCIÍ
- Daň z príjmov za bežnú činnosť
•• HOSPODÁRSKY VÝSLEDOK ZA BEŽNÚ ČINNOSŤ
+ Mimoriadne výnosy
- Mimoriadne náklady
- Daň z príjmov z mimoriadnej činnosti
• MIMORIADNY HOSPODÁRSKY VÝSLEDOK
••• HOSPODÁRSKY VÝSLEDOK ZA ÚČTOVNÉ OBDOBIE

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: Zalai, K. a kol. 2013. Finančno–ekonomická analýza podniku. Bratislava : Sprint vŕa, 2013. 471 s. ISBN 978-80-89393-80-0.

Výkaz ziskov a strát je pre finančnú analýzu dôležitý, pretože nám poskytuje analýzu činiteľov, ktoré ovplyvňovali tvorbu výsledku hospodárenia. Taktiež nám poskytuje informácie potrebné pre detailnú analýzu ukazovateľa nákladovosti.

Pri analýze výkazu ziskov a strát nesmieme zabudnúť na fakt, že údaje sú tokové tzn. kumulované. Je dôležité uvedomiť si to najmä v situáciách, kedy konštruujeme pomerové finančné ukazovatele kombináciou údajov súvahových a výsledkových za odlišne dlhé obdobia. Aby sme mohli ukazovatele porovnať, musíme ich vopred upraviť (Zalai a kol., 2013).

Prehľad peňažných tokov (Cash flow)

Vo výkaze cash flow sú zaznamenané zmeny peňažných prostriedkov a peňažných ekvivalentov. Poskytuje nám informácie o platobných tokoch, pomocou ktorých vieme lepšie posúdiť finančnú situáciu podniku (Krištofík, Saxunová, Šuranová, 2009). Cash flow teda chápeme ako skutočný pohyb finančných prostriedkov v podniku. Je to dôležitý ukazovateľ najmä z dôvodu, že existuje rozdiel medzi pohybom hmotných prostriedkov a peňažným vyjadrením týchto prostriedkov

a existuje aj časový nesúlad hospodárskych operácií, ktoré vytvárajú náklady a ich finančným zachytením (Kupkovič a kol., 2003). Je potrebný najmä z dôvodu, že akruálny princíp, ktorý je rešpektovaný v účtovníctve spôsobuje nerovnosť výnosov a príjmov a taktiež nákladov a výdajov. Pretože náklady a výnosy sa účtujú v období, s ktorým vecne a časovo súvisia a nie v období, kedy sa prejavia ako príjmy a výdaje. Výkaz cash flow má zabrániť situáciám, keď podnik, ktorý vykazuje zisk nedisponuje finančnými prostriedkami na nákup materiálu či výplatu miezd a pod. (Zalai a kol., 2004). Okrem schopnosti podniku splácať svoje záväzky a platiť dividendy nám výkaz cash flow tiež objasňuje schopnosť podniku vytvárať budúce príjmy a pomáha odhaľovať príčiny rozdielov medzi hospodárskym výsledkom a príjmami a výdavkami (Krištofik, Saxunová, Šuranová, 2009). Na nasledujúcom obrázku je zobrazený stručný výkaz cash flow.

Tabuľka 3 Prehľad peňažných tokov

Položky	Bežné účtovné obdobie	Bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie
Peňažné toky z prevádzkovej činnosti		
A.1. Príjmy z predaja tovaru (+)		
A.2. Výdavky za nákup tovaru (-)		
A.3. Príjmy z predaja služieb (+)		
A. Čisté peňažné toky z prevádzkovej činnosti		
Peňažné toky z investičnej činnosti		
B.1. Výdavky na obstar. dlh. nehm. majetku		
B.5. Príjmy z predaja dlh. hmotn. majetku		
B. Čisté peňažné toky z investičnej činnosti		
Peňažné toky z finančnej činnosti		
C.2. Peňažné toky vznikajúce z dlh. záväzkov a krátk. záväzkov		
C.2.4. Výdavky na splácanie úverov		
C.3. výdavky na zaplatené úroky		
C. Čisté peňažné toky z finančnej činnosti		
D. Čisté zvýšenie peňažných prostriedkov		
Peňažné prostriedky a peňažné ekvivalenty na začiatku účtovného obdobia		
Peňažné prostriedky a peňažné ekvivalenty na konci účtovného obdobia		

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: Sklenka, M. Forma prezentácie prehľadu peňažných tokov [online]. [cit. 2012-05-30]. Dostupné na internete: <http://www.anafin.sk/33/forma-prezentacie-prehladu-penaznych-tokov-uniqueidmRRWSbk196FPkyDafLfWAHmcQhlDcDWk6SGzfkV23SZPpA5B5rrwHw/>.

Poznámky

V poznámkach sú uvedené informácie, ktoré sú doplnením finančných výkazov, respektíve ich lepšie vysvetľujú. Poznámky majú tri funkcie a to funkciu vysvetľovania informácií vo výkazoch, funkciu odbremenenia výkazov a funkciu doplnenia informácií obsiahnutých vo výkazoch. Funkcia vysvetľovania informácií vo finančných výkazoch znamená poskytovanie informácií a z časti aj vysvetľovaní

pravidiel bilancovania, oceňovania a vykazovania, ktoré sa použili v súvahe a vo výkaze ziskov a strát. Takto sa docieli lepšia prehľadnosť prezentácie prijatých bilančných opatrení. Funkcia odbremenenia výkazov nám umožňuje obsiahnuť informácie evidovať v poznámkach a nie priamo vo finančných výkazoch. Tým sa výkazy sprehľadnia. Funkcia doplnenia informácií vo finančných výkazoch znamená, že do poznámok môžeme, alebo musíme pridať informácie, ktoré nie sú obsiahnuté vo finančných výkazoch (Krištofik, Saxunová, Šuranová, 2009).

1.4. Metódy finančnej analýzy

Finančná analýza používa rôzne metódy. Tieto metódy môžeme deliť podľa toho, či používajú elementárnu matematiku, alebo sú založené na komplikovanejších matematických postupoch a myšlienkach (Ficzová, Sedláček, Úradníček, 2000). Ich členenie je zobrazené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 4 Elementárne metódy finančnej analýzy

Elementárne metódy „elementárne“ v zmysle popísať zložité veci jednoducho
Analýza stavových ukazovateľov
- horizontálna analýza (analýza trendov)
- vertikálna analýza (percentuálny rozbor)
Analýza pomerových ukazovateľov
- analýza ukazovateľov rentability
- analýza ukazovateľov aktivity
- analýza ukazovateľov zadlženosti a finančnej štruktúry
- analýza ukazovateľov likvidity
- analýza ukazovateľov trhovej hodnoty (na základe ukazovateľov finančného trhu)
- analýza pomerových ukazovateľov vytvorených na báze finančných fondov a cash flow
Analýza sústav ukazovateľov
- DuPontov rozklad
- pyramídové rozklady

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: Zrážková daň z príjmov a povinnosti platiteľov. 2013. [online]. Dostupné na internete: http://issuu.com/aionics/docs/dupp_01_2014/185.

Tabuľka 5 Vyššie metódy finančnej analýzy

Vyššie metódy	
Matematicko-štatistické metódy	Neštatistické metódy
- bodobé odhady	- metódy založené na teórii fuzzy množín
- štatistické testy odľahlých dát	- metódy založené na alternatívnej teórii množín
- empirické distribučné funkcie	- metódy formálnej matematickej logiky
- korelačné koeficienty	- expertné systémy
- regresné modelovanie	- metódy fraktálnej geometrie
- autoregresné modelovanie	- neurónové siete
- analýza rozptylu	- metódy založené na gnostickej teórii dát
- faktorová analýza	
- diskriminačná analýza	
- robustné matematicko-štatistické postupy	

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: Zrážková daň z príjmov a povinnosti platiteľov. 2013. [online]. Dostupné na internete: http://issuu.com/aionics/docs/dupp_01_2014/185.

Deterministické metódy sa zväčša používajú pre analýzu vývoja a odchýlok pre menší počet období a sú to štandardné nástroje pre bežné finančné analýzy v podniku (Dluhošová, 2006).

Analýza vývojových trendov slúži na posúdenie časových zmien ukazovateľov (Dluhošová, 2006). Poznáme ju tiež pod názvom horizontálna (trendová analýza). Pri tejto analýze používame údaje z účtovných výkazov. Pri výpočtoch prihladáme na zmeny absolútnych hodnôt tak ako aj na percentuálne zmeny položiek po riadkoch (relatívnych hodnôt). Nástrojom vyhodnocovania horizontálnej analýzy sú rozličné druhy indexov (Metódy finančnej analýzy, 2010). Pri hodnotení vývoja situácie nesmieme zabudnúť na zmeny a vývoj špecifických podmienok ekonomického prostredia, napríklad zmeny v daňovej sústave, zmeny podmienok na kapitálovom trhu, zmeny cien vstupov atď. (Dluhošová, 2006).

Analýza štruktúry nazývaná tiež vertikálna analýza hodnotí jednotlivé zložky majetku a kapitálu. Pri majetkovej štruktúre porovnávame jednotlivé položky majetku s celkovým objemom. Výsledok je v percentuálnom vyjadrení. Na základe tejto analýzy môžeme robiť rôzne opatrenia, napr. znížiť, alebo zvýšiť určitú položku, môžeme zistiť či má podnik zabezpečenú dostatočnú likviditu, napovie nám akú dobu

držíme majetok v podniku (stále aktíva a obežné aktíva) a zistíme, akú štruktúru má majetok z hľadiska likvidnosti, teda či je viac, alebo menej likvidný. Kapitálová štruktúra porovnáva jednotlivé zložky kapitálu s celkovým objemom zdrojov, za ktoré podnik majetok obstaral. Môžeme ju označiť tiež ako finančnú štruktúru, ktorou kontrolujeme zadlženosť podniku (Metódy finančnej analýzy, 2010).

Pomerová analýza systematicky analyzuje sústavu vybraných pomerových ukazovateľov. Pomerové ukazovatele môžeme rozdeliť do niekoľkých skupín podľa informačných zdrojov: údaje z výkazu ziskov a strát, údaje zo súvahy, ich kombináciou, a kombináciou účtovných a trhových údajov (Dluhošová, 2006). Pomerové ukazovatele členíme podľa okruhu finančnej analýzy na: ukazovatele rentability, aktivity, zadlženosti a likvidity (Ficzová, Sedláček, Úradníček, 2000).

Pri analýze sústav ukazovateľov rozlišujeme podľa konštrukcie sústavy pyramídovú a paralelnú sústavu. Pyramídová sústava ukazovateľov je typická existenciou nejakého základného ukazovateľa, ktorý je postupne rozložený do ďalších vysvetľujúcich ukazovateľov tak, že celá sústava ukazovateľov vyzerá ako pyramída. Je pre ňu typické, že tu existuje závislosť vo forme matematických rovníc medzi jednotlivými ukazovateľmi pyramídy, čo umožňuje vyčíslieť vplyv dielčích ukazovateľov na základný syntetický ukazovateľ. Výhodou tohto prístupu je matematická presnosť a exaktná previazanosť sústavy ukazovateľov. Slabou stránkou je, že v záujme presnosti musíme používať aj také ukazovatele, ktoré je ťažké ekonomicky interpretovať (Dluhošová, 2006).

Paralelná sústava je sústava tvorená skupinami ukazovateľov podľa ich vzťahu a interpretácie. Kladnou stránkou tejto metódy je možnosť konštruovať sústavy ukazovateľov z dobre ekonomicky interpretovateľných a známych ukazovateľov a vyjadriť tak požadované vplyvy a faktory. Za nevýhodu môžeme považovať fakt, že sa nedá dosiahnuť matematicky presný systém ukazovateľov a popis väzieb (Dluhošová, 2006).

Matematicko -štatistické metódy vychádzajú z údajov dlhších časových radov. Slúžia predovšetkým na posúdenie determinantov a faktorov vývoja a na určenie kauzálnych závislostí a väzieb. Sú založené na exaktných metódach, vrátane vyhodnotenia štatistickej spoľahlivosti výsledkov (Dluhošová, 2006).

1.4.1. Vybrané pomerové ukazovatele finančnej analýzy

Ukazovatele rentability

Ukazovatele rentability dávajú do pomeru zisk so zdrojmi potrebnými na jeho dosiahnutie. Napríklad rentabilita celkového kapitálu je veľmi významný ukazovateľ, pretože nám dáva informáciu o zhodnotení celkového kapitálu, ktorý podnik používa na podnikanie. Do pomeru dáva zisk s celkovými aktívami podniku (Ficzová, Sedláček, Úradníček, 2000).

Ďalším ukazovateľom je rentabilita celkových vložených aktív, ktorý dáva do pomeru zisk s celkovými aktívami, ktoré boli do podnikania investované (Ficzová, Sedláček, Úradníček, 2000).

Ukazovateľ rentability vlastného kapitálu vyjadruje či vložený kapitál, teda vlastné imanie dosahuje dostačujúci výnos.

Nesmieme zabudnúť ani na ukazovateľ rentability tržieb. Z tohto vzťahu zistíme, ako sa zhodnotia spotrebované vstupy tak, že kvantifikujeme výšku zisku v eure tržieb (Ficzová, Sedláček, Úradníček, 2000).

Tabuľka 6 Ukazovatele rentability

Ukazovatele rentability	Odporúčané hodnoty	Výpočet
Rentabilita celkového kapitálu (ROA)		$VH \text{ po zdanení} / A * 100$
Rentabilita vlastného kapitálu (ROE)		$VH \text{ po zdanení} / VI * 100$
Rentabilita tržieb (ROS)		$VH \text{ po zdanení} / \text{Tržby} * 100$

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: FICZOVÁ, I. SEDLÁČEK, J. ÚRADNÍČEK, V. 2000. Finančná analýza podniku I. Banská Bystrica : Fakulta financií UMB, Zvolen : Bratia Sabovci s. r. o., 2000. 174 s. ISBN 80-89029-02-7.

Ukazovatele likvidity

Likvidita podniku znamená schopnosť získať dostatok peňažných prostriedkov na to, aby bol podnik schopný splácať svoje záväzky. Likvidita závisí od toho, ako rýchlo je podnik schopný inkasovať svoje pohľadávky, či sú jeho výrobky predajné a či je v prípade núdze schopný predatť zásoby atď. Pre účely hodnotenia platobnej schopnosti podniku môžeme použiť nasledujúce ukazovatele celkovej likvidity (Dluhošová, 2006).

Tabuľka 7 Ukazovatele likvidity

Ukazovatele likvidity	Odporúčané hodnoty	Výpočet
Likvidita I. stupňa Pohotová likvidita	(0,2 - 0,5)	PPP / KZ
Likvidita II. stupňa Bežná likvidita	1 až 1,5	(PPP+KPOH) / KZ
Likvidita III. stupňa Celková likvidita	1,5 až 2,5	(OM – DPOH + ČRA) / KZ

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: LESÁKOVÁ, Ľ. a kol. 2007. Finančno-ekonomická analýza podniku. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta v Banskej Bystrici v spolupráci s OZ Ekonómia, 2007, 207 s. ISBN 978-80-8083-379-4.

Pri likvidite I. stupňa sa v čitateli sa nachádzajú peniaze v hotovosti a ich ekvivalenty, ktorými sú napr. voľne obchodovateľné krátkodobé cenné papiere, splatné dlhy, šeky atď. V menovateli sa nachádzajú krátkodobé cudzie zdroje. Táto likvidita by mala dosahovať minimálne hodnotu 0,2 – 0,5 (Ficzová, Sedláček, Úradníček, 2000).

Likvidita II. stupňa nám umožňuje zistiť ako podnik dokáže kryť krátkodobé dlhy nie len pomocou pohotových peňažných prostriedkov, ale taktiež z inkasa doteraz neuhradených krátkodobých pohľadávok, ktoré sú splatné do jedného roka. Pri tomto ukazovateli je vhodné ak podnik dosiahne hodnotu od 1 do 1,5, pretože zo súvahy nedokážeme zistiť ktoré pohľadávky budú nedobytné (Lesáková, 2007).

Likvidita III. Stupňa dáva do pomeru celkové obežné aktíva, ako potenciálny objem peňažných prostriedkov s objemom záväzkov splatných v blízkej budúcnosti. Za priemernú výšku tohto ukazovateľa sa považuje rozmedzie od 1,5 do 2,5. Hlavnou nevýhodou ukazovateľa je, že nezohľadňuje štruktúru obežných aktív z hľadiska ich likvidity, ani štruktúru krátkodobých záväzkov z hľadiska ich splatnosti (Dluhošová, 2006).

Ukazovatele aktivity

Ukazovateľmi aktivity nazývame ukazovatele viazanosti kapitálu v rôznych formách krátkodobých a dlhodobých aktív (Dluhošová, 2006).

Tabuľka 8 Ukazovatele aktivity

Ukazovatele aktivity	Odporúčané hodnoty	Výpočet
Obrat majetku		tržby / celkové aktíva
Doba obratu aktív v dňoch		(celkové aktíva * 360) / tržby
Doba obratu zásob v dňoch		(stav zásob * 360) / tržby
Doba inkasa pohľadávok v dňoch	do 30 dní	(pohľadávky * 360) / tržby
Čas splatnosti záväzkov v dňoch	do 30 dní	(záväzky * 360) / tržby

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: DLUHOŠOVÁ, D. 2006. Finanční řízení a rozhodování podniku : analýza, investování, oceňování, riziko, flexibilita. Praha : Ekopress, 2006. 191 s. ISBN 80-86119-58-0.

Ukazovateľ rýchlosti obratu celkového majetku meria intenzitu využitia celkového majetku. Podnik sa snaží o zvyšovanie tohto ukazovateľa, pretože čím je vyšší, tým lepšie podnik využíva svoj majetok (Dluhošová, 2006).

Ďalším z týchto ukazovateľov je doba obratu aktív v dňoch. Ukazovateľ nám vyjadruje, ako dlho trvá, kým dôjde k obratu celkových aktív vo vzťahu k tržbám. Podnik sa snaží o minimalizovanie ukazovateľa. Na čas obratu aktív vplýva množstvo fixného a pracovného kapitálu. Čím je v podniku viac fixných aktív, tým je ukazovateľ vyšší (Lesáková, 2013).

Ukazovateľ doba obratu zásob v dňoch charakterizuje úroveň bežného prevádzkového riadenia. Podnik sa snaží minimalizovať tento ukazovateľ, pretože zníženie času obratu zásob pozitívne pôsobí na znižovanie materiálových a finančných zdrojov, ktoré sú viazané v malých podnikoch. Tieto zdroje môže podnik použiť na iné účely. Ukazovateľ by nemal prekročiť hodnotu 100 (Dluhošová, 2006).

Čas inkasa pohľadávok vypovedá o stratégii riadenia pohľadávok a ukazuje, za ako dlho sú priemerne vyplácané faktúry. Ak ukazovateľ dlhodobo prekračuje doby splatnosti, je nevyhnutné preskúmať platobnú disciplínu odberateľov. Tento ukazovateľ je dôležitý najmä kvôli plánovaniu peňažných tokov (Dluhošová, 2006).

A posledným ukazovateľom z tejto kategórie je čas splatnosti záväzkov v dňoch. Tu je dôležité dohliadať na zmluvné lehoty splatnosti a to najmä preto, aby sa podnik vyhol sankciám za prekročenie dohodnutej lehoty splatenia (Dluhošová, 2006).

Ukazovatele zadlženosti

Ukazovatele zadlženosti hodnotia, do akej miery je podnik úverovo zaťažený. Poukazujú teda na to, koľko používa podnik vlastných a koľko cudzích zdrojov na svoje financovanie. Ukazovatele zadlženosti je veľmi dôležité sledovať, pretože príliš vysoká zadlženosť zaťažuje podnik vysokými finančnými nákladmi a podnik sa taktiež môže stať finančne nestabilný, no naopak príliš nízka zadlženosť znižuje rentabilitu podniku. Na sledovanie zadlženosti nám slúžia nasledovné ukazovatele (Finančná analýza podniku v praxi, 2012).

Tabuľka 9 Ukazovatele zadlženosti

Ukazovatele zadlženosti	Odporúčané hodnoty	Výpočet
Celková zadlženosť	0,45 až 0,70	cudzí kapitál / celkové aktíva
Koeficient samofinancovania	cca 50 %	vlastné imanie / celkový kapitál
Stupeň finančnej samostatnosti	cca 1,0	cudzí kapitál / vlastný kapitál
Úverová zadlženosť		bankové úvery a výpomoci / celkový kapitál
Dlhodobá zadlženosť		dlhodobé záväzky / celkový kapitál
Úrokové krytie	3,0 - 8,0	(VH + nákladové úroky) / nákladové úroky
Tokové zadlženie	do 3	cudzí kapitál / cash flow

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: KRIŠTOFÍK, P. a kol. 2010. Podnikové financie. Banská Bystrica : Kníhkupectvo DUMA, 2010. 203 s. ISBN 809678336-X.

Koeficient celkovej zadlženosti nám meria výšku krytia podnikového majetku cudzími zdrojmi. Veritelia na jednej strane požadujú čo najnižšiu úroveň zadlženia podniku, pretože s nižšou zadlženosťou podniku súvisí aj nižšie riziko vrátenia kapitálu, ktorý podniku požičali. Naopak dlžníci majú záujem o používanie cudzieho kapitálu, pretože na rozdiel od vlastného kapitálu je lacnejší. Množstvo cudzieho kapitálu by však nemalo presiahnuť hranicu 70 % celkového kapitálu, čo však nie je presné pretože na tento fakt vplýva množstvo faktorov súvisiacich s podnikaním (Krištofik, 2010).

Obdobným ukazovateľom je koeficient samofinancovania. Tento koeficient dáva do pomeru vlastné imanie a celkový kapitál. Udáva nám teda, do akej výšky dokáže podnik kryť svoje potreby pomocou vlastných zdrojov (Lesáková, 2007).

Stupeň finančnej samostatnosti hovorí o tom, či je podnik dostatočne samostatný a akú má štruktúru zdrojov. Nazývame ho tiež finančná páka (Krištofik, 2010).

Ukazovateľ úverovej zadlženosti hodnotí, do akej miery používa podnik bankové úvery bez ohľadu na to či je to krátkodobý alebo dlhodobý úver (Lesáková, 2007).

Pomocou dlhodobej zadlženosti zasa zistíme, do akej miery podnik využíva dlhodobé cudzie zdroje na svoje financovanie. Je dôležité sledovať tieto dva ukazovatele, pretože zadlženie sa voči bankám je veľmi drahé a zvýšené úrokové náklady zhoršujú výsledok hospodárenia (Lesáková, 2007).

Ďalším ukazovateľom finančnej analýzy je úrokové krytie. Ukazovateľ nám meria, koľko krát sú úroky z poskytnutých úverov kryté výsledkom hospodárenia podniku za dané účtovné obdobie. Čím je výška tohto ukazovateľa vyššia, tým lepšia je finančná situácia v podniku (Ukazovatele zadlženosti, 2011). Ukazovateľ by ale nemal byť nižší ako hodnota 3. Je dôležité sledovať tieto hodnoty najmä v podnikoch, ktoré využívajú bankové zdroje často (Lesáková, 2007).

Posledným ukazovateľom, ktorý si zo skupiny ukazovateľov zadlženosti budeme charakterizovať je tokové zadlženie (Krištofik, 2010). Tento ukazovateľ vyčísluje schopnosť splatiť dlhy. Hovorí, koľko rokov bude trvať, kým podnik splatí záväzky, za podmienky stálej ročnej tvorby cash flow. Ak podnik dokáže splatiť svoje záväzky do 3 rokov môžeme túto situáciu hodnotiť ako pozitívnu (Krištofik, 2010).

1.5. Analýza nákladov podniku

Podnik bude efektívny, ak bude racionálne hospodáriť so svojimi výrobnými faktormi. O racionálnom hospodárení môžeme hovoriť vtedy, keď podnik s minimom práce dosahuje najvyšší úžitok. A preto musí stále znižovať náklady práce, zdokonaľovať techniku a efektívne využívať pracovné, materiálové a peňažné prostriedky. Zo zásady hospodárnosti vyplýva významnosť nákladov a ich neustále skúmanie a sledovanie (Kupkovič, 2003).

1.5.1. Charakteristika nákladov

Ľubica Lesáková (2007, s. 181) definuje náklady podniku ako: „peňažne vyjadrená spotreba prostriedkov a práce, t. j. spotreba minulej, zhmotnenej a živej

práce, súvisiaca s riadnym fungovaním podniku. Spotreba minulej (zhmotnenej) a živej práce musí mať účelový charakter, inak by viedla k ne hospodárnosti, zbytočnému plytvaniu prostriedkami. Náklady teda možno vymedziť aj ako účelovú spotrebu jednotlivých podnikových faktorov (podnikových prostriedkov, predmetov, pracovníkov v peňažnom vyjadrení).“

Náklady môžeme tiež definovať ako spotrebu výrobných faktorov a verejných výdavkov, kvôli podnikovým výnosom. Táto spotreba je peňažne ocenená (Synek, 2002).

Karol Zalai vidí náklady ako veľmi komplikovanú kategóriu, pretože ide o tokové veličiny, ktoré súvisia s činnosťou podniku vykonávanou v konkrétnom čase. Táto činnosť sa môže deliť na celkovú, čiastkovú alebo elementárnu operáciu a každý náklad má byť priradený k určitému objektu, napr. výrobok, nakúpený tovar, poskytnutá služba atď. (Zalai, 2004).

Okrem ekonomickej kategórie náklady poznáme ešte jednu ekonomickú kategóriu a tou sú výdavky. Náklady sú zaznamenané vo výkaze ziskov a strát a výdavky vo výkaze peňažných tokov (výkaz cash flow). Výdavok, znamená úbytok podnikových prostriedkov. Výdavky vznikajú, keď obstarávame výrobné faktory. Výdavky a náklady nemajú bezprostrednú časovú a vecnú súvislosť. Napr. keď nakúpime suroviny, vznikne nám finančný výdavok, ale nie náklad. Výdavok sa stane nákladom až v momente, keď danú surovinu spotrebujeme. Ďalšie príklady sú splácanie úverov, poskytnuté preddavky dodávateľom, nákup majetku, nákup cenných papierov atď. Tak ako výdavok nemusí byť nákladom v istom časovom okamihu, ani náklad nemusí byť výdavkom. Pretože náklad sa nemusí vždy spájať so znížením množstva financií. Ako príklad môžeme uviesť zúčtovanie odpisov do nákladov, tvorba rezerv, zúčtované a nevyplatené mzdy, prijaté, ale zatiaľ neuhradené faktúry atď. o tieto sumy sa zníži zisk, ale nie skutočné financie (Lesáková, 2007).

1.5.2. Klasifikácia nákladov

Klasifikácia nákladov je dôležitá kvôli hodnoteniu výšky jednotlivých nákladových položiek a odhaľovaní možností ich znižovania. Klasifikácia nákladov má svoj význam pri plánovaní, riadení, evidencii a ekonomickom rozbere nákladov. Náklady delíme podľa rôznych kritérií na druhové ekonomické členenie nákladov, členenie podľa položiek kalkulačného vzorca a členenie podľa ich závislosti od objemu výkonov (Majtán, 2009, s. 246).

Druhové členenie nákladov

„Druhové členenie nákladov je členenie podľa spotreby jednotlivých produkčných činiteľov na úrovni podniku alebo vnútropodnikovej organizačnej jednotky za určité obdobie (rok, štvrťrok, mesiac, dekáda atď.). Vzhľadom na to, že uvedené triedenie sa využíva v účtovníctve, označuje sa aj ako účtovné členenie“ (Lesáková, 2007, s. 182).

Medzi základné nákladové druhy patria:

- spotrebované nákupy, ako napr. materiál, el. energia, predaný tovar,
- služby, napr. opravy, cestovné, náklady na reprezentáciu a i.,
- osobné náklady, napr. mzdy, odmeny členom, zákonné sociálne poistenie a i.,
- dane a poplatky,
- iné prevádzkové náklady, napr. dary, zostatková cena dlhodobého hmotného a nehmotného majetku a i.,
- odpisy, rezervy a opravné položky prevádzkových nákladov,
- finančné náklady,
- rezervy a opravné položky finančných nákladov,
- mimoriadne náklady, napr. manká, škody a i.,
- dane z príjmov a prevodné účty (Kupkovič, 2003).

Druhové členenie nákladov sa vyznačuje ekonomickou jednotnosťou jednotlivých nákladových položiek, lebo zahŕňajú len jediný nákladový druh. To znamená, že zahŕňajú náklady v takej podobe a výške, ako sa v podniku vytvorili. To na aký účel, kde sa náklady použijú a ako sa vyčíslia v nákladoch sa do úvahy neberie (Lesáková, 2007).

Kalkulačné členenie

Kalkulačné členenie nákladov rozdeľuje náklady podľa jednotlivých výrobkov alebo služieb, to znamená podľa tzv. nositeľa nákladov. Pomáhajú nám zistiť výnosnosť výrobkov a tým usmerňovať i štruktúru výrobného programu. Poznáme dve základné skupiny nákladov a to jednotkové náklady a nepriame (režijné) náklady. Jednotkové náklady sú tie, ktoré môžeme priradiť k jednotlivým druhom výrobkov. Nepriame (režijné) náklady sú náklady, ktoré sú spoločne vynakladané na viacero druhov výrobkov alebo sú vynakladané na chod celého útvaru, napr. dielne. Nepriame náklady musíme prepočítvať na jednotlivé výrobky pomocou rôznych prirážok (Synek, 2002).

Všeobecný kalkulačný vzorec má nasledujúcu štruktúru (Kupkovič, 1999, s. 17):

1. priamy materiál,
2. priame mzdy,
3. ostatné priame náklady,
4. výrobná réžia,

1.-4. Vlastné náklady výroby (prevádzkové)

5. správna réžia,

1.-5. Vlastné náklady výkonu

6. odbytové náklady,

1.-6. Úplné vlastné náklady výkonu.

Priamy materiál je neoddeliteľnou súčasťou výrobného procesu. Sú to predmety, ktoré sú súčasťou výrobku, alebo sú nevyhnutne potrebné pri jeho zhotovení. Priamy materiál dokážeme priamo prirábať k danému výrobku.

Priame mzdy priamo súvisia s realizovaním daného výkonu. Ide napr. o výrobných pracovníkov alebo iných pracovníkov, ktorých mzda je priamo spojená s výrobným procesom a taktiež sa dá priamo stanoviť na daný výrobok.

Ostatné priame náklady sú náklady, ktoré sa nenachádzajú v položke priame náklady, no taktiež je možné ich stanoviť priamo na výrobok. Ide napr. o odpisy, náklady na opravy a i (Kupkovič, 2003).

Do výrobnéj réžie zahrňame náklady, ktoré súvisia s riadením a obsluhou výrobného procesu. Tieto náklady nie je možné priradiť priamo k danému výrobku. Ako príklad môžeme uviesť príplatky k mzde, prémie a odmeny, osobné náklady, príspevky na sociálne poistenie a i (Kupkovič, 2003).

Náklady, ktoré zahrňame do správnej réžie nemôžeme prirábať priamo k výrobku. Patria tu všetky náklady ktoré súvisia s riadením a správou podniku.

Odbytové náklady sú náklady ktoré súvisia s odbytom, napr. náklady na obaly, propagáciu, prepravu, reklamu atď. (Kupkovič, 2003).

Závislosť nákladov od objemu výkonov

Delenie nákladov z hľadiska ich závislosti od objemu výkonov je významné najmä pri určovaní bodu zlomu a tiež pri posudzovaní využitia výrobnéj kapacity. Náklady v závislosti od objemu výkonov členíme na fixné a variabilné (Úradníček, 2002).

Fixné náklady sa nemenia so zmenou objemu výstupov, alebo menia ale iba sčasti - skokom. Ide napr. o odpisy, správnu réžiu atď. (Úradníček, 2002).

Variabilné náklady sa menia, keď sa mení objem výstupov. Ak rastie objem výstupov a rastú aj variabilné náklady ide o proporcionálnu zmenu (napr. priamy materiál). Ak rastie objem výstupov pomalšie ako variabilné náklady ide o progresívne variabilné náklady (napr. príplatok za nadčas). Ak sa objem výstupov mení rýchlejšie ako variabilné náklady ide o regresívne náklady (napr. náklady na opravy dlhodobého hmotného majetku). A ak sa variabilné náklady menia opačným smerom ako objem výstupov ide o regresívne variabilné náklady (napr. mzda za prestoj) (Úradníček, 2002).

1.5.3. Ukazovatele analýzy nákladov

Analýza nákladov podniku nám má pomôcť stanoviť činitele, ktoré ovplyvnili ich výšku, štruktúru a dynamiku vývoja a tiež odokryť rezervy v hospodárnosti podniku. Pod pojmom hospodárnosť však nerozumieme iba znižovanie nákladov na jednotku výkonu, ale náklady pomerované k docieleným efektom, ktoré sú vyjadrené pomocou rôznych ukazovateľov. Pretože zníženie nákladov za každých okolností by mohlo spôsobiť zníženie výsledných efektov a tým ohroziť podstatu efektívnosti (Lesáková, 2007).

Keďže z celkovej sumy nákladov nevieme stanoviť to, či sú náklady použité hospodárne a toto hospodárenie nevieme porovnať medzi podnikmi, použijeme ukazovateľ nákladovosti, ktorý sa nazýva aj halierový ukazovateľ a vypočítame ho zo vzťahu (Kupkovič, 2002, s. 361):

$$h = (N / Vy) * 100.$$

Pomocou ukazovateľa nákladovosti zistíme koľko centov nákladov pripadá na 1 € výnosov. Čím je hodnota ukazovateľa nižšia, tým je pre nás výsledok lepší (Kupkovič, 2002) .

Nasledujúci ukazovateľ je pre podnik tiež veľmi dôležitý. Ide o nákladovú účinnosť (Nú), kde ide o podiel tržieb (T) a nákladov (C):

$$Nú = T / N.$$

Ukazovateľ nákladovej účinnosti nám vyjadruje, koľko centov tržieb pripadá na 1 € nákladov. Je zrejmé, že čím je výsledok vyšší, tým je to pre podnik lepšie (Majtán, 2009).

Ak chce podnik zistiť či je ziskový, vypočíta výšku rentability. Rentabilitu môžeme okrem iného vyjadriť aj vo vzťahu k nákladom. Vzorec rentability nákladov je nasledovný:

$$RN = (Z / N) * 100 \%$$

Z výsledku zistíme, koľko peňažných jednotiek zisku vyrobí jedna peňažná jednotka nákladov. Týmto spôsobom zistíme, či sú vložené vstupy produktívne (Majtán, 2009).

1.5.4. Možnosti znižovania nákladov

Aby bola podniková činnosť racionálna, je nevyhnutné znižovanie nákladov. Každý podnik sa snaží pri rovnakej alebo vyššej kvalite výkonov dosiahnuť čo najnižšiu úroveň nákladov (Kupkovič, 2003).

Ak chceme znižovať náklady, musíme myslieť nato, aký výsledok nám toto znižovanie spôsobí. Prepustiť pracovníkov a zatvoriť pobočky by bolo veľmi jednoduché zníženie nákladov, ale výsledok by pre nás nebol prijateľný, pretože by sme zároveň znížili výkony, ktoré je potrebné znížiť iba v prípade, že podnik nemá dostatok odberateľov. Tento krok by nebol efektívny ani v prípade, ak má podnik viac fixných nákladov, ktoré by okamžitým prepustením zamestnancov a zatvorením pobočiek neznížil v takom množstve (Popesko, 2009). Je však potrebné zistiť, či podnik nezamestnáva nadbytok zamestnancov, najmä vo vedúcich pozíciách. Náklady na jedného vedúceho pracovníka sa mnohokrát vyrovnajú nákladom na niekoľko podriadených pracovníkov. Ak nie je dôvod, prečo takúto osobu ďalej zamestnávať, je potrebné ju prepustiť. Pri znižovaní stavu zamestnancov treba dávať pozor na to, aby podnik nestratil svojich najlepších a najschopnejších zamestnancov. Z toho dôvodu je vhodné, ak si podnik vytvorí novú organizačnú štruktúru a predíde tak mechanickému prepúšťaniu zamestnancov (Staněk, 2003).

Pri znižovaní nákladov je dôležité rozoznávať, na ktoré náklady sa má podnik orientovať. Medzi základné oblasti racionalizácie nákladov patrí lepšie využívanie obežného majetku a zrýchlenie jeho obratu, efektívnejšie využívanie výrobných kapacít, stanovenie optimálneho sortimentu a zvýšenie kvality materiálu a tým aj výrobkov (Majtán, 2009).

Ak sa podniku podarí odkryť rezervy, musí použiť konkrétne opatrenia a prostriedky na zníženie nákladov, aby sa mu tieto rezervy podarilo využiť. Základné prostriedky znižovania nákladov je napr. zavádzanie modernej techniky

a technológie, zefektívnenie organizácie práce a zvyšovanie kvalifikácie zamestnancov (Majtán, 2009).

Veľmi dôležité je znižovanie priamych nákladov, pretože majú vysoký podiel na celkových nákladoch. Pri týchto nákladoch je významné zamerať sa najmä na: zníženie obstarávacích nákladov materiálu a to správnym výberom materiálu a dodávateľov a znížením vedľajších obstarávacích nákladov ako napr. nakladanie, vykladanie, a dôležité je tiež zníženie spotreby základného materiálu a to je možné dosiahnuť poklesom objemu základného materiálu vo výrobku, alebo poklesom strát materiálu vo výrobnom procese (Kupkovič, 2003).

Priame mzdy by sa mali vyvíjať pomalšie ako produktivita práce, aby sme zabezpečili pokles celkových nákladov na jednotku produkcie. Zväčšovanie rozdielu medzi týmito dvomi veličinami spôsobí vyššiu úsporu nákladov na jednotku produkcie (Pollak, 2003).

Ďalšou oblasťou je znižovanie nepriamych nákladov. Každá časť týchto nákladov má potenciál úspor bez toho, aby to vyvolalo neodvolateľný negatívny dopad na podnik. Musíme si uvedomiť aj to, že je často omnoho jednoduchšie náklady celkovo odstrániť, ako ich znížiť (Pollak, 2003). Podľa Milana Kupkoviča (1999, s. 84) „za rozhodujúce spôsoby znižovania režijných nákladov považujeme:

- zvyšovanie objemu produkcie ako zdroj znižovania režijných nákladov výkonu všeobecne,
- využívanie investičného majetku ako nástroj znižovania odpisov,
- znižovanie počtu riadiacich a obslužných pracovníkov“.

Medzi oblasti znižovania nákladov patrí aj znižovanie zmluvných nákladov. Možnosť ich zníženia závisí od istej miery manažérskych schopností a znalostí, a umenia vyjednávať. Ide najmä o náklady ako nájomné, leasing, úroky atď. (Staněk, 2003).

Jedným zo spôsobov znižovania nákladov je symbolická obeť. Pri tomto spôsobe je potrebné zriecť sa nie len všetkých luxusných výdavkov, ale aj niektorých nevyhnutností. Často je veľkým problémom presvedčiť o takomto znižovaní vedenie podniku, ale symbolická obeť zo strany vedenia má veľmi často pozitívny účinok na zamestnancov. Skutočný vplyv symbolickej obete na náklady je menej dôležitý, ako jej psychologický účinok, pretože takto sa zdôrazňuje vážnosť situácie (Staněk, 2003).

2. ANALÝZA FINANČNÉHO HOSPODÁRENIA VO VYBRANOM POĽNOHOSPODÁRSKOM DRUŽSTVE

V druhej kapitole diplomovej práce preskúmame finančné hospodárenie vo vybranom poľnohospodárskom družstve. Použijeme informácie, ktoré sme nadobudli pri písaní teoretickej časti diplomovej práce.

2.1. Charakteristika podniku

Vybrané poľnohospodárske družstvo sa nachádza na hornej Orave. Hospodári na približne 450 hektároch prenajatej poľnohospodárskej pôdy, z toho 75 hektárov ornej a 375 hektárov predstavujú trvalé trávne porasty. Vznik poľnohospodárskeho družstva sa datuje od roku 1959. V tomto období sa podnik zaoberal chovom jatočného hovädzieho dobytku, chovom kráv s trhovou produkciou mlieka, chovom oviec a chovom jatočných ošípaných. V roku 1990 sa poľnohospodárske družstvo pretransformovalo na nové samostatné poľnohospodárske družstvo. Keďže výroba bravčového mäsa bola čoraz viac nezisková, na družstve postupne prestali s chovom oviec a neskôr aj s chovom jatočných ošípaných (Kurnotová, 2012).

Poľnohospodárske družstvo sa v súčasnosti zaoberá výlučne poľnohospodárskou výrobou so zameraním na chov hovädzieho dobytku a to hlavne na chov dojnic. Hlavným trhovým výrobkom je surové kravské mlieko. Mlieko tvorí cca 70 % celkovej produkcie. Postupne ako sa na poľnohospodárskom družstve zvyšovala produkcia mlieka, manažment stále viac bazíroval na jeho kvalitu. Aj z tohto dôvodu sa podnik 21. januára 2009 stal súčasťou systému ekologického hospodárenia na poľnohospodárskej pôde s celou výmerou obhospodarovanej pôdy a aj so živočíšnou výrobou a je ňou až dodnes. Tento fakt nesporne ovplyvňuje výšku produkcie mlieka a nákladov. Podnik sa zároveň začlenil do štrukturálnej politiky Európskej únie a to mu pomáha ochraňovať a zlepšovať životné prostredie a welfare zvierat (Kurnotová, 2012).

Organizačná štruktúra poľnohospodárskeho družstva

Členská schôdza je vrcholný orgán družstva a zvoláva sa minimálne raz za rok. Družstvo má aktuálne 89 členov. Kontrolnú komisiu tvoria traja členovia, ktorí sú zvolení na členskej schôdzi.

Predstavenstvo družstva je zložené z troch členov. Je štatutárnym a súčasne aj výkonným orgánom. Na jeho čele je predseda, ktorý sa venuje aj riadeniu bežnej činnosti družstva (Kurnotová, 2012).

Predseda družstva spolu s ekonómom, ktorý nesie zodpovednosť za ekonomický úsek, agronómom a mechanizátorom súčasne, ktorý zodpovedá za úsek technických služieb a rastlinnej výroby a hlavným zootechnikom zodpovedným za úsek živočíšnej výroby, predstavujú manažment družstva. Ich vekový priemer je 47 rokov. Každý z manažérov má požadované vzdelanie, ale najmä odbornú prax.

Polnohospodárske družstvo zamestnáva 14 zamestnancov v zimnom období a 17 zamestnancov v letnom období. Sú to štyria zamestnanci pracujúci na technicko-hospodárskom úseku, traja na úseku technických služieb, osem pracovníkov na úseku živočíšnej výroby (zootechnik, 3 dojičky, 4 pastieri) a dvaja vrátnici. Pastieri majú pracovnú zmluvu na dobu určitú, a to od mája do októbra (Kurnotová, 2012).

Produkcia poľnohospodárskeho družstva

Keďže mlieko tvorí viac ako 70 % produkcie družstva, je hlavným trhovým výrobkom. Zvyšných 30 % tvorí produkcia mäsa v živej forme, a to hlavne predaj vyradených dojníc, jalovic a teliat. Ak sa uliahne jalovička, družstvo ju ďalej chová až kým sa z nej nestane dojnica, čiže dlhodobý hmotný majetok. Ak sa uliahne býček, družstvo ho za krátku dobu predá. Staršie dojnice a niektoré jalovice po vyradení z chovu sa tiež predávajú na trhu (Kurnotová, 2012).

Polnohospodárske družstvo, ktoré sme si vybrali si samo vyrába krmivo pre zvieratá. Je to hlavne seno a senáž, teľatá sú kŕmené kravským mliekom. Družstvo samozrejme produkuje hospodárske hnojivá (močovku, hnojovicu, maštalný hnoj). Týmito produktmi hnojí vlastné polia, takže nie sú predmetom predaja (Kurnotová, 2012).

Podnik získava financie aj z poskytovania služieb. Sú to predovšetkým služby ako kosenie, rozvoz močovky, doprava materiálov traktorom a iné. A v roku 2013 podnik začal prenajímať budovy, ktoré momentálne nepotrebuje.

Dodávateľia a odberatelia

Medzi podstatných dodávateľov patria najmä rozvodné energetické závody s dodávkou elektrickej energie, distribútor pohonných hmôt, najmä motorovej nafty, telefónnych operátorov atď. Ďalšími dodávateľmi sú najmä podniky, ktoré sa

zaoberajú výrobou náhradných dielov do strojov, čistiacich a dezinfekčných prostriedkov, liekov, krmív a nesmieme zabudnúť ani na veterinárov.

Najdôležitejšími odberateľmi podniku sú mlieko - spracujúce podniky, teda mliekarne. Ďalej sú to zákazníci, ktorí majú záujem o živé zvieratá najmä teľatá na ďalší chov. Tiež sú to rôzne bitúcky, kam sa predávajú vyradené kravy a jalovice (Kurnotová, 2012).

Vzťah k životnému prostrediu

Poľnohospodárstvo ovplyvňuje životné prostredie či už je to pozitívne alebo negatívne. Na jednej strane produkuje nebezpečné biologické odpady, kadávre a organické hnojivá, no na druhej strane reguluje výskyt burín, a tým udržuje krajinu a biologickú diverzitu. Navyše poľnohospodársky podnik, ktorý je v systéme ekologického hospodárenia vyrába zdravé potraviny. Vybrané družstvo počas svojej existencie vybudovalo dostatočné kapacity na to, aby uskladnilo hospodárske hnojivá. Medzi základné myšlienky tohto družstva patrí ochrana a šetrné zaobchádzanie so životným prostredím (Kurnotová, 2012).

2.2. Analýza pomerových ukazovateľov vo vybranom poľnohospodárskom družstve

V tejto časti diplomovej práce zanalyzujeme pomerové ukazovatele rentability, likvidity, aktivity a zadlženosti počas posledných piatich rokov.

2.2.1. Ukazovatele rentability

Aby sme zistili ako podnik hospodáril, vypočítali sme pomerové ukazovatele rentability za posledných 5 rokov. Tieto ukazovatele sú zobrazené v nasledujúcej tabuľke.

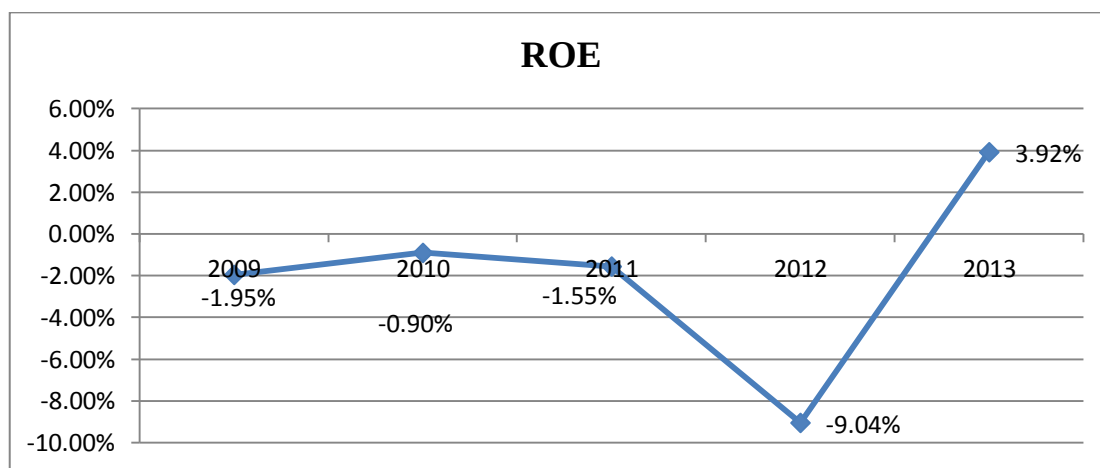
Tabuľka 10 Vybrané ukazovatele rentability počas rokov 2009 - 2013

	2009	2010	2011	2012	2013
ROE	-1.95 %	-0.90 %	-1.55 %	-9.04 %	3.92 %
ROA	-1.24 %	-0.47 %	-0.85 %	-4.81 %	2.27 %
ROS	-7.41%	-2.61%	-4.10%	-24.07%	10.12%

Prameň: Vlastné spracovanie.

Pri vyčíslení ukazovateľov rentability sme do pomeru dávali čistý zisk po zdanení s konkrétnymi položkami so súvahy a zisku a strát. Keďže ukazovatele rentability sa podnik snaží zvyšovať, situácia v predchádzajúcich rokoch nebola pozitívna. V tabuľke vidíme, že rentabilita má mierne stúpajúci charakter s výnimkou roka 2012, kedy prudko klesla, no až v roku 2013 sa dostala do kladných čísel.

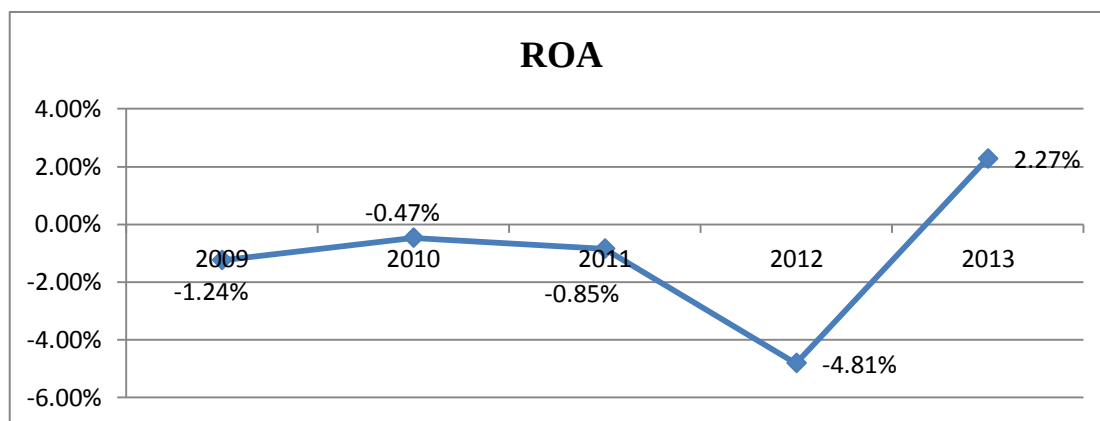
Situáciu si bližšie charakterizujeme pomocou nasledujúcich grafov.

Graf 2 Ukazovateľ ROE

Prameň: Vlastné spracovanie.

ROE, teda ukazovateľ rentability vlastného kapitálu nám hovorí o tom, aký výnos nám priniesol vložený kapitál. Pri výpočte sme dali do pomeru čistý zisk po zdanení s vlastným imaním. Na grafe vidíme, že najkritickejší rok bol rok 2012, kedy nám z jedného eura vloženého vlastného imania vznikla strata 0,0904 €. Naopak zisk sme dosiahli iba v roku 2013 a to 0,0392 € z každého eura vloženého vlastného imania.

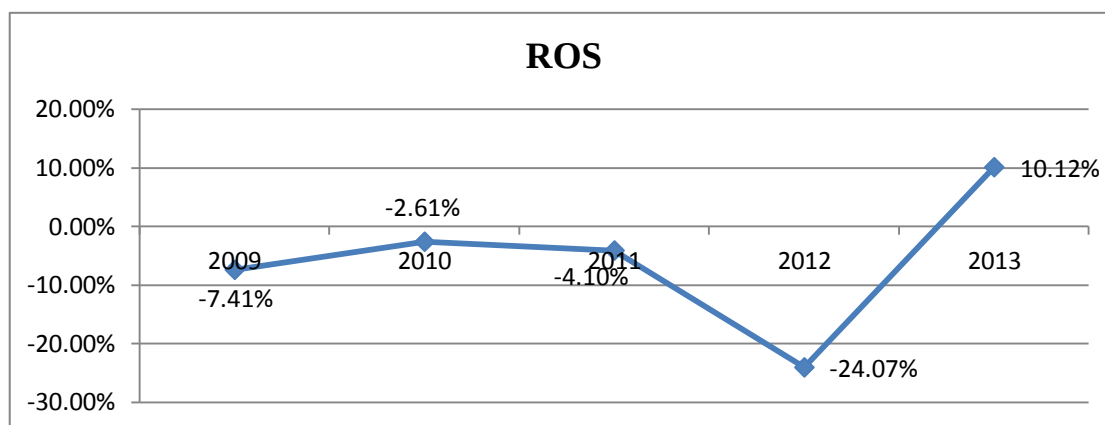

Graf 3 Ukazovateľ ROA

Prameň: Vlastné spracovanie.

Pri ukazovateli rentability celkových vložených aktív (ROA) dávame do čitateľa čistý zisk po zdanení a do menovateľa majetok spolu, čiže aktíva. Vidíme, že hodnoty boli vyššie ako pri ukazovateli ROE a to z toho dôvodu, že hodnota celkových aktív je vyššia ako hodnota vlastného imania. Tak ako to bolo v predchádzajúcom ukazovateli vidíme, že aj tu boli všetky položky okrem roka 2013 mínusové. V roku 2013 nám každé euro vytvorilo 0,0227 € čistého zisku.

Posledným vybraným ukazovateľom zo skupiny ukazovateľov rentability je ukazovateľ ROS.

Graf 4 Ukazovateľ ROS

Prameň: Vlastné spracovanie.

Pri ukazovateli rentability tržieb sme dali do pomeru čistý zisk pred zdanením s tržbami. Tržby boli v roku 2009 a v roku 2012 na veľmi nízkej úrovni. V roku 2010 a 2011 nastalo mierne zvýšenie, ale zlepšenie nastalo až v poslednom roku 2013 kde rentabilita tržieb dosiahla výšku 10,12 %.

Z ukazovateľov rentability nám vyplýva, že podnik nebol v dobrej finančnej situácii za posledných 5 rokov. Od roku 2009 až do roku 2012 vykazoval stratu, iba v poslednom sledovanom roku dosiahol zisk. Najkritickejším rokom bol rok 2012 kedy podnik vykázal stratu až vo výške - 60 380 €.

2.2.2. Ukazovatele likvidity

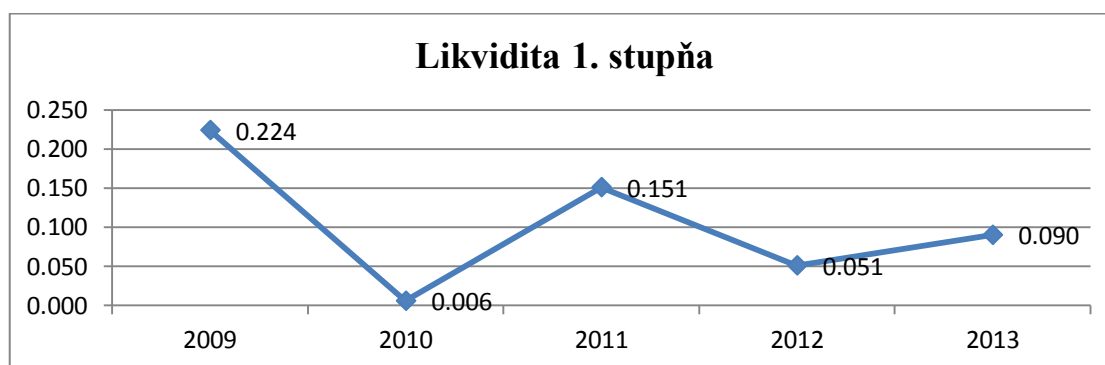
Ukazovatele likvidity nám približujú schopnosť podniku splácať svoje záväzky. Rozhodli sme sa vypočítať likviditu prvého, druhého a tretieho stupňa počas rokov 2009 až 2013 pre vybrané poľnohospodárske družstvo a výsledky sme umiestnili do nasledujúcej tabuľky.

Tabuľka 11 Vybrané ukazovatele likvidity počas rokov 2009 – 2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Likvidita 1. stupňa	0.224	0.006	0.151	0.051	0.090
Likvidita 2. stupňa	1.023	0.275	0.604	0.502	0.793
Likvidita 3. stupňa	1.929	0.543	1.123	0.968	1.331

Prameň: Vlastné spracovanie.

Likvidita prvého stupňa sa nazýva tiež pohotová likvidita. Do čitateľa sme dosadili peňažné prostriedky, teda krátkodobý finančný majetok a do menovateľa okamžité splatné záväzky. Zistili sme, že pohotová likvidita bola počas posledných štyroch rokov na nízkej úrovni. Iba v roku 2009 dosahovala výšku 0,224 avšak hneď v ďalšom roku prudko klesla na hodnotu 0,006. Tento vývoj môžeme vidieť aj na nasledujúcom grafe.

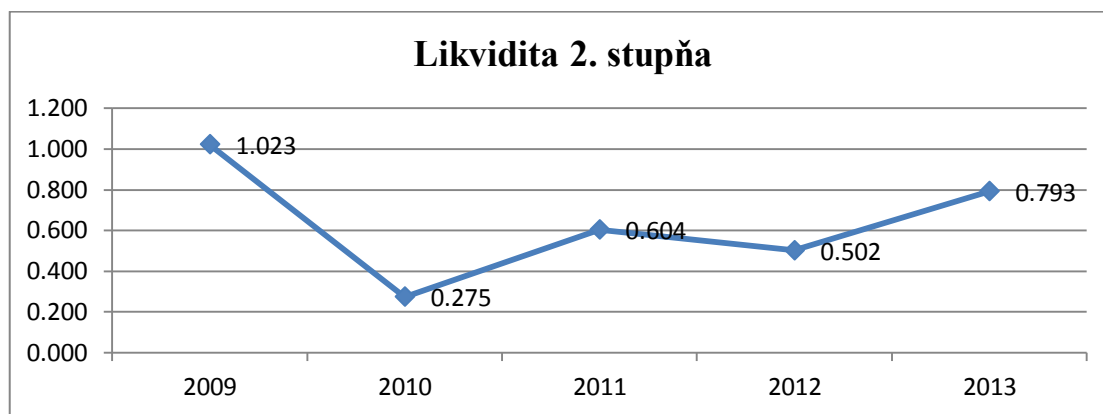
Graf 5 Likvidita 1. stupňa

Prameň: Vlastné spracovanie.

Po skúmaní súvahy sme zistili, že podnik mal v roku 2009 pomerne vysokú hodnotu na finančných účtoch bolo to až 30 230 € a taktiež v roku 2011, kedy to bolo 32 835 € ostatné roky bola táto hodnota podstatne nižšia. Aj krátkodobé záväzky boli v roku 2009 relatívne nízke oproti ďalším rokom. Mali hodnotu 66 400 € naopak v roku 2010 to bolo až 259 485 €. Po rozhovore s ekonómom družstva sme zistili, že podnik v roku 2010 uskutočnil rozsiahlu rekonštrukciu hnojiska. Táto rekonštrukcia stála podnik až 303 124 €, a to bol hlavný dôvod zvýšenia krátkodobých záväzkov. Bežné bankové úvery boli v roku 2009 na úrovni 62 306, čo sa ďalšie roky už nezopakovalo a hodnota úverov postupne rástla až do roku 2012, kde nabrala mierne klesajúcu tendenciu.

Likvidita druhého stupňa, bežná likvidita dáva do čitateľa pohotovú peňažnú prostriedky a krátkodobé pohľadávky a do menovateľa krátkodobé cudzie zdroje. V našom prípade sme do čitateľa pridali krátkodobé pohľadávky. V roku 2010 boli

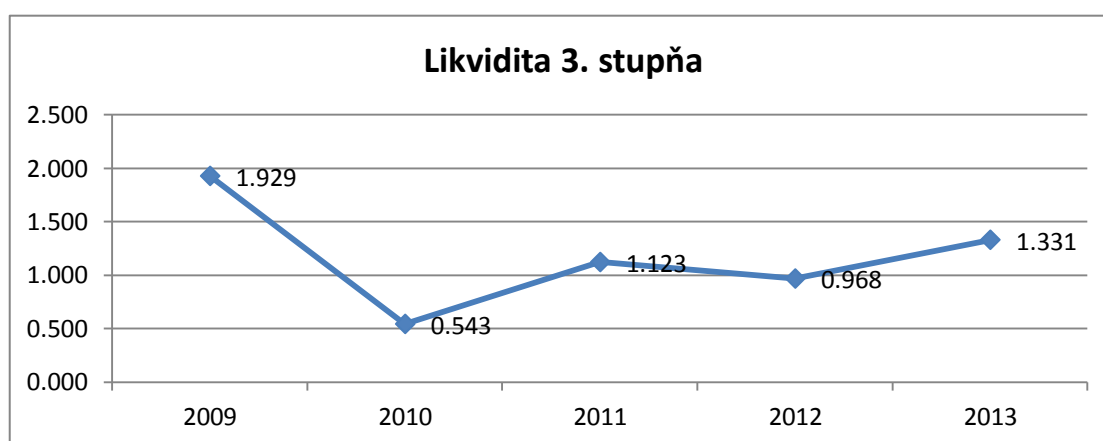
tieto pohľadávky na najvyššej úrovni a to 113 622 €, no ukazovateľ pohotovej likvidity je aj napriek tomu na najnižšej úrovni zo všetkých sledovaných rokov. Môžu za to najmä faktory, ktoré sme už spomínali v predchádzajúcom texte, a to predovšetkým nízka hodnota na finančných účtoch a vysoká hodnota krátkodobých záväzkov a bežných bankových úverov. Naopak, najnižšiu hodnotu dosiahli krátkodobé pohľadávky v roku 2012, iba 86 954 €. V roku 2013 dosiahli pohľadávky hodnotu 104 251 €. Vývoj môžeme vidieť na nasledujúcom grafe.

Graf 6 Likvidita 2. stupňa

Prameň: Vlastné spracovanie.

Celková likvidita je pomerom celkových obežných aktív vrátane zásob a krátkodobých záväzkov. Hodnota tohto ukazovateľa by sa mala pohybovať nad hodnotou 1,5. Keďže podnik v posledných štyroch rokoch nespĺňa toto kritérium znamená to, že nekryje svoje krátkodobé dlhy s dostatočnou rezervou.

Graf 7 Likvidita 3. stupňa

Prameň: Vlastné spracovanie.

Na grafe vidíme, že ukazovateľ sa pohyboval podobne ako predošlé ukazovatele likvidity. V roku 2009 dosiahol najvyšší bod. V tomto roku mali aj

zásoby najvyššiu hodnotu, a to 121 976 € naopak najnižšiu hodnotu zásob podnik zaznamenal v poslednom roku 2013 a to 79 748 €.

2.2.3. Ukazovatele aktivity

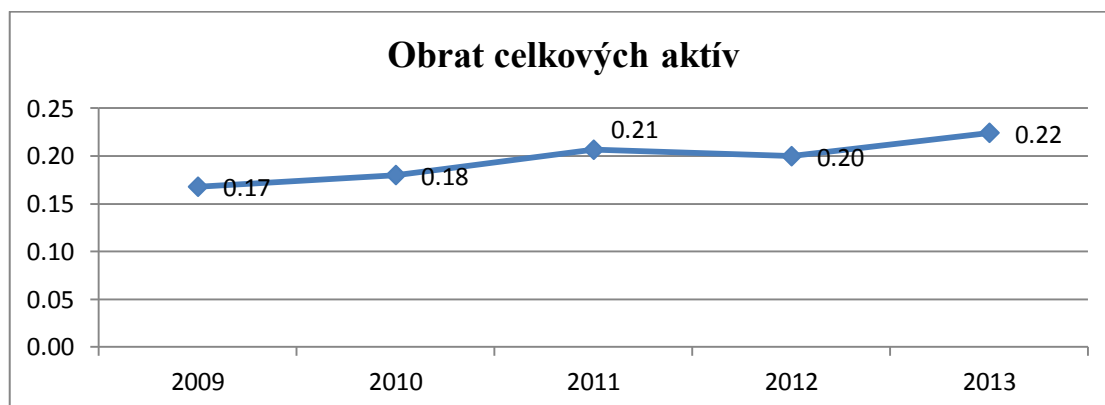
Ďalšími pomerovými ukazovateľmi, ktorými sa budeme zaoberať sú ukazovatele aktivity. Pomocou týchto ukazovateľov zistíme, ako efektívne podnik využíval svoje aktíva počas posledných piatich rokov. Vybrali sme si niekoľko nasledovných ukazovateľov.

Tabuľka 12 Vybrané ukazovatele aktivity počas rokov 2009 – 2013

Ukazovatele aktivity	2009	2010	2011	2012	2013
Obrat celkových aktív	0.17	0.18	0.21	0.20	0.22
Doba obratu majetku	2 145.18	1 999.36	1 743.19	1 801.89	1 605.42
Doba obratu zásob	219.05	157.55	143.96	129.00	106.52
Doba inkasa pohľadávok	193.19	157.75	125.84	124.79	139.24
Doba úhrady záväzkov	262.58	463.95	218.67	293.97	221.14

Prameň: Vlastné spracovanie.

Prvým vybraným ukazovateľom je obrat celkových aktív. V čitateli ukazovateľa sa nachádzajú tržby a v menovateli celkové aktíva. Tento ukazovateľ nám dáva informáciu o tom, ako intenzívne používa podnik svoj celkový majetok. Podnik sa snaží hodnotu ukazovateľa maximalizovať. Na nasledujúcom grafe vidíme, že v nami vybranom podniku bola tendencia obratu celkových aktív stúpajúca.

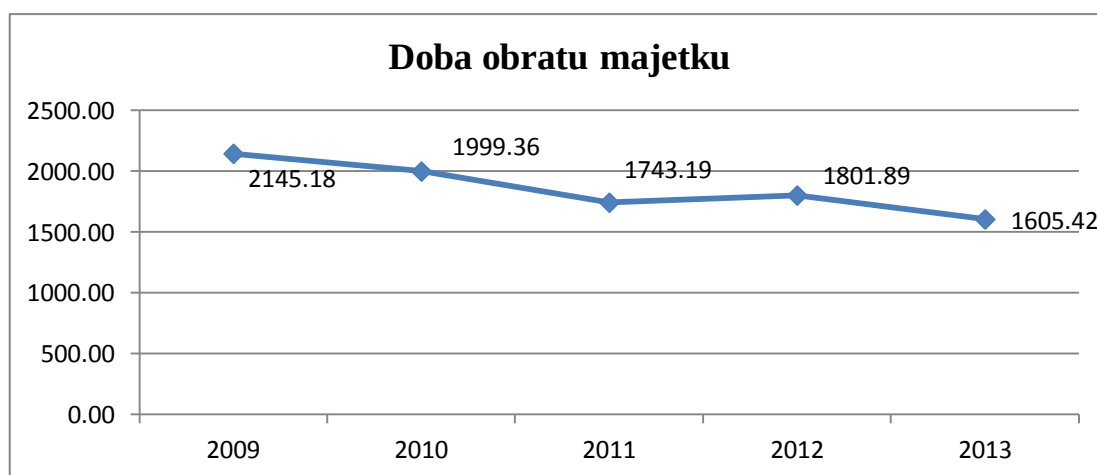

Graf 8 Obrat celkových aktív

Prameň: Vlastné spracovanie.

Vývoj v rokoch 2009 a 2010 bol takmer rovnaký. Každé euro majetku podniku vyrobilo 0,17 a 18 € tržieb. V roku 2011 a 2012 sa trend zlepšil a každé euro majetku vyrobilo 0,21 a 0,20 € tržieb. V roku 2013 podnik dosiahol najlepšiu hodnotu počas sledovaných piatich rokov a to 0,22 € tržieb. Tento vývoj spôsobili najmä zmeny v tržbách. Kým v roku 2009 podnik dosiahol 200 460 € tržieb, v roku 2013 to bolo až 269 528 € tržieb. Okrem výšky produkcie mlieka, ktorá bola v roku 2009 najnižšia, tento trend ovplyvnila aj výška predajnej ceny mlieka. V roku 2009 bola priemerná predajná cena mlieka iba 0,22 €/l, kým v roku 2013 sa táto cena zvýšila na 0,32 €/l. Vývoj obratu celkových aktív ovplyvnila aj hodnota celkového majetku, ktorá bola v roku 2009 nižšia ako nasledujúce roky a to 1 194 508 €.

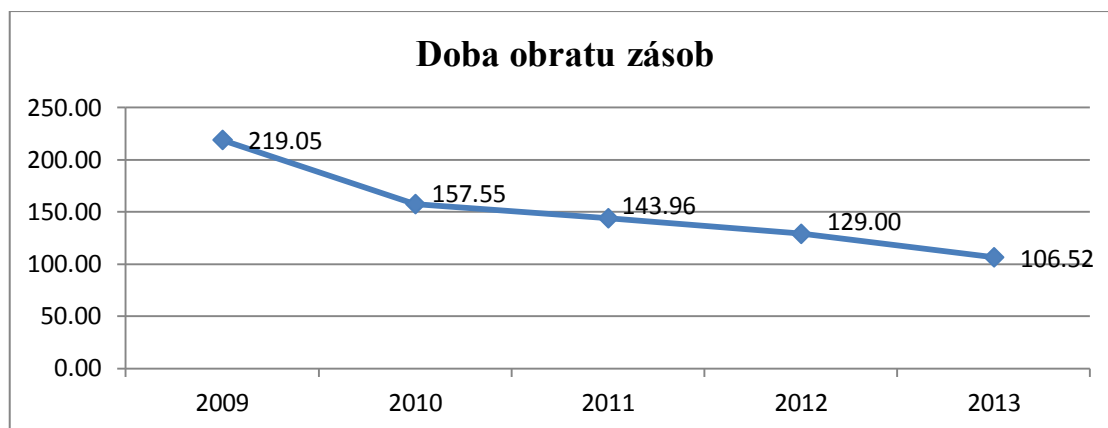
Doba obratu majetku vyjadruje, za ako dlho sa majetok obráti v tržbách. Podnik sa snaží tento ukazovateľ minimalizovať, a preto vidíme na grafe, že najhoršia situácia bola v roku 2009, kedy doba obratu majetku bola až 2 145 dní. Situácia sa mierne zlepšila v roku 2013, kedy to bolo 1 606 dní.

Graf 9 Doba obratu majetku

Prameň: Vlastné spracovanie.

Doba obratu zásob zasa meria, za aký čas podnik predá svoje zásoby. Ukazovateľ dáva do pomeru zásoby s tržbami.

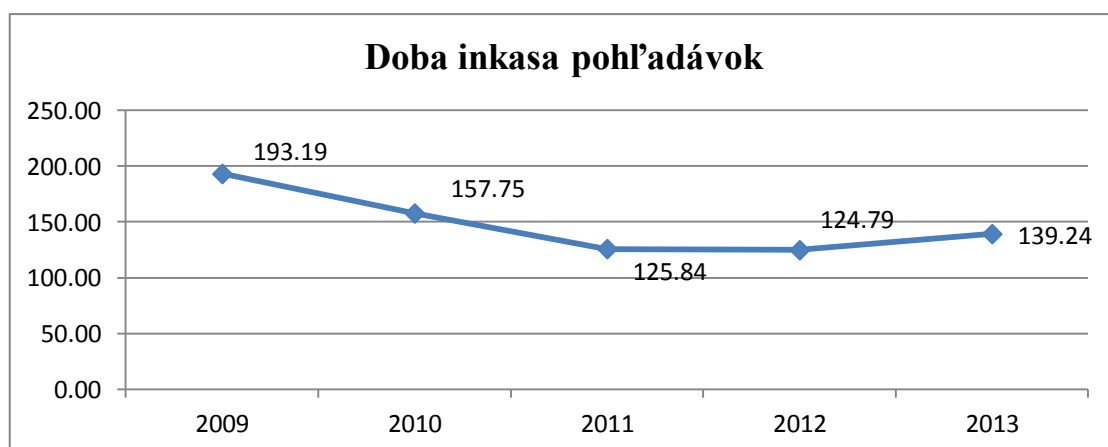

Graf 10 Doba obratu zásob

Prameň: Vlastné spracovanie.

Na predchádzajúcom grafe vidíme, že hodnoty sú pomerne vysoké. Dôvodom je aj fakt, že ide o výrobný podnik, teda v týchto dňoch je zahrnutá celá výroba výrobku až po predaj. Počas posledných piatich rokov má doba obratu zásob klesajúcu tendenciu. V roku 2009 tvorili zásoby až 121 976 €. V roku 2013 to bolo nižšie číslo 79 748 €. Po rozhovore s ekonómom družstva sme sa dozvedeli, že v predchádzajúcich rokoch boli zásoby zbytočne vysoké, čo sa v podniku snažili v posledných rokoch korigovať. Dobu obratu zásob veľmi výrazne ovplyvňuje sezónnosť poľnohospodárskej výroby, kedy sa zásoby vlastnej výroby uskladňujú na celé zimné obdobie, ktoré trvá od októbra bežného roka do mája nasledujúceho roka, čo predstavuje viac ako 180 dní, počas ktorých sa postupne spotrebúvajú.

Ďalším ukazovateľom je doba inkasa pohľadávok, teda za ako dlho od fakturácie dostane podnik financie. Do pomeru sme dali pohľadávky s tržbami. Vývoj tohto ukazovateľa v poľnohospodárskom družstve zobrazuje ďalší graf.

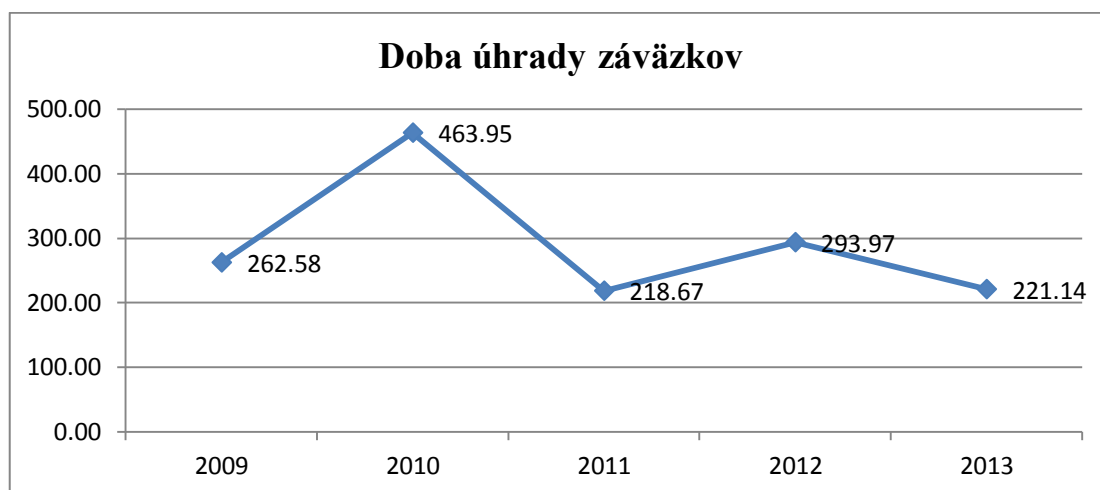

Graf 11 Doba inkasa pohľadávok

Prameň: Vlastné spracovanie.

Na grafe vidíme, že hodnota ukazovateľa klesala až do roku 2011. V roku 2012 a 2013 postupne narastala. V roku 2009 spôsobilo tento stav to, že krátkodobé pohľadávky boli na vysokej úrovni a tržby boli naopak najnižšie počas sledovaného obdobia. V roku 2011 vzrástli tržby a zároveň poklesli pohľadávky a doba inkasa pohľadávok sa dostala na 126 dní.

Ukazovateľ, ktorý nám hovorí, ako dlho podniku trvá, kým zaplatí svoje záväzky, sa nazýva doba úhrady záväzkov. Použijeme tu ten istý vzorec ako pri dobe inkasa pohľadávok, len namiesto pohľadávok do čitateľa dosadíme záväzky.

Graf 12 Doba úhrady záväzkov

Prameň: Vlastné spracovanie.

Najhoršia situácia v podniku nastala v roku 2010, kedy doba úhrady bola až 464 dní. Spôsobilo to najmä to, že krátkodobé záväzky v tomto roku stúpili až takmer trojnásobne viac, ako v ďalších rokoch sledovaného obdobia, kvôli rekonštrukcii hnojiska.

2.2.4. Ukazovatele zadlženosti

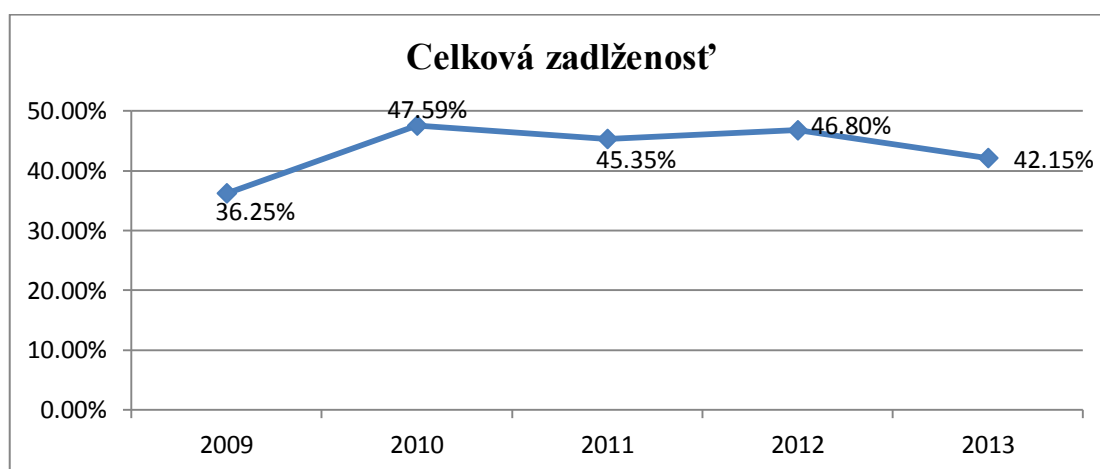
Ukazovatele zadlženosti slúžia na zistenie situácie v podniku čo sa týka zadlženosti a schopnosti túto zadlženosť znášať (Lesáková, 2007). V nasledujúcej tabuľke sa nachádzajú vybrané ukazovatele zadlženosti.

Tabuľka 13 Vybrané ukazovatele zadlženosti počas rokov 2009 – 2013

Ukazovatele zadlženosti	2009	2010	2011	2012	2013
Celková zadlženosť	36.25%	47.59%	45.35%	46.80%	42.15%
Koeficient samofinancovania	63.75%	52.41%	54.65%	53.20%	57.85%
Dlhodobá zadlženosť aktív	11.09%	7.71%	8.37%	9.93%	8.71%
Úverová zadlženosť aktív	9.15%	12.86%	10.72%	7.93%	6.27%
Úrokové krytie	1.41	2.64	1.35	-7.49	6.02
Tokové zadlženie	4.62	6.91	6.49	15.98	3.94

Prameň: Vlastné spracovanie.

Prvým z ukazovateľov je celková zadlženosť, ktorá hovorí o podiele cudzieho kapitálu na celkovom kapitáli v poľnohospodárskom družstve. Tento ukazovateľ sa dopĺňa s koeficientom samofinancovania, pretože koeficient samofinancovania vyjadruje podiel vlastných zdrojov na celkovom kapitáli a súčet týchto dvoch ukazovateľov tvorí 100 %. Vývoj celkovej zadlženosti podniku za posledných 5 rokov je zobrazený na nasledujúcom grafe.

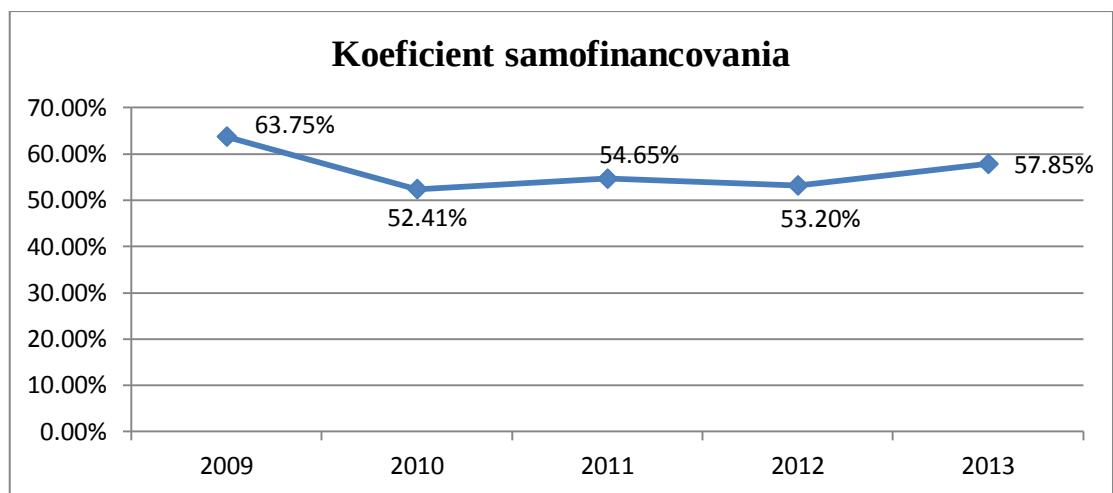

Graf 13 Celková zadlženosť

Prameň: Vlastné spracovanie.

Podľa (Lesáková, 2007) by celková zadlženosť nemala prekročiť hodnotu 50 %, čo sa podniku počas posledných piatich rokov podarilo. Najnižšiu hodnotu celkovej zadlženosti dosiahol podnik v roku 2009 a to 36,25 % a naopak, najvyššiu hodnotu 47,59 % dosiahol v roku 2010.

Na ďalšom grafe zobrazíme vývoj koeficienta samofinancovania.

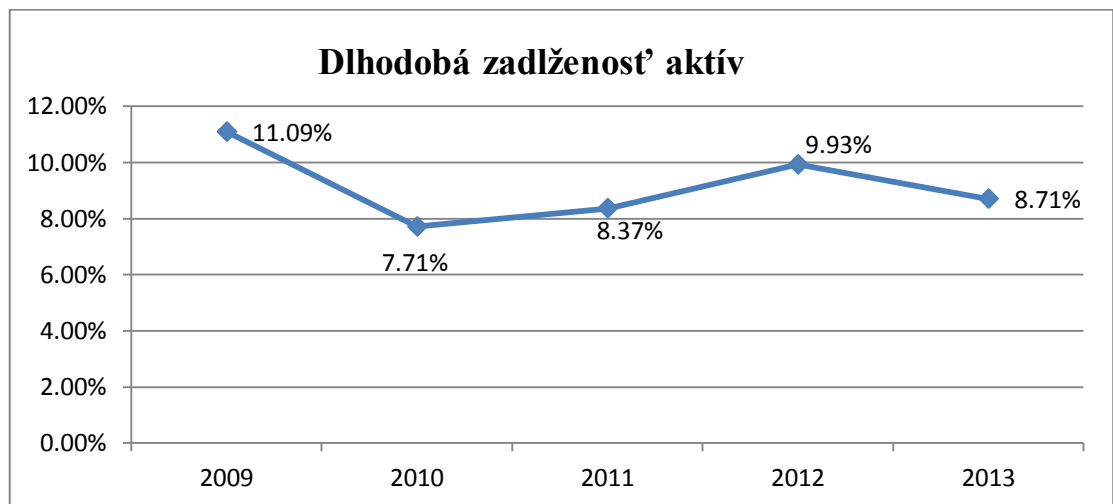

Graf 14 Koeficient samofinancovania

Prameň: Vlastné spracovanie.

Tento koeficient by na rozdiel od celkovej zadlženosti nemal klesnúť pod 50 %. Keďže táto hodnota za posledných 5 rokov neklesla pod 50 % usudzujeme, že podnik je dlhodobo stabilný a má schopnosť kryť svoje potreby svojimi zdrojmi.

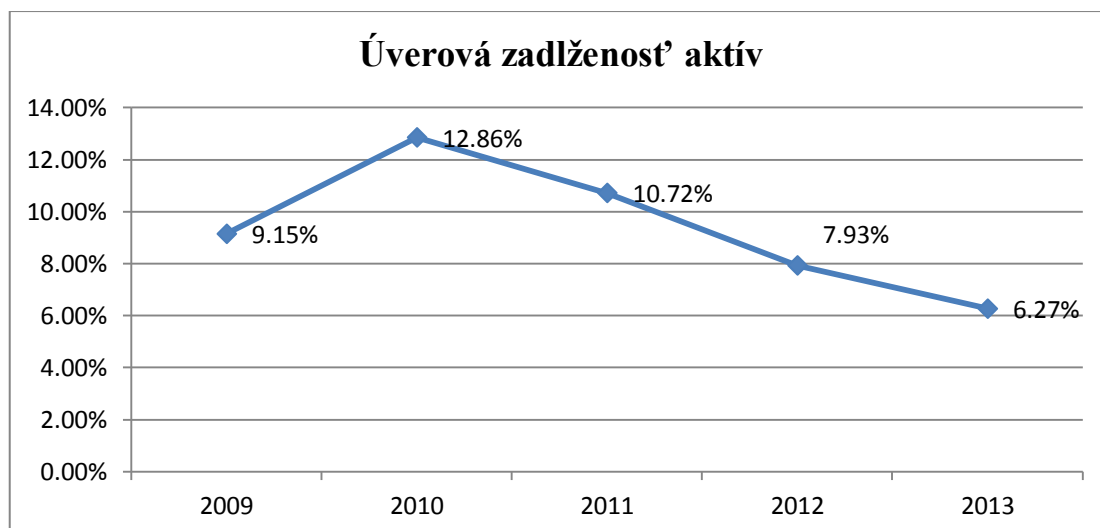
Ak má podnik cudzie zdroje, je potrebné sledovať ich štruktúru. Túto štruktúru môžeme sledovať pomocou dvoch ukazovateľov, dlhodobá zadlženosť a úverová zadlženosť.

Graf 15 Dlhodobá zadlženosť aktív

Prameň: Vlastné spracovanie.

Na grafe dlhodobej zadlženosti aktív vidíme, že v roku 2009 podnik financoval 11,09 % aktív dlhodobými cudzími zdrojmi. Bola to zároveň najvyššia hodnota tohto ukazovateľa počas posledných piatich rokov. V roku 2012 hodnota dlhodobej zadlženosti znova vzrástla na 9,93 %, čo bolo spôsobené najmä vzrastom dlhodobých záväzkov.

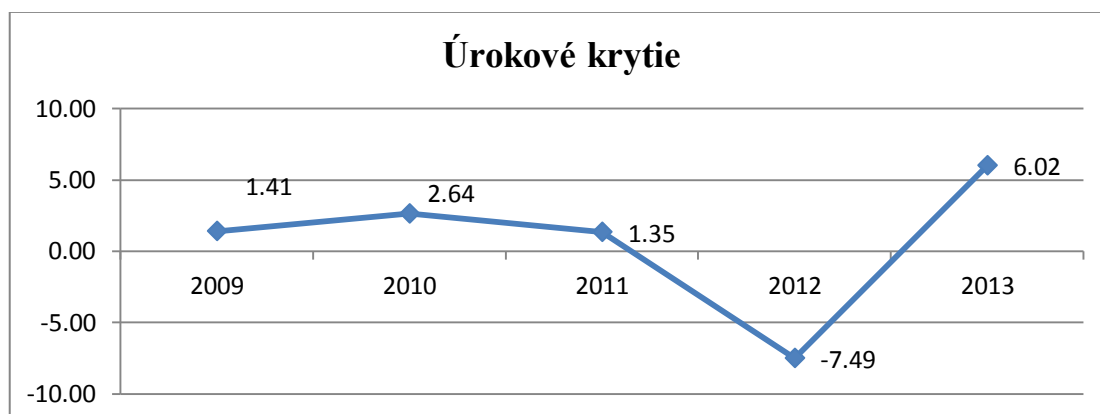

Graf 16 Úverová zadlženosť aktív

Prameň: Vlastné spracovanie.

Úverová zadlženosť nás informuje o tom, do akej miery podnik využíva bankové úvery. Do čitateľa sme dosadili všetky bankové úvery (krátkodobé aj dlhodobé) a finančné výpomoci a do menovateľa sme dosadili celkové aktíva. Zistili sme, že podnik bol úverovo zadlžený najmä v roku 2010 kedy to bolo 12,86 %. Naopak, v roku 2013 tento ukazovateľ dosiahol najnižšiu hodnotu počas sledovaného obdobia, a to 6,27 %. Mohol za to fakt, že podnik v roku 2013 nevykazoval žiadne dlhodobé úvery ani finančné výpomoci a krátkodobé úvery mal vo výške 75 311 €. Keď porovnáme posledné dva ukazovatele zistíme, že úverová zadlženosť bola v rokoch 2010 a 2011 vyššia ako dlhodobá zadlženosť. Zapríčinili to hlavne vyššie položky krátkodobých bankových úverov oproti dlhodobým úverom.

Ako podnik dokáže znášať mieru svojho zadlženia zistíme pomocou nasledujúceho ukazovateľa.

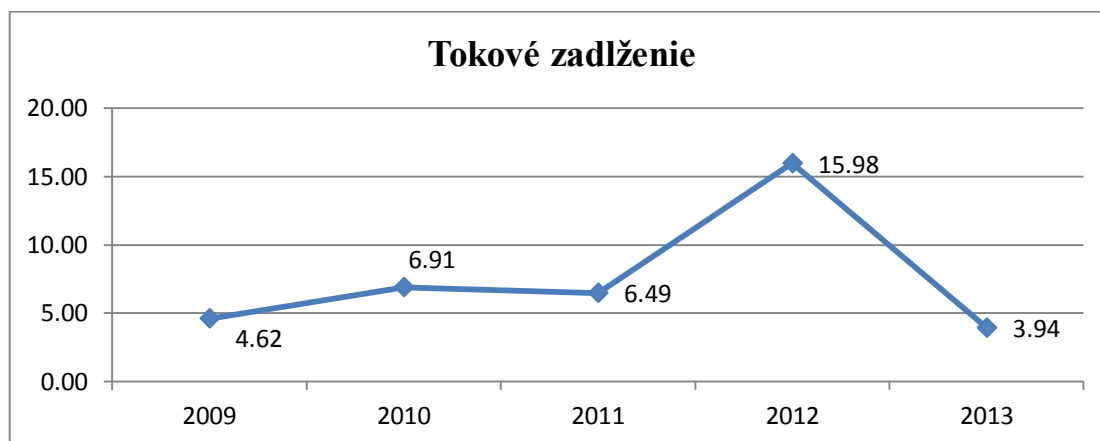

Graf 17 Úrokové krytie

Prameň: Vlastné spracovanie.

Ukazovateľ úrokového krytia nás informuje o tom, koľkokrát dokáže podnik z toho čo vyprodukuje pokryť úrokové náklady spoločnosti. Hodnota ukazovateľa by mala byť aspoň 3, čo sa vybranému podniku podarilo iba v poslednom roku 2013. V roku 2012 dosiahol podnik dokonca záporné číslo čo spôsobila najmä vysoká strata až – 60 380 €.

Posledným ukazovateľom, ktorý sme si vybrali zo skupiny ukazovateľov zadlženosti, je tokové zadlženie.

Graf 18 Tokové zadlženie

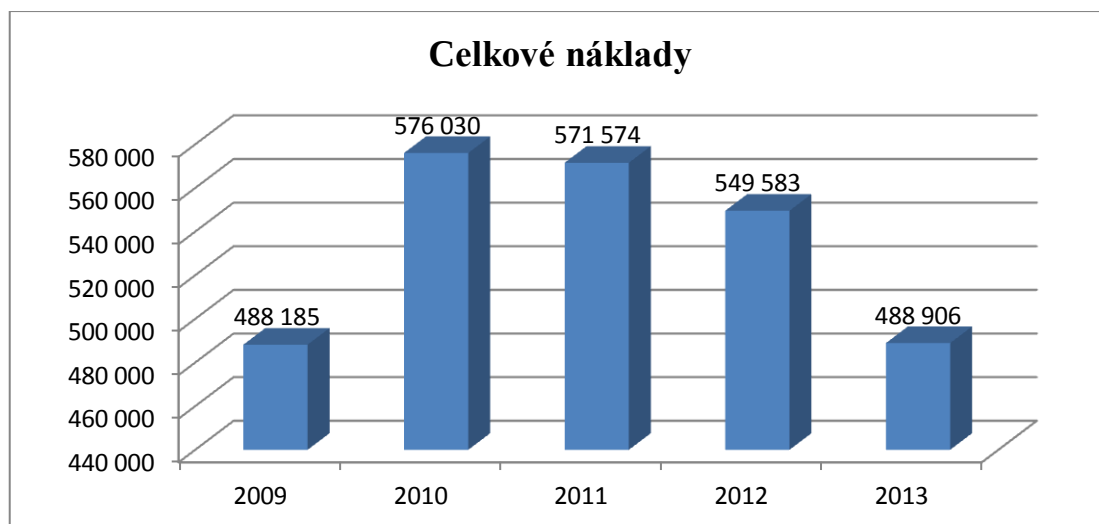
Prameň: Vlastné spracovanie.

Vývoj ukazovateľa je stúpajúci až do roku 2012, čo nie je pozitívne, pretože pri tvorbe cash flow napríklad v roku 2012 by podniku trvalo až 16 rokov, kým by zaplatil svoje dlhy. V roku 2013 bola situácia citeľne lepšia najmä z dôvodu kladného výsledku hospodárenia.

2.3. Analýza nákladov poľnohospodárskeho družstva

Keďže náklady sú jednou z najdôležitejších ekonomických kategórií, budeme sa im venovať aj v praktickej časti diplomovej práce. Náklady vznikajú v každom podniku a nato, aby bol podnik efektívny, musí sa snažiť o ich racionalizáciu, teda znižovanie. Ak chce podnik náklady znižovať, musí ich neustále sledovať a analyzovať, aby dokázal reagovať na ich zmeny. V nasledujúcej časti sa budeme podrobnejšie venovať práve sledovaniu nákladov vybraného poľnohospodárskeho družstva.

Na grafe nižšie je zobrazený vývoj celkových nákladov počas posledných piatich rokov.

Graf 19 Celkové náklady

Prameň: Vlastné spracovanie.

Celkové náklady dosiahli najnižšiu úroveň v roku 2009, no v roku 2010 sa rapídne zvýšili. Dôvodom zvýšenia nákladov v tomto roku bolo najmä to, že podnik v rámci ochrany životného prostredia zrekonštruoval a dal do používania hnojisko pri maštali v hodnote 303 124 €, ako sme už spomínali v predchádzajúcom texte, čo následne spôsobilo zvýšenie odpisov. Od roku 2011 mal vývoj celkových nákladov klesajúcu tendenciu a v roku 2013 výška nákladov dosiahla takmer úroveň roka 2009, čo pokladáme za pozitívny trend.

2.3.1. Analýza nákladov poľnohospodárskeho družstva podľa druhového členenia nákladov

Pre detailnejšie skúmanie výšky nákladov sme sa rozhodli rozdeliť ich podľa druhového členenia.

Tabuľka 14 Náklady podniku podľa druhového členenia počas rokov 2009 - 2013

Náklady	Rok				
	2009	2010	2011	2012	2013
Spotreba materiálu a energie	144 057	161 616	158 151	136 120	133 686
Služby	92 190	113 881	112 040	132 858	103 610
Mzdové a ostatné osobné náklady	89 668	133 956	137 246	142 642	129 229
Dane a poplatky	5 173	4 791	4 739	3 789	3 768
Iné náklady na hospodársku činnosť	6 238	2 798	4 275	3 747	-473
Odpisy	108 505	105 912	106 545	97 150	101 283
Finančné náklady	13 679	11 906	12 600	12 635	10 102
Rezervy na finančné náklady	0	0	0	0	0
Mimoriadne náklady	0	0	0	0	0
ZC predaného DM a predaného materiálu	9 898	24 094	20 944	13 382	12 300
Daň z príjmov z bežnej činnosti	18 777	17 076	15 034	7 260	-4 599
Celkové náklady	488 185	576 030	571 574	549 583	488 906

Prameň: Vlastné spracovanie podľa interných dokladov družstva.

Keďže ide o výrobný podnik, nie je prekvapujúce, že spotreba materiálu a energie tvorí zo všetkých ostatných nákladových druhov najvyššiu položku. Podnik do tejto kategórie zahŕňa položky ako nakúpené ekologické hnojivá, stelivo pre zvieratá, silážne prípravky kvôli konzervácii krmiva na zimné obdobie, benzín, naftu, náhradné diely do strojov, stavebný materiál na opravu budov a iné.

Hneď po spotrebe materiálu a energie podnik najviac míňa svoje zdroje na mzdy a osobné náklady. Podnik zamestnáva ročne od 14 do 20 ľudí, či už je to na pracovnú zmluvu alebo na dohodu o pracovnej činnosti.

Ďalšou najvyššou položkou pre podnik sú služby. Keďže podnik nevlastní niektoré stroje, ktoré sú potrebné na spracovanie krmiva, zatrávňovanie alebo iné obrábanie pôdy, musí si tieto služby zabezpečiť dodávateľským spôsobom. Tieto služby poskytujú podniku okolité družstvá a iné podniky služieb, ktoré sú vlastníkami takýchto strojov. Podnik ďalej dodávateľským spôsobom zabezpečuje veterinárne úkony, plemenárske služby, likvidácia odpadu a iné.

Štvrtou najvyššou položkou sú odpisy. Podnik rovnomerne odpisuje svoj dlhodobý hmotný a nehmotný majetok.

Pomerne vysoké náklady obsahuje položka, do ktorej sa zahŕňajú zostatkové ceny zvierat, hmotného a nehmotného majetku, budov, predaného materiálu a iné.

Položka finančné náklady zahŕňa náklady, ktoré podnik vynakladá v podobe úrokov za dlhodobé či krátkodobé úvery, bežné bankové účty, leasing, taktiež poistenie zvierat, majetku, strojov, sankcie, ktoré plynú z nedodržania splátok úverov a iné.

V nasledujúcej tabuľke sú zobrazené zmeny výšky nákladov v percentuálnom vyjadrení počas posledných piatich rokov.

Tabuľka 15 Percentuálne zmeny nákladov v podniku počas rokov 2009 – 2013

Náklady	Rok			
	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Spotreba materiálu a energie	12.19%	-2.14%	-13.93%	-1.79%
Služby	23.53%	-1.62%	18.58%	-22.01%
Mzdové a ostatné osobné náklady	49.39%	2.46%	3.93%	-9.40%
Dane a poplatky	-7.38%	-1.09%	-20.05%	-0.55%
Iné náklady na hospodársku činnosť	-55.15%	52.79%	-12.35%	-112.62%
Odpisy	-2.39%	0.60%	-8.82%	4.25%
Finančné náklady	-12.96%	5.83%	0.28%	-20.05%
Rezervy na finančné náklady	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
Mimoriadne náklady	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
ZC predaného DM a predaného materiálu	143.42%	-13.07%	-36.11%	-8.09%
Daň z príjmov z bežnej činnosti	-9.06%	-11.96%	-51.71%	-163.35%
celkové náklady	17.99%	-0.77%	-3.85%	-11.04%

Prameň: Vlastné spracovanie.

Spotreba materiálu a energie v roku 2010 stúpila oproti roku 2009 o 12,19 %. Túto situáciu zapríčinilo najmä stúpanie cien vstupných materiálov, ako napríklad obilovín, elektrickej energie, palív, náhradných dielov atď. V ďalších rokoch náklady na materiál a energiu klesali.

Služby v roku 2010 oproti roku 2009 stúpili o 23,53 % a neskôr v roku 2012 znova stúpili oproti roku 2011 o 18,58 %. Tento nárast bol hlavne kvôli vyššiemu počtu kosieb pre výrobu senáže počas obidvoch rokov.

Mzdové a osobné náklady stúpili v roku 2010 oproti roku 2009 až o 49,39 %. Išlo o zvýšenie výkonov a tým pádom aj priemernej mzdy, no hlavným dôvodom bolo, že podnik sa v roku 2009 dostal do určitých prechodných finančných problémov a vyplácal iba minimálne mzdy. V roku 2010, keď sa situácia pomerne zlepšila zdvihol mzdy na pôvodnú úroveň. V ďalších rokoch mzdové a osobné náklady mierne stúpali. V roku 2013 naopak nastal pokles oproti roku 2012 o 9,40 % pretože dvaja zamestnanci dovŕšili dôchodkový vek, podnik s nimi ukončil pracovný pomer a zároveň ich neskôr zamestnal na dohodu o pracovnej činnosti na zabezpečenie niektorých častí pracovných úloh.

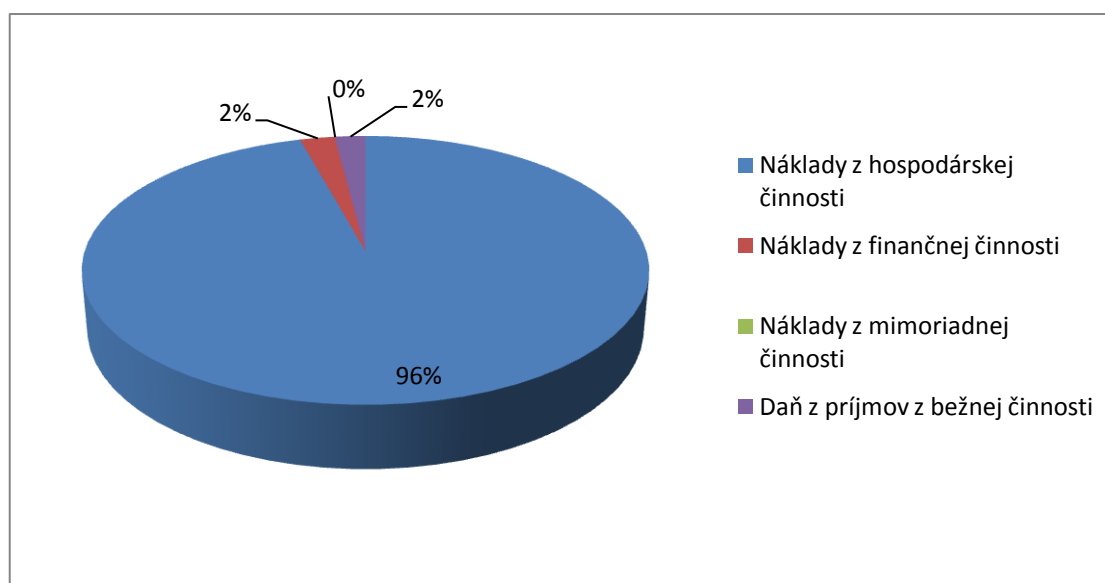
Iné náklady na hospodársku činnosť sa každý rok menili, pretože do tejto položky patria rôzne pokuty alebo dary, ktoré sa dopredu nedajú naplánovať.

Odpisy klesli v roku 2012 oproti roku 2011 o 8,82 %, čo spôsobilo skončenie odpisovania starých strojov a zariadení, no zároveň sa zakúpil nový kamerový systém, nákladný príves za traktor a osobný automobil, čo sa zobrazilo na zvýšení odpisov v roku 2013.

Finančné náklady v roku 2010 klesli oproti roku 2009 o 12,96 %. Dôvodom bol najmä fakt, že sa v roku 2010 ukončilo splácanie starších úverov. Pretože v roku 2009 bola nízka cena mlieka a tým pádom aj tržby a podnik bol nútený prijať krátkodobé preklenovacie bankové úvery. Ku koncu roka 2010 musel podnik ešte prijať ďalšie dva agro úvery vo výške 40 000 a 61 900 eur. V roku 2011 tieto finančné náklady stúpili oproti roku 2010 o 5,83 %. Podnik síce splatil preklenovacie agro úvery z roku 2010 z prijatých dotácií na veľké dobytky a na ekológiu, ale opätovne prijal ďalšie vo výške 30 000 a 61 800 eur. Z dôvodu rekonštrukcie hnojiska v roku 2010 musel pre zrýchlenie peňažných tokov prijať ešte ďalší úver vo výške 40 000 eur. V roku 2012 znova finančné náklady mierne stúpili oproti roku 2011 o 0,28 %. Podnik splatil preklenovacie agro úvery taktiež z prijatých dotácií a prijal nový preklenovací agro úver vo výške 43 000 € a ďalej splácal aj úver z roku 2011. V roku 2013 sa situácia mierne zlepšila a finančné náklady klesli oproti roku 2012 o 20,05 %. Podniku sa podarilo splatiť preklenovací agro úver z roku 2012 a taktiež úver z roku 2011.

Zostatková cena predaného dlhodobého majetku a materiálu v roku 2010 vzrástla oproti roku 2009 až o 143,42 %. Podniku sa v tomto roku podarilo predat' väčšie množstvo dlhodobého hmotného majetku a materiálu, ktorý už nepotreboval. Taktiež sa v roku 2010 znížil stav dojníc kvôli pomerne vysokému úhynu týchto zvierat. V ďalších rokoch vývoj zostatkovej ceny predaného dlhodobého majetku a materiálu nadobudol klesajúci charakter.

Aby sme si lepšie predstavili, koľko percent z celkového množstva nákladov tvoria náklady z hospodárskej činnosti, z finančnej činnosti a z mimoriadnej činnosti zobrazili sme to v nasledujúcom koláčovom grafe.

Graf 20 Podiel nákladov z jednotlivých činností na celkových nákladoch

Prameň: Vlastné spracovanie.

Na grafe vidíme, že za posledných 5 rokov náklady na hospodársku činnosť tvorili až 96 % z celkových nákladov, náklady z finančnej činnosti tvorili 2 % z celkových nákladov a náklady na daň z príjmov z bežnej činnosti tvorili taktiež 2 % z celkových príjmov. Náklady z mimoriadnej činnosti boli nulové, čo znamená, že v podniku sa nestala žiadna neočakávaná škoda.

2.3.2. Analýza nákladov poľnohospodárskeho družstva podľa kalkulačného členenia nákladov

Vybrané poľnohospodárske družstvo sa zaoberá výrobou surového kravského mlieka. Keďže je to jeho hlavný výrobok, rozhodli sme sa detailnejšie preskúmať náklady na výrobu jedného litra mlieka podľa kalkulačného členenia. Podnik používa jednoduchú kalkuláciu delením.

Tabuľka 16 Kalkulácia ceny mlieka

Názov položky	Suma
Spotreba nakúpených krmív	19 516.92
Spotreba stelív piliny	4 507.84
Spotreba ochranných pracovných prostriedkov	158.36
Spotreba liekov a dezinfekčných prostriedkov	2 925.92
Spotreba ostatného materiálu	14 442.71
Spotreba elektrickej energie	17 643.59
Plemenárske služby	4 228.80
Veterinárne úkony	5 629.11
Likvidácia odpadu	813.51
Šrotovanie	1 448.51
Vývoz močovky	172.00
Ostatné služby	6 968.00
Poplatky mliekarni	213.27
Odborná pomoc ŽV	11 872.25
Úprava paznechtov	667,50
STK, vzorky mlieka, rozbor	151.00
Základné mzdy	17 418.42
Mzdy na dohodu o vykonaní práce a pracovnej činnosti	3 011.00
Príplatky	2 081.83
Mzdy na dovolenku	1 572.58
Náhrady za mzdu	309.41
Prémie	2 565.10
Zákonné poistenie zamestnancov a členov	8 688.91
Zákonné sociálne náklady	52.94
Zostatková cena zvierat	7 763.37
Odpisy hmotného majetku	39 027.02
Odpisy základného stáda zvierat	14 837.33
Zostatková hodnota uhynutých dospelých zvierat	103.62
Poistenie zvierat	901.53
Spotreba vlastných krmív, osív, sadív	45 979.25
Náklady od iných stredísk – TS	19 833.41
Náklady od iných stredísk - THP	11 936.55
Náklady na réžiu - ŽV	7 224.97
Spolu	274 033.36
Množstvo l	735 270.00
Náklad/MJ	0.3727

Prameň: Vlastné spracovanie podľa interných dokladov družstva.

V predchádzajúcej tabuľke sú zobrazené jednotlivé položky nákladov, ktoré podnik spotreboval na výrobu mlieka v roku 2013. Hneď prvá a zároveň jedna z najvyšších položiek je spotreba nakúpených krmív. Keďže podnik pôsobí v ekologickom poľnohospodárstve, musí nakupovať len kvalitné krmivo vyrobené bez použitia chemikálií. V roku 2013 podnik na toto krmivo použil 19 516,92 €. Ďalšou vysokou položkou bola spotreba ostatného materiálu, na ktorú podnik minul 14 442,71 €. Na elektrickú energiu podnik minul 17 643,59 €. Pod odbornou pomocou živočíšnej výroby môžeme chápať odbornú starostlivosť o zvieratá. Nejde o veterinárov, ale o ľudí, ktorí priebežne sledujú zdravie, výživu a vývoj zvierat. Na tieto služby podnik v roku 2013 minul 11 872,25 €. Ďalšou vysokou položkou boli základné mzdy. Boli to mzdy zamestnancov, ktorí pracujú na úseku živočíšnej výroby (dojičky, pastieri atď.) Táto suma dosiahla výšku 17 643,59 €. Odpisy hmotného majetku a základného stáda tvorili spolu 53 864,35 €. Jednou z najvyšších nákladových položiek je spotreba vlastných krmív, osív, sadív. V roku 2013 to bolo až 45 979,25 €. Náklady od iných stredísk – TS sú náklady ktoré boli použité na chod úseku technických služieb. Išlo o náklady ako spotreba motorovej nafty alebo benzínu, nákup náhradných dielov, opravy strojov a iné. Suma týchto nákladov bola 19 833,41 €. Náklady od iných stredísk – THP sú náklady použité na chod technicko-hospodárskeho úseku. V tomto prípade ide o spotrebu, napríklad kancelárskych potrieb, elektrickej energie, reprezentačné, telefónne náklady, poštovné náklady, mzdy pracovníkov, ktorí pracujú v tomto úseku atď. Spolu na tento úsek pripadalo 11 936,55 eur. Poslednou položkou boli náklady na režiu – ŽV. Išlo o náklady ako reprezentačné, drobné opravy maštale a i. Tieto náklady tvorili 7 224,97 eur. Po sčítaní nákladov na výrobu mlieka sme dostali sumu 274 033,36 za rok 2013. Množstvo vyrobeného mlieka v tomto roku bolo 735 270,00 litrov a teda náklady na jeden liter mlieka boli 0,3727 €.

2.3.3. Ukazovatele analýzy nákladov poľnohospodárskeho družstva

Keďže sme analyzovali náklady podľa druhového aj kalkulačného členenia, v poslednej časti tejto podkapitoly charakterizujeme niektoré ukazovatele nákladov za posledných 5 rokov, aby sme dosiahli celistvý obraz o vývoji nákladov v poľnohospodárskom družstve. Pre lepšiu prehľadnosť tu vkladáme tabuľku, v ktorej sú zhrnuté hlavné faktory ovplyvňujúce dané ukazovatele.

Tabuľka 17 Náklady, tržby, výsledok hospodárenia, produkcia mlieka, predané mlieko, predajná cena mlieka, počet dojníc

Položka	Rok				
	2009	2010	2011	2012	2013
Celkové náklady	488 185	576 030	571 574	549 583	488 906
Celkové tržby	200 460	259 293	280 971	250 842	269 528
Celkové výnosy	473 340	569 263	560 049	489 202	516 194
Výsledok hospodárenia po zdanení	-14 847	-6 767	-11 525	-60 380	27 288
Produkcia mlieka	709 752	813 496	731 578	724 973	735 270
Z toho predané mlieko	666 287	796 463	699 746	691 898	683 304
Priemerná predajná cena mlieka za rok	0.22	0.25	0.33	0.31	0.320
Počet dojníc	176	173	166	159	152

Prameň: Vlastné spracovanie podľa interných dokladov družstva.

Vývoj celkových nákladov sme už popísali v predchádzajúcich častiach. Celkové tržby sa odvíjali najmä od výšky vyprodukovaného a predaného mlieka a od predajnej ceny mlieka v danom roku. Celkové výnosy sú vyššie ako celkové tržby, najmä kvôli dotáciám, ktoré podnik dostáva v každom roku. Sú to dotácie na plochu, na znevýhodnené oblasti, na veľké dobytké jednotky, na dojnice, na ekologické poľnohospodárstvo a na životné podmienky zvierat. Podľa výšky výnosov vidíme, že podnik je na dotáciách závislý, keďže tvoria až viac ako 50 % celkových výnosov. Do výnosov tiež započítavame zmenu stavu vnútroorganizačných zásob a aktiváciu. Hodnoty zmeny stavu vnútroorganizačných zásob sú vo výkaze ziskov a strát mínusové, preto celkové výnosy znižujú. Aktivácia sa počas piatich rokov pohybovala v priemere okolo 28 038, čo potvrdzuje, že na celkových výnosoch sa podieľajú najmä dotácie a tržby. Podľa výsledku hospodárenia po zdanení vidíme, že podnik v každom roku vykázal stratu okrem roka 2013, kedy po štyroch sledovaných rokoch dokázal vyprodukovať zisk.

Produkcia mlieka sa v každom roku odvíjala od rôznych faktorov, napríklad od počtu dojníc v danom roku a od počasia, pretože počasie má veľký vplyv na výrobu krmiva. Čím sú podmienky na výrobu krmiva lepšie, tým toto krmivo obsahuje viac výživových látok, ktoré zvyšujú produkciu mlieka. Podnik nepredáva všetko vyprodukované mlieko. Časť mlieka skrmia teľce. Priemernú predajnú cenu mlieka udáva mliekareň, s ktorou má družstvo podpísanú zmluvu na odber mlieka.

To, že podnik nemá vplyv na predajnú cenu mlieka, je veľmi nepriaznivé, pretože ako sme pri kalkulácii nákladov na liter mlieka zistili, podnik v roku 2013 vynaložil na výrobu jedného litra mlieka až 0,3727 eur nákladov, zatiaľ čo predajná cena bola v tomto roku iba 0,32 €. Roky predtým bola situácia ešte horšia, pretože náklady boli vyššie a predajné ceny nízke, a to hlavne v roku 2009 kedy táto cena dosiahla výšku iba 0,22 €.

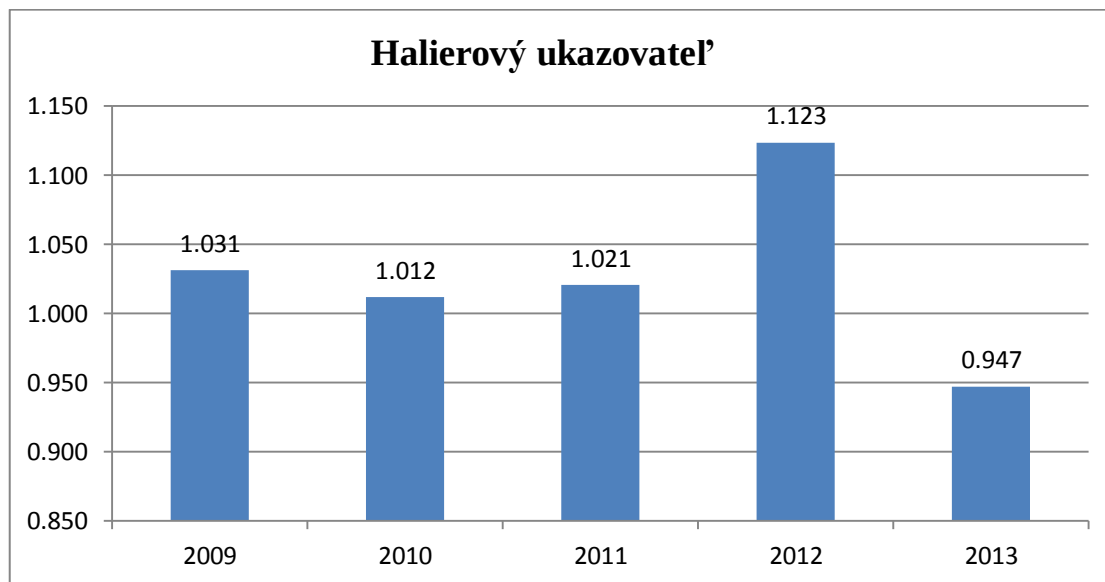
V nasledujúcej tabuľke sú zobrazené vybrané ukazovatele nákladov počas sledovaného obdobia.

Tabuľka 18 Halierový ukazovateľ, nákladová účinnosť, rentabilita nákladov

Názov	Rok				
	2009	2010	2011	2012	2013
Halierový ukazovateľ	1.031	1.012	1.021	1.123	0.947
Nákladová účinnosť	0.411	0.450	0.492	0.456	0.551
Rentabilita nákladov	-3.04%	-1.17%	-2.02%	-10.99%	5.58%

Prameň: Vlastné spracovanie.

Aby boli ukazovatele zobrazené prehľadnejšie, každý z nich sme umiestnili do stĺpcového grafu.

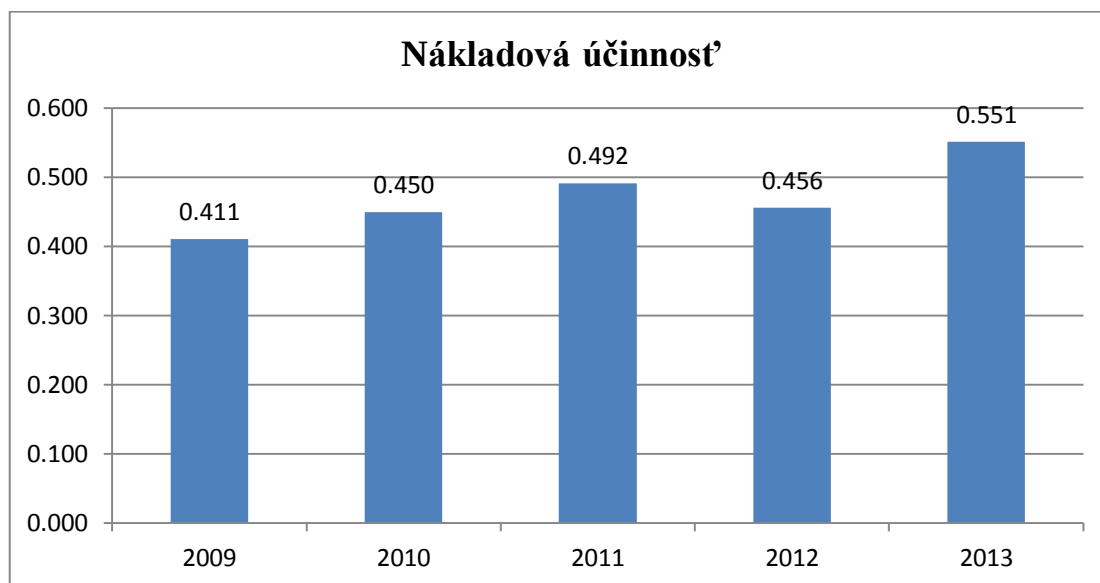
Graf 21 Halierový ukazovateľ

Prameň: Vlastné spracovanie.

Halierový ukazovateľ dáva do pomeru náklady s celkovými výnosmi a tým nám hovorí, ako podnik hospodáril s nákladmi. Vývoj počas posledných piatich rokov nebol pozitívny, pretože počas štyroch rokov podnik potreboval na 1 € výnosov viac ako 1 € nákladov. V roku 2012 to bolo až 1,123 € nákladov. V roku 2012 bola situácia

naozaj zlá, pretože podnik dosiahol za posledných 5 rokov najvyššiu stratu. Na túto situáciu malo vplyv hneď niekoľko faktorov, hlavne vysoké náklady na vstupoch, nižšia produkcia mlieka, nižšie tržby, čo spôsobila nízka cena mlieka a taktiež nižšie celkové výnosy. Jedine v roku 2013 podnik dosiahol zisk, čo sa zobrazilo aj na halierovom ukazovateli. Podnik v tomto roku potreboval na 1 € výnosov 0,947 € nákladov.

Ďalším ukazovateľom je nákladová účinnosť.

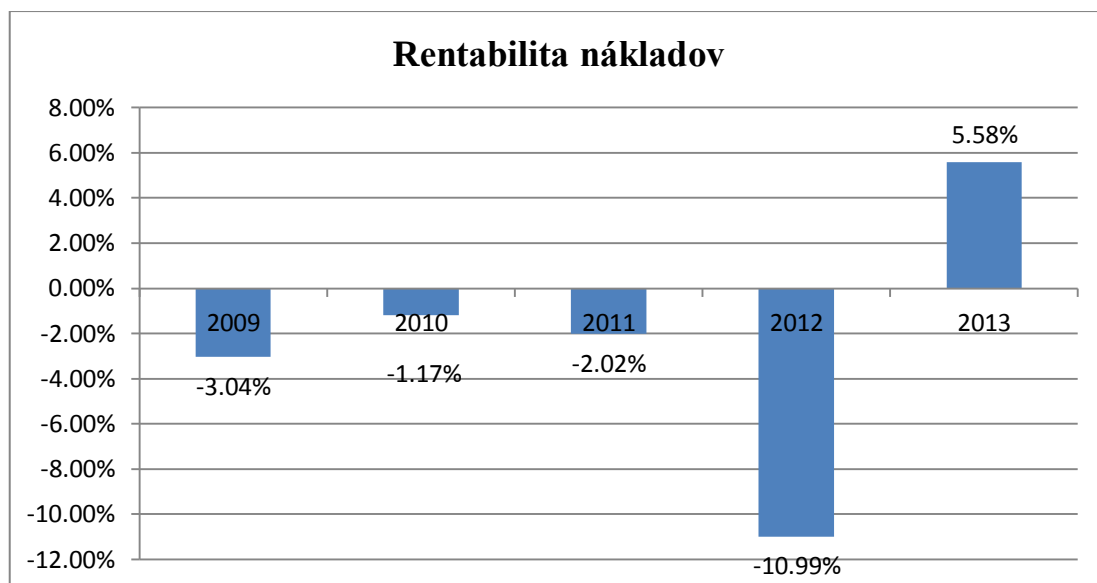

Graf 22 Nákladová účinnosť

Prameň: Vlastné spracovanie.

Pri ukazovateli nákladovej účinnosti sme dali do pomeru tržby s nákladmi. Hodnoty za posledných rokov sú nízke, pretože ukazovateľ nám hovorí, že napríklad v roku 2009 podnik z jedného eura nákladov vyrobil iba 0,411 eur tržieb. Situácia v roku 2011 sa mierne zlepšila, pretože cena mlieka bola v tomto roku najvyššia a to 0,33 €/l. Takže z jedného eura podnik vyprodukoval 0,492 eur tržieb. V roku 2012 sa situácia opäť zhoršila, pretože ako sme už spomínali klesla produkcia mlieka a taktiež cena mlieka. Aj náklady boli na pomerne vysokej úrovni. V roku 2013 bola situácia lepšia. Na 1 euro nákladov pripadalo 0,551 eur tržieb, čo znova spôsobilo niekoľko faktorov, a to najmä zvýšenie ceny mlieka a tým aj tržieb a celkových výnosov a zníženie nákladov.

Posledným ukazovateľom, na ktorom sa odzrkadľuje situácia v podniku je rentabilita nákladov.

Graf 23 Rentabilita nákladov

Prameň: Vlastné spracovanie.

Tento ukazovateľ dáva do pomeru čistý zisk s nákladmi, a tým nám rekapituluje situáciu v podniku, ktorú sme v praktickej časti diplomovej práce popísali. Počas prvých štyroch rokov sledovaného obdobia podnik vykázal stratu. V poslednom roku 2013 sa mu tento stav podarilo zvrátiť a podnik vykázal zisk. V spomínanom roku podnik vyrobil z jedného eura nákladov 0,0558 eura čistého zisku.

3. HODNOTENIA A NÁVRHY

V tretej kapitole zhodnotíme ako vybrané poľnohospodárske družstvo hospodáril počas rokov 2009 až 2013 a navrhujeme mu možnosti zlepšenia finančnej situácie.

3.1. Hodnotenie pomerových finančných ukazovateľov

V prvej časti sa budeme venovať zhodnoteniu pomerových ukazovateľov, rentability, likvidity, aktivity a zadlženosti.

3.1.1. Hodnotenie ukazovateľov rentability

Ukazovatele rentability by nemali byť záporné čísla, keďže účelom podnikania je dosahovať zisk. V niektorých rokoch môžeme pripustiť stratu, ale v ďalších rokoch by sa mala strata vykryť. Poľnohospodárske družstvo sa prvé štyri roky pohybovalo v záporných číslach, dosiahlo vždy stratu. Ale v piatom roku sa dostalo do modrých čísel a vykázalo zisk. Rentabilita vlastného kapitálu (ROE) dosiahla v roku 2011 hodnotu - 1,55 % a v roku 2012 klesla až na - 9,04 %. V roku 2013 podnik z každého eura vlastného kapitálu dosiahol 0,0392 € zisku. Keď to porovnáme s priemernou rentabilitou vlastného kapitálu, ktorú dosiahli všetky poľnohospodárske podniky, účtujúce v podvojnom účtovníctve v Slovenskej republike zistíme, že podnik bol pod priemerom, čo vidíme v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 19 Porovnanie ukazovateľov rentability vybraného poľnohospodárskeho družstva s priemernými výsledkami poľnohospodárskych subjektov v SR

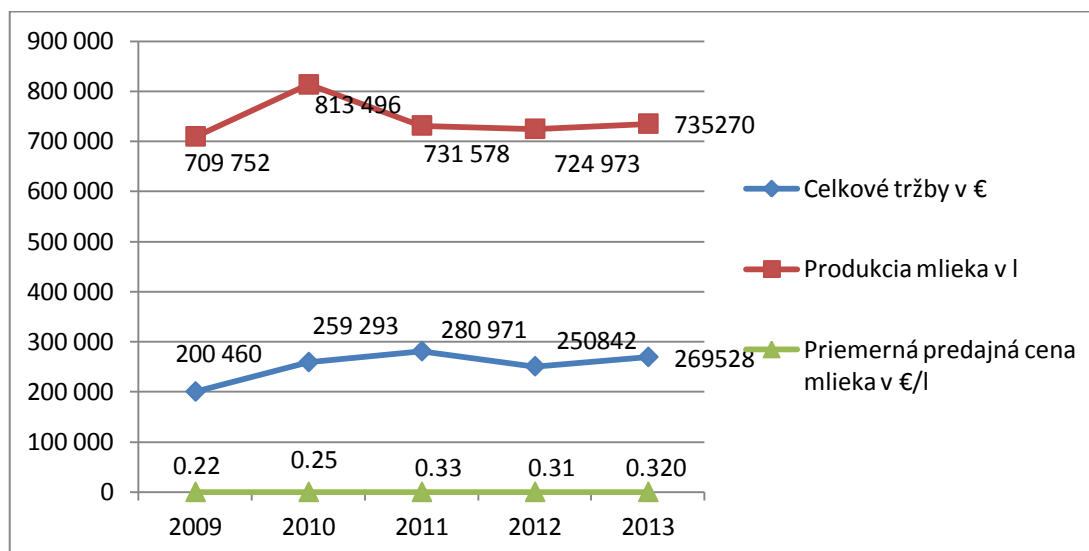
Ukazovateľ	Rok 2011		Rok 2012	
	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku
ROE	4,19 %	-1,55 %	1,80	-9,04 %
ROA	3,03 %	-0.85 %	1,84 %	-4.81 %
ROS	3,87 %	-4.10%	1,55 %	-24.07%

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: Informačný list MPRV SR 2012, Radela s. r. o.

Podobná situácia nastala aj pri rentabilite celkových vložených aktív (ROA). Taktiež vyšli prvé štyri sledované roky v záporných číslach, v roku 2011 to bolo - 0,85 % a v roku 2012 - 4,81 %. V roku 2013 každé euro celkového vloženého kapitálu prinieslo 0,0227 € zisku.

Najhoršie výsledky sme zaznamenali pri rentabilite tržieb. Zatiaľ čo priemerná rentabilita tržieb poľnohospodárskych podnikov dosiahla v roku 2011 hodnotu 3,87 % a v roku 2012 to bolo 1,55 % v nami sledovanom podniku to v roku 2011 bolo – 4,10 % a v roku 2012 to bolo – 24,07 %. Pod túto situáciu sa podpísal najmä nízky stav tržieb. V roku 2013 sa situácia zlepšila a podnik dosiahol hodnotu 10,12 %.

Vývoj ukazovateľov rentability zapríčinil najmä výsledok hospodárenia, ktorý bol od roku 2009 do roku 2012 záporný. Pre porovnanie v roku 2012 mali podniky v Žilinskom kraji priemerný výsledok hospodárenia pred zdanením – 16 665 €. Okrem iných faktorov vplyva na výsledok hospodárenia aj výška tržieb, ktorá sa odvíja od výšky produkcie mlieka a priemernej predajnej ceny v danom roku. Pre lepšiu prehľadnosť situáciu zobrazíme na nasledujúcom grafe.

Graf 24 Tržby, produkcia mlieka, priemerná predajná cena

Prameň: Vlastné spracovanie.

Na grafe vidíme, že najvyššiu tržbu podnik dosiahol v roku 2011, kedy bola celková produkcia na pomerne vysokej úrovni a priemerná predajná cena bola za posledných 5 rokov na najvyššej úrovni. Naše odporúčanie by znelo zvýšiť cenu mlieka, ale to nie je reálne, pretože cenu mlieka určuje na každý mesiac dopredu mliekareň, s ktorou má poľnohospodárske družstvo zmluvu. Podnik by taktiež mohol zvýšiť produkciu mlieka, ale v takomto prípade by sme museli brať do úvahy aj zvýšenie nákladov na zabezpečenie ďalších dojníc a krmiva. No pri zvýšení produkcie mlieka narážame na ďalší problém, a to je odbyt mlieka, pretože poľnohospodárske družstvá môžu do mliekarne dodať len určité množstvo mlieka podľa toho, ako to povolí Pôdohospodárska platobná agentúra. Vybrané poľnohospodárske družstvo mohlo v roku 2009 predat' priamo súkromným spotrebiteľom 97 000 litrov mlieka

a do mliekarny mohlo dodať 845 803 litrov mlieka. Tieto kvóty platia až do roku 2015. Ak by podnik predal súkromným osobám alebo dodal do mliekarny viac mlieka ako má povolené platiť, by pokutu. Podniku teda neostáva nič iné, len sa snažiť o dodržanie stanovených kvót. Na grafe vidíme, že najmä v posledných 3 rokoch podnik vyprodukoval menej mlieka, ako mal povolené.

Podniku na zlepšenie rentability odporúčame zvýšiť tržby, a to hlavne dodržiavaním kvót mlieka. Ide o to, aby sa nestávalo, že podnik odovzdá do mliekarny menej mlieka, ako má povolené. Ďalším odporúčaním je zvýšiť počet predaja teliat. Pri teľatách si predajúcu cenu určuje podnik sám, a preto by táto činnosť bola rentabilnejšia. Tržby by mohol podnik zvýšiť aj prenajímaním strojov, ktoré vlastní. Samozrejme, že mu odporúčame znížiť náklady, čím salepší výsledok hospodárenia, ale tejto problematike sa budeme venovať v závere návrhovej časti diplomovej práce.

3.1.2. Hodnotenie ukazovateľov likvidity

Pomocou ukazovateľov likvidity sme zisťovali, či podnik dokáže splácať svoje záväzky. Podľa Lesákovej (2007) by likvidita I. stupňa mala dosahovať hodnotu aspoň 0,2 čo sa podniku podarilo iba v jednom z piatich sledovaných rokov. V roku 2009 dosiahol najlepšiu hodnotu, a to 0,224, ale to sa v roku 2010 prudko zhoršilo a hodnota klesla na 0,006. Dôvodom zhoršenia situácie v roku 2010 bola rozsiahla rekonštrukcia hnojiska, ktorá podnik stála až 303 124 €. Kvôli tomu sa zvýšili krátkodobé záväzky a pohotová likvidita klesla. Podnik teda nemal dostatočné množstvo peňažných prostriedkov na splatenie svojich krátkodobých záväzkov.

Podobne to bolo v podniku aj s likviditou II. stupňa. Tá by mala mať hodnotu aspoň 1. Najlepšiu situáciu podnik znova zaznamenal v roku 2009 kedy dosiahol bežnú likviditu 1,023 a najhoršiu v roku 2010 kedy to bolo len 0,275. V ďalších rokoch sa situácia mierne zlepšila.

Likviditu III. stupňa čiže celková likvidita by mala dosiahnuť hodnotu od 1,5 do 2,5, keďže tento ukazovateľ môže byť skreslený kvôli nedobytným pohľadávkam a nadbytočným zásobám. V poľnohospodárskom družstve mala výška celkovej likvidity kolísavú tendenciu. Najlepší výsledok dosiahol podnik v roku 2009 a to 1,929 čo podľa ekonóma družstva ovplyvnili okrem iného aj vysoké zásoby vlastnej výroby. V ďalších rokoch sa tieto hodnoty pohybovali od 0,543 v roku 2010 do 1,331 v roku 2013.

Aby sme podnik neporovnávali len s teoretickými údajmi, porovnáme ho s ostatnými poľnohospodárskymi družstvami na Slovensku účtujúcimi v podvojnóm účtovníctve.

Tabuľka 20 Porovnanie ukazovateľov likvidity vybraného poľnohospodárskeho družstva s priemernými výsledkami poľnohospodárskych subjektov v SR

Ukazovateľ	Rok 2011		Rok 2012	
	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku
L1	0,24	0.151	0,26	0.051
L2	0,77	0.604	0,75	0.502
L3	1,97	1.123	1,89	0.968

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: Informačný list MPRV SR 2012, Radela s. r. o.

Podľa tabuľky vidíme, že v ostatných poľnohospodárskych družstvách bola situácia mierne lepšia. V rok 2012 nastala pre sledovaný podnik horšia situácia, čo sa ale v roku 2013 zlepšilo.

Podniku odporúčame na zlepšenie situácie v oblasti likvidity zvýšiť tržby, čomu sme sa venovali v predchádzajúcej podkapitole. Ak by mal podnik vyššie tržby, znamenalo by to viac finančných prostriedkov na splácanie záväzkov. Ďalším návrhom na zlepšenie, je využitie faktoringu. Predaj krátkodobých pohľadávok by pomohol zlepšiť najmä likviditu prvého stupňa, pretože by pribudli peniaze na účtoch a v hotovosti a podnik by tak mohol flexibilnejšie splácať krátkodobé záväzky. Ďalej podniku odporúčame viac využívať dlhodobé úvery namiesto krátkodobých, pretože tieto sa nezapočítavajú do krátkodobých záväzkov, a tým by sa hodnoty ukazovateľa likvidity zlepšili. Navyše úroky z dlhodobých úverov bývajú vo väčšine prípadov nižšie, ako pri krátkodobých úveroch. Podnik by kvôli zlepšeniu likvidity mohol taktiež zvýšiť zásoby na sklade. To ale nepovažujeme za dobré riešenie, pretože držanie prebytočných zásob na sklade umŕtvuje finančné prostriedky, ktoré môžu byť v obehu.

3.1.3. Hodnotenie ukazovateľov aktivity

Ukazovatele aktivity sledovaného poľnohospodárskeho družstva porovnáme s priemerným stavom v ostatných poľnohospodárskych družstvách, účtujúcich v podvojnóm účtovníctve na Slovensku v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 21 Porovnanie ukazovateľov aktivity vybraného poľnohospodárskeho družstva s priemernými výsledkami poľnohospodárskych subjektov v SR

Ukazovateľ	Rok 2011		Rok 2012	
	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku
Obrat celkových aktív	0,52	0.21	0,55	0.20
Doba obratu zásob	131,79	143.96	124,23	129.00
Doba inkasa pohľadávok	107,64	125.84	96,32	124.79
Doba úhrady záväzkov	239,23	218.67	224,20	293.97

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: Informačný list MPRV SR 2012, Radela s. r. o.

Obrat celkových aktív sa každý podnik snaží maximalizovať. Nami vybraný podnik má túto hodnotu aj oproti priemeru na nízkej úrovni. V roku 2012 z jedného eura majetku vyrobil 0,20 € tržieb a v roku 2013 to bolo 0,22 € tržieb. Tento stav spôsobujú najmä nízke tržby. Problematike tržieb sme sa už venovali pri hodnotení rentability.

V sledovanom podniku sme pri ukazovateli doba obratu zásob zaznamenali klesajúcu tendenciu počas všetkých piatich rokov, čo považujeme za pozitívny trend. V porovnaní s ostatnými poľnohospodárskymi družstvami bola doba obratu zásob vo vybranom podniku napríklad v roku 2011 o 12 dní dlhšia, čo znamená, že podnik nemá príliš veľký priestor na zlepšenie tohto ukazovateľa. V roku 2012 je doba obratu zásob v porovnaní s priemerom ostatných podnikov v poľnohospodárstve dlhšia len o 4 dni.

Ukazovateľ doba obratu zásob znížime zvýšením tržieb a znížením zásob. Tu však treba brať do úvahy, že situácia je v poľnohospodárstve veľmi špecifická, pretože podnik nevyrába výrobky na sklad. Celú produkciu mlieka denne predáva. Zásoby tvoria len zvieratá, ktorých prirodzený vývoj nemožno urýchliť, vlastné krmivá, ktoré sa vyrobia v lete a celú zimu sa uskladňujú, a do zásob patrí aj nakupovaný materiál. Naše odporúčanie pre podnik je dbať na správne ocenenie zásob, pretože hlavne zvieratá a vlastné krmivá oceňuje pomocou vnútropodnikových cien. Preto je dôležité, aby tieto zásoby neboli príliš nadhodnotené a ani podhodnotené.

Doba inkasa pohľadávok sa od priemeru v roku 2012 odlišuje o 29 dní. Predlžovanie doby inkasa pre podnik nie je pozitívny jav, pretože takto nemôže disponovať s finančnými prostriedkami, ktoré mu patria, ale čakať na ich zinkasovanie. V roku 2013 podnik čakal na inkaso pohľadávok v priemere až približne 140 dní.

Podniku odporúčame vykonávať systematickú kontrolu inkasa pohľadávok, zaviesť posielanie upomienok pre neplatičov, stanoviť sankcie za prekročenie doby splatnosti alebo poskytnúť skonto pri ich predčasnom splatení. Ak podnik eviduje pohľadávky, ktoré nie sú splatené dlhšiu dobu, navrhujeme kontaktovať obchodného partnera a dohodnúť si s ním splátkový kalendár. Naším ďalším návrhom je zautomatizovať vzájomné započítavanie pohľadávok so záväzkami, ak ide o toho istého obchodného partnera.

Keď sa pozrieme na čas, kým podnik splatí svoje záväzky zistíme, že v roku 2011 to bolo dokonca menej ako priemer pre všetky poľnohospodárske subjekty na SR o 21 dní. Doba úhrady záväzkov sa pohybuje v pomerne vysokých číslach. Na jednej strane je to pre podnik pozitívne, pretože o to dlhšie môže disponovať s finančnými prostriedkami, no na druhej strane mu hrozia sankcie za nedodržanie lehoty splatenia záväzkov a taktiež strata dobrého mena u dodávateľov. Keď sa ale ešte raz pozrieme na priemerné hodnoty pre všetky poľnohospodárske subjekty účtujúce v podvojnom účtovníctve na SR tak usudzujeme, že táto situácia panuje v celom poľnohospodárstve.

Podniku odporúčame zlepšiť likviditu a zrýchliť dobu inkasa pohľadávok. To mu umožní promptne splácať záväzky.

3.1.4. Hodnotenie ukazovateľov zadlženosti

Pri ukazovateľoch zadlženosti sme situáciu v podniku hodnotili pozitívne. Celková zadlženosť ani v jednom zo sledovaných rokov nestúpila nad 50 % a koeficient samofinancovania na druhej strane neklesol pod 50 %. Znamená to, že podnik využíva na financovanie svojich potrieb cudzie zdroje, ale podstatnú časť svojich aktivít dokáže vykryť aj z vlastných zdrojov. Porovnanie s ostatnými podnikmi v poľnohospodárstve zobrazuje nasledovná tabuľka.

Tabuľka 22 Porovnanie ukazovateľov zadlženosti vybraného poľnohospodárskeho družstva s priemernými výsledkami poľnohospodárskych subjektov v SR

Ukazovateľ	Rok 2011		Rok 2012	
	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku
Celková zadlženosť	44,02 %	45.35%	44,42 %	46.80%
Koeficient samofinancovania	47,58 %	54.65%	47,37 %	53.20%
Úverová zadlženosť aktív	13,46 %	10.72%	12,62 %	7.93%

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: Informačný list MPRV SR 2012, Radela s. r. o.

V tabuľke vidíme, že v rokoch 2011 a 2012 bol v poľnohospodárskych podnikoch na Slovensku podobný stav v oblasti zadlženosti. Úverová zadlženosť v roku 2012 bola 7,93 % a v roku 2013 podnik využíval na svoje financovanie 6,27 % bankových úverov. Keď sme porovnali úverovú zadlženosť s dlhodobou zadlženosťou, zistili sme, že v rokoch 2010 a 2011 bola úverová zadlženosť vyššia ako dlhodobá zadlženosť. Zapríčinili to hlavne vyššie položky krátkodobých bankové úverov oproti dlhodobým úverom.

Horšiu situáciu ale naznačuje ukazovateľ úrokového krytia. Podľa literatúry by mal podnik z toho čo vyprodukuje pokryť úrokové náklady aspoň trikrát. Nami vybraný podnik počas prvých štyroch sledovaných rokov túto požiadavku nesplnil. Podarilo sa mu to až v roku 2013 kedy sa hodnota tohto ukazovateľa vyšplhala na 6,02.

Taktiež negatívny vývoj sme až do roku 2012 zaznamenali pri tokovom zadlžení. Tak isto ako pri predošlom ukazovateli nastala najlepšia situácia v roku 2013, aj vďaka kladnému výsledku hospodárenia. Podnik bol schopný splatiť svoje dlhy o 4 roky.

Podniku by sme navrhli zvážiť používanie hlavne krátkodobých bankových úverov, pretože tieto úvery majú väčšinou vyššie úroky ako dlhodobé bankové úvery.

3.2. Hodnotenie analýzy nákladov

Náklady sú neodmysliteľnou súčasťou podnikania. Ak ich podnik sleduje a analyzuje, nachádza rezervy ich znižovania a tým si zvyšuje šancu uspieť na trhu.

V nami vybranom podniku je sledovanie nákladov obzvlášť dôležité, pretože nemôže ovplyvňovať predajnú cenu mlieka, ale výšku nákladov regulovať môže.

3.2.1. Hodnotenie analýzy nákladov poľnohospodárskeho družstva podľa druhového a kalkulačného členenia

Náklady vybraného poľnohospodárskeho družstva sme analyzovali z rôznych hľadísk. Ako prvé sme vyčíslili celkové náklady počas sledovaných piatich rokov od roku 2009 do roku 2013, aby sme získali celkový prehľad o ich výške. Zistili sme, že najnižšie náklady podnik zaznamenal v roku 2009 a najvyššie v roku 2010, a to až 576 030 €. Dôvodom takéhoto rapidného zvýšenia nákladov bola zvýšená cena vstupných surovín ako napr. krmne obilie, nafta, el. energia a náklady na služby. Od roku 2010 mal vývoj nákladov klesajúcu tendenciu. V roku 2013 sa výška nákladov dostala na úroveň 488 906 €, čiže vrátila sa takmer na hodnotu, ako v roku 2009, čo považujeme za pozitívny vývoj. Výšku celkových nákladov sme porovnali aj s ostatnými družstvami účtujúcimi v podvojnom účtovníctve na Slovensku.

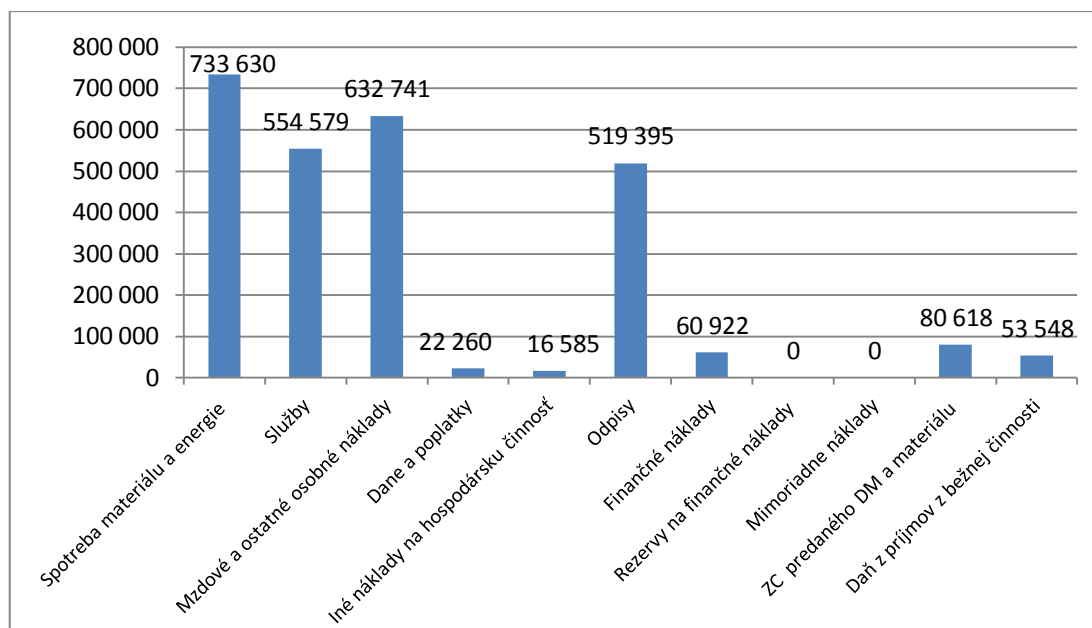
Tabuľka 23 Porovnanie celkových nákladov vybraného poľnohospodárskeho družstva s celkovými nákladmi poľnohospodárskych subjektov v SR

Ukazovateľ	Rok 2011		Rok 2012	
	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku
Celkové náklady na ha poľnohospodárskej pôdy	1724.74 €/ha	1255,32 €/ha	1788.85 €/ha	1207.00 €/ha

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: Informačný list MPRV SR 2012, Radela s. r. o.

V tabuľke vidíme, že poľnohospodárske podniky vynaložili ešte viac nákladov na svoju činnosť v rokoch 2011 a 2012 ako nami vybrané poľnohospodárske družstvo.

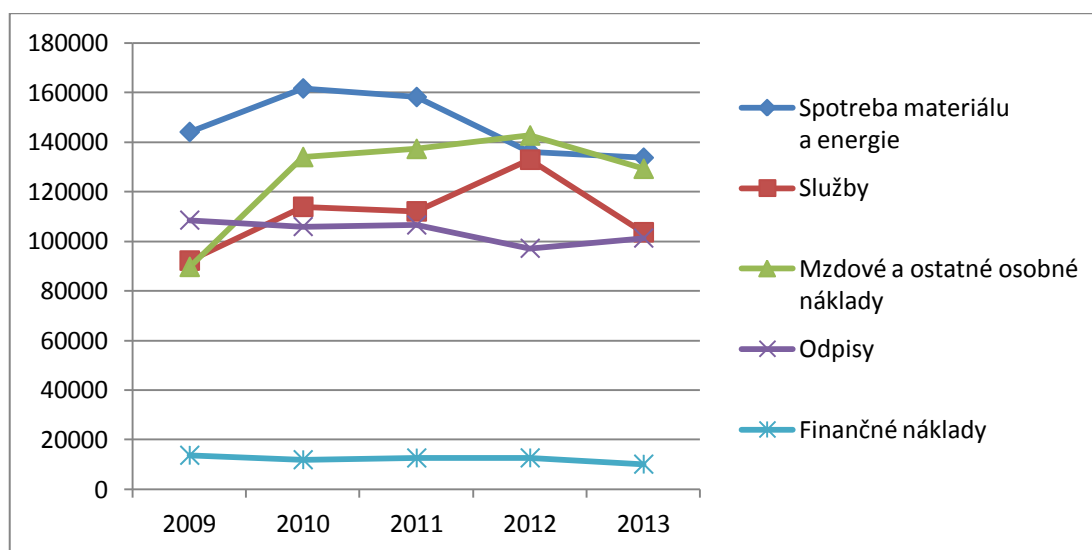
Ako ďalší krok sme sa rozhodli skúmať náklady z hľadiska druhového členenia. Na nasledujúcom grafe sú zobrazené sumy nákladov spolu za 5 rokov rozdelené podľa druhového členenia.

Graf 25 Náklady podľa druhového členenia

Prameň: Vlastné spracovanie.

Na grafe vidíme, že podnik najviac míňal počas piatich sledovaných rokov na spotrebu materiálu a energie, mzdové a ostatné osobné náklady, služby a odpisy.

Graf 26 Výška vybraných druhov nákladov v jednotlivých rokoch

Prameň: Vlastné spracovanie.

Spotreba materiálu a energie bola najvyššia v roku 2010. Okrem už spomínanej rekonštrukcie hnojiska mohlo za tento vývoj aj zvyšovanie cien vstupných materiálov, hlavne krmív a elektrickej energie. Od roku 2010 však tieto náklady začali klesať a situácia sa začala zlepšovať. Naopak, služby a mzdové náklady mali opačný vývoj. Až do roka 2012 rástli, podniku sa ich podarilo znížiť iba

v poslednom roku 2013. Kritický bol najmä v oblasti služieb rok 2012. Podnik to odôvodnil vyšším počtom kosieb, ktoré zabezpečoval dodávateľským spôsobom. Odpisy a finančné náklady sa v podniku udržiavajú približne na rovnakej úrovni. Odpisy výraznejšie klesli v roku 2012, kedy sa prestali odpisovať niektoré staršie stroje.

Vo všeobecnosti však môžeme konštatovať, že vývoj v roku 2013 sa zlepšil takmer vo všetkých kategóriách nákladov.

Podľa kalkulačného členenia nákladov sme zistili, že celkové náklady na výrobu mlieka v roku 2013 dosiahli sumu 274 033,36 € za rok a pri ročnej produkcii mlieka, ktorá bola v tomto roku 735 270,00 litrov podnik potreboval na výrobu jedného litra mlieka 0,37 €. Keď to porovnáme s priemernou predajnou cenou v roku 2013, ktorá bola 0,32 € zistíme, že vo vybranom poľnohospodárskom družstve je znižovanie nákladov naozaj jedna z kľúčových záležitostí, pretože jednotková cena mlieka je stále vyššia ako priemerná predajná cena mlieka. To, že táto priemerná predajná cena bola v období posledných piatich rokov jednou z najvyšších, dopomohlo k zlepšeniu finančnej situácie v podniku.

3.2.2. Hodnotenie ukazovateľov analýzy nákladov poľnohospodárskeho družstva

Keďže nám analýza nákladov podľa druhového a kalkulačného členenia nedala obraz o hospodárnosti nákladov, rozhodli sme sa v závere praktickej časti diplomovej práce venovať zhodnoteniu nákladovosti, nákladovej účinnosti a rentability nákladov. Tieto analýzy nám taktiež umožnia porovnať vybraný podnik s ostatnými podnikmi v poľnohospodárstve.

Ako prvý sme vyčíslili halierový ukazovateľ, ktorého vývoj nebol príliš optimistický. V prvých štyroch rokoch ani raz neklesol pod 1 a v roku 2012 dosiahol najhoršiu hodnotu počas sledovaného obdobia a to 1,123. V roku 2013 sa vývoj zlepšil a na 1 € výnosov podnik potreboval 0,947 € nákladov. Porovnanie s poľnohospodárskymi družstvami na Slovensku sa nachádza v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 24 Porovnanie halierového ukazovateľa vybraného poľnohospodárskeho družstva s halierovým ukazovateľom poľnohospodárskych subjektov v SR

Ukazovateľ	Rok 2011		Rok 2012	
	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku
Halierový ukazovateľ	0,96	1,021	0,98	1,123

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: Informačný list MPRV SR 2012, Radela s. r. o.

Tento ukazovateľ by mohol podnik znížiť najmä znížením celkových nákladov.

Ďalším ukazovateľom sme zisťovali nákladovú účinnosť, čiže koľko eur tržieb podnik vyprodukoval z jedného eura nákladov. Ani v tomto prípade sme nezaznamenali dobré výsledky. Na nákladovú účinnosť okrem nákladov vplýva produkcia mlieka a predajná cena mlieka čo potvrdzuje aj vývoj ukazovateľa v poľnohospodárskom družstve. V roku 2011 bola priemerná predajná cena mlieka na najvyššej úrovni 0,33 € a aj ukazovateľ nákladovej účinnosti bol vysoký a to 0,492, taktiež v roku 2013 bola priemerná cena mlieka 0,32 € a nákladová účinnosť bola 0,551 pretože v tomto roku klesli aj celkové náklady. To že ukazovateľ nákladovej účinnosti nie je v podniku ideálny potvrdzuje aj porovnanie s ostatnými poľnohospodárskymi podnikmi na Slovensku.

Tabuľka 25 Porovnanie nákladovej účinnosti vybraného poľnohospodárskeho družstva s nákladovou účinnosťou poľnohospodárskych subjektov v SR

Ukazovateľ	Rok 2011		Rok 2012	
	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku
Nákladová účinnosť	0.77	0,492	0.79	0,456

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: Informačný list MPRV SR 2012, Radela s. r. o.

Podniku by sme odporučili zvýšiť produkciu a predaj teliat, pretože pri teľatách si predajnú cenu určuje podnik sám, a preto by táto výroba bola efektívnejšia, čo sme popísali pri hodnotení ukazovateľov rentability.

Posledným ukazovateľom sa potvrdil vývoj v poľnohospodárskom družstve počas piatich rokov, ktorý sme sa v práci snažili priblížiť. Rentabilita nákladov bola taktiež v roku 2012 najhoršia iba – 10,99 % a v roku 2013 najlepšia a to 5,58 %.

Tabuľka 26 Porovnanie rentability nákladov vybraného poľnohospodárskeho družstva s rentabilitou nákladov poľnohospodárskych subjektov v SR

Ukazovateľ	Rok 2011		Rok 2012	
	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku	Priemerný stav	Stav vo vybranom podniku
Rentabilita nákladov	2.95 %	-2,02 %	1.22 %	-10,99 %

Prameň: Vlastné spracovanie podľa: Informačný list MPRV SR 2012, Radela s. r. o.

V predchádzajúcej tabuľke sa nachádza porovnanie vybraného poľnohospodárskeho družstva s ostatnými poľnohospodárskymi podnikmi na Slovensku.

Rok 2012 bol z tohto pohľadu naozaj kritický, podnik vykázal stratu až vo výške -60 380 €. Vplývali na to najmä vysoké vstupné náklady, nižšia produkcia mlieka, nízka priemerná predajná cena mlieka a z dôvodu zrušenia dotácie na tzv. červenú naftu aj nižšie výnosy. Aj napriek tejto nepriaznivej situácii poľnohospodárske družstvo naďalej splácalo svoje záväzky a v roku 2013 sa situácia vo viacerých oblastiach zlepšila. Podnik vykázal zisk vo výške 27 288 €.

3.2.3. Návrhy na znižovanie nákladov vo vybranom poľnohospodárskom družstve

Z finančnej analýzy, ktorú sme vykonali nám vyplynuli niektoré možnosti znižovania nákladov. Jednorazové znižovanie nákladov nemá podľa nášho názoru dlhodobý efekt. Nato, aby bolo znižovanie nákladov systematické a efektívne je dôležité pripraviť kvalitný finančný plán. Pokiaľ by si podnik naplánoval financie na dlhšiu dobu dopredu, mohol by sa vyhnúť situáciám, kedy bol nútený brať preklenovacie agro úvery a ušetril by náklady na úroky. Taktiež je to dobrý spôsob, ako sa vyhnúť pokutám z omeškania splátok alebo nezaplatenia svojich záväzkov. Dohoda s obchodnými partnermi je tiež jedným zo spôsobov zníženia nákladov. Máme na mysli napríklad docielenie výhodnejších bankových poplatkov, nižších úrokov za úvery, dlhšie doby splatnosti faktúr atď.

Podniku by sme ďalej odporučili znížiť materiálové náklady, a to napríklad znížením nákladov na administratívu. Tlačivá, ktoré podnik bežne kupuje v papiernictve, môže zadarmo stiahnuť z internetu. Keby sa s obchodnými partnermi dohodol na elektronickej komunikácii, mohol by ušetriť náklady na poštovné. Taktiež sa môže pri nákupe ďalšieho materiálu ako sú krmivá, lieky, dezinfekčné prostriedky,

náhradné diely atď. dohodnúť s dodávateľmi o pravidelnom nákupe alebo nákupe väčšieho množstva jednorazovo a získať tak množstevné zľavy.

Ďalšie možnosti znižovania nákladov vidíme v položke služby. Vysokú položku v kategórii služieb tvorili najmä služby na zber a uskladnenie krmovín. Preto podniku navrhujeme investíciu do strojov a zariadení. Táto investícia by predstavovala zvýšenie nákladov, no v konečnom dôsledku by spôsobila ich zníženie. Podnik by najmä nemusel čakať, kým ostatné družstvá, ktoré sú vlastníkami týchto strojov pozbierajú a uskladnia svoje krmivá a až potom môžu tieto služby poskytnúť nášmu podniku. Ak sa k tomu ešte pripojí nepriaznivé počasie, podnik znova odkladá zber krmovín. Všetky tieto faktory znižujú kvalitu krmiva, tým sa znižuje aj produkcia mlieka a zároveň sa musí dokupovať výživné krmivo. Samozrejme, že podniku by pomohlo, keby vlastnil aj iné stroje potrebné na zvyšovanie kvality poľnohospodárskej pôdy a tým aj krmiva. Tieto stroje by mohol ďalej prenajímať a zvýšiť si tým tržby za služby (Kurnotová, 2012).

V oblasti osobných nákladov by sme podniku navrhli zamestnávať pastierov buď, na dohodu alebo využiť služby personálnej agentúry. Podnik ich zamestnáva na dobu určitú na plný pracovný úväzok niekoľko mesiacov v roku, čo mu zvyšuje náklady na odvody. A niektoré práce najmä čo sa týka údržby a úpravy areálu by sme presunuli na leto a využili možnosť zamestnania študentov na dohodu.

Keďže aj poľnohospodárstvo je oblasť, ktorá sa neustále vyvíja smerom dopredu nesmieme zabudnúť ani na vzdelávanie zamestnancov. Nové vedomosti a procesy dokážu ušetriť čas a samozrejme náklady. Veľmi dôležité je vzdelávanie v oblasti bezpečnosti a ochrany pri práci, pretože práca v poľnohospodárstve je náročná a často pri nej môže dôjsť k úrazu. Keďže sa tu pracuje s ťažkými strojmi a mechanizmami, neadekvátnym prístupom môže dôjsť aj k vysokej škode na majetku. Taktiež vzdelávanie pracovníkov, ktorí sa priamo starajú o zvieratá. Nezodpovednosť a nevzdelanosť týchto zamestnancov môže viesť k nesprávnemu zaobchádzaniu so zvieratami a to môže vyvrcholiť až do rôznych infekcií a chorôb zvierat a tým pádom k zvýšeniu nákladov na lieky a služby lekárov.

Toto sú niektoré faktory, ktoré by mohli podniku pomôcť, no k znižovaniu nákladov musí pristupovať zodpovedne a systematicky.

ZÁVER

Finančná analýza je nevyhnutnou súčasťou podnikania. Hodnotí celkovú finančnú situáciu v podniku, a tým podáva informáciu o jeho hospodárení. Umožňuje nám obzrieť sa späť a analyzovať rozhodnutia a situácie, ktoré rôznym spôsobom ovplyvnili finančné hospodárenie podniku. Pomocou výsledkov finančnej analýzy sa môže podnik porovnať s ostatnými podnikmi a zistiť tak svoju pozíciu na trhu, zistiť v čom sa od konkurencie líši, identifikovať svoje silné a slabé stránky.

Špeciálnou kategóriou podnikania sú náklady. Sú jeho neodmysliteľnou súčasťou, a preto im prikladáme veľký význam. Analýzu nákladov, odhaľovanie rezerv v ich využívaní a ich systematické znižovanie považujeme za správnu cestu k efektívnemu hospodáreniu.

Cieľom diplomovej práce bolo na základe teoretických východísk analyzovať finančné hospodárenie vybraného poľnohospodárskeho družstva so zameraním na analýzu riadenia nákladov.

V prvej kapitole diplomovej práce sme popísali teoretické východiská finančnej analýzy, definovali základné pojmy, jej význam, ciele a zdroje údajov, identifikovali sme pre koho je finančná analýza určená a charakterizovali metódy finančnej analýzy, pri ktorých sme viac pozornosti venovali pomerovým ukazovateľom. V závere prvej kapitoly sme definovali ekonomickú kategóriu náklady, ich klasifikáciu a charakterizovali sme najvýznamnejšie metódy analýzy nákladov. Taktiež sme popísali možnosti znižovania nákladov. Na spracovanie tejto kapitoly sme vychádzali z odbornej knižnej literatúry a internetových zdrojov.

Pomocou prvej kapitoly sme vypracovali druhú kapitolu. Na úvod sme charakterizovali vybrané poľnohospodárske družstvo. V ďalšej časti sme vyčíslili vybrané pomerové ukazovatele, a to rentabilitu, likviditu, aktivitu a zadlženosť v období piatich rokov od roku 2009 do 2013 a identifikovali sme najvýznamnejšie faktory ktoré výšku ukazovateľov ovplyvnili. Keďže v diplomovej práci kladieme dôraz na znižovanie nákladov, v druhej časti tejto kapitoly sme sa venovali analýze nákladov. Najskôr sme vyčíslili objem celkových nákladov v jednotlivých rokoch od roku 2009 do roku 2013, odhalili sme ich štruktúru pomocou druhového a kalkulačného členenia a akú efektívnosť dosahovali počas piatich rokov sme zistili pomocou halierového ukazovateľa, ukazovateľa nákladovej účinnosti a rentability nákladov. Zároveň sme identifikovali faktory, ktoré počas rokov vplývali na výšku nákladov. Na spracovanie tejto časti diplomovej práce sme používali primárne

a sekundárne zdroje, najmä interné dokumenty poľnohospodárskeho družstva, konkrétne výkazy ziskov a strát, súvahy, kalkuláciu ceny mlieka a veľmi nám pomohol osobný rozhovor s ekonómom družstva.

V tretej kapitole diplomovej práce sme zhodnotili výsledky skúmania v druhej kapitole a výsledky z rokov 2011 a 2012 sme porovnali s priemernými výsledkami všetkých poľnohospodárskych subjektov účtujúcich v podvojnom účtovníctve na Slovensku. Tieto informácie spracovala spoločnosť Radela, s. r. o. Bratislava. Vybrané poľnohospodárske družstvo v roku 2009 vykazovalo dobré výsledky. Situácia sa ale v roku 2010 zhoršila a podnik sa dostal do finančných ťažkostí najmä čo sa týka likvidity a zadlženosti, pretože vykonával finančne náročnú rekonštrukciu hnojiska. Z hľadiska rentability podnik zaznamenal kritickú situáciu v roku 2012. V roku 2013 sa situácia výrazne zlepšila vo viacerých oblastiach. Ak by podnik pokračoval v trende z roku 2013, dá sa predpokladať, že dosiahne v roku 2014 ešte lepšie výsledky ako v roku 2013. Vďaka dobrej predajnej cene mlieka, ktorá sa v prvých štyroch mesiacoch drží na priemere cca 0,365 €/l a ak tento vývoj zotrvá aspoň do septembra 2014, veľmi priaznivo to ovplyvní celkové výsledky družstva v roku 2014. V závere tretej kapitoly sme navrhli konkrétne možnosti znižovania nákladov v poľnohospodárskom družstve.

SUMMARY

Financial analysis is an essential part of business. It evaluates the overall financial situation of the company and thus gives information about its management. It allows us to look back and analyze the decisions and situations differently affected the financial management of the company. Using the results of the financial analysis, the company can compare with other and determine the position in the market, find out what is different from your competitors, identify their strengths and weaknesses.

Special category of business is the cost. They are the indispensable part of them and therefore we attach great importance. Cost analysis, identifying gaps in their use and their systematic reduction is considered to be the efficient right way.

The aim of the thesis was based on the theoretical background to analyze the financial management of selected agricultural cooperative focusing on analysis of cost management.

In the first chapter of the thesis, we describe the theoretical basis of financial analysis, define basic concepts, its meaning, objectives and data sources, we have identified for whom it is intended financial analysis and describe methods of financial analysis, where we pay more attention to the ratios. At the end of the first chapter, we define a category of economic costs, their classification, and we describe the most important method of cost. At the end of the first chapter we described the possibility of reducing costs. Processing of this chapter, we started from the Book of professional literature and internet resources.

Using the first chapter, we developed the second chapter. At the outset, we describe selected agricultural cooperative. In the next section we quantify selected ratios and profitability, liquidity, activity and debt during the five years from 2009 to 2013 and we have identified the most important factors that affect the amount of indicators. Whereas in the thesis put emphasis on cost reduction, in the second part of this chapter we looked at the cost. First we quantified the amount of the total cost for each year from 2009 to 2013, we revealed their structure using a generic costing breakdowns, and what efficiency seen in the five years we have found through halier indicator, indicator of cost-effectiveness and cost efficiency. We have also identified factors that influenced over the years for the cost. Applied to that part of the thesis we used primary and secondary sources, mainly internal documents agricultural cooperatives and profit and loss statements, balance sheets, closing price of milk and really helped us a personal interview with economist team.

In the third chapter of the thesis , we evaluate the results of the examination in the second chapter and the results of the years 2011 and 2012 were compared with the average results of all farms double entry accounting in Slovakia. This information collected by the Council, p. r. about . Bratislava . Selected agricultural cooperative in 2009 showed good results . But the situation has deteriorated in 2010 and the company got into financial difficulties in particular with regard to liquidity and debt , because it performs expensive reconstruction dunghill . In terms of profitability of the enterprise recorded plight in 2012. In 2013, the situation has improved in several areas. If the company continues in the trend from 2013 , we can assume that the company achieved in 2014 even better results than in 2013. Due fair marketable milk price , which in the first four months of adhere to € 0.365 / l if the development remains at least until September 2014 , very positive this will affect the overall results of the team in 2014. At the end of the third chapter , we suggested specific ways to reduce costs in the agricultural cooperative .

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. DLUHOŠOVÁ, D. 2006. *Finanční řízení a rozhodování podniku : analýza, investování, oceňování, riziko, flexibilita*. Praha : Ekopress, 2006. 191 s. ISBN 80-86119-58-0.
2. FICZOVÁ, I. SEDLÁČEK, J. ÚRADNÍČEK, V. 2000. *Finančná analýza podniku I*. Banská Bystrica : Fakulta financií UMB, Zvolen : Bratia Sabovci s. r. o., 2000. 174 s. ISBN 80-89029-02-7.
3. GRŮNWALD, R. 2001. *Analýza finanční důvěrahodnosti podniku*. Praha : Ekopress, s. r. o., 2001. 76 s. ISBN 80-86119-47-5.
4. JANOK, M. a kol. 1997. *Základy finančnej analýzy firmy*. Bratislava : Mika-Conzult, 1997. 110 s. ISBN 80-967295-5-1.
5. KABÁT, L. MAJKOVÁ, M. VINCÚROVÁ, Z. 2013. *Hodnotenie podniku a analýza jeho finančného zdravia*. Bratislava : Iura Edition, 2013. 159 s. ISBN 978-80-8078-608-3.
6. KRIŠTOFÍK, P. a kol. 2010. *Podnikové financie*. Banská Bystrica : Kníhkupectvo DUMA, 2010. 203 s. ISBN 809678336-X.
7. KRIŠTOFÍK, P. SAXUNOVÁ, D. ŠURANOVÁ, Z. 2009. *Finančné účtovníctvo a riadenie s aplikáciou IAS/IFRS*. Bratislava : Iura Edition, 2009. 767 s. ISBN 978-80-8078-230-6.
8. KOTULIČ, R. a kol. 2007. *Finančná analýza podniku. 1. vyd.* Bratislava : Iura Edition 2007, 206 s. ISBN 978-80-117-0.
9. KUPKOVIČ, M. 1999. *Náklady podniku*. Bratislava : Sprint, 1999, 170 s. ISBN 80-88848-50-4.
10. KUPKOVIČ, M. a kol. 2003. *Podnikové hospodárstvo: komplexný pohľad na podnik*. Bratislava : Sprint vfra, 2003. 452 s. ISBN 80-88848-71-7.

11. KURNOTOVÁ, L. 2012. *Analýza nákladov podniku*. Banská Bystrica, 2012. Bakalárska práca. Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Ekonomická fakulta. Vedúca práce Ing. Vladimíra Klementová, PhD.
12. LESÁKOVÁ, Ľ. 2013. *Firemné plánovanie v malých a stredných podnikoch*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta v Banskej Bystrici, 2013. 238 s. ISBN 978-80-557-0508-8.
13. LESÁKOVÁ, Ľ. a kol. 2007. *Finančno-ekonomická analýza podniku*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta v Banskej Bystrici v spolupráci s OZ Ekonómia, 2007, 207 s. ISBN 978-80-8083-379-4.
14. MAJTÁN, Š. a kol. 2009. *Podnikové hospodárstvo*. Bratislava : Sprint, 2009, 318 s. ISBN 978-80-89393-07-7.
15. ÚRADNÍČEK, V. a kol. 2002. *Finančno-ekonomická analýza podniku (praktikum). I. časť*. Banská Bystrica : Občianske združenie Financ Banská Bystrica 2002, 208 s. ISBN 80-968702-1-1.
16. POLLAK, H. 2003. *Jak obnovit životaschopnost upadajících podniků*. Praha : C. H. Beck 2003. 122 s. ISBN 80-7179-803-7.
17. POPESKO, B. 2009. *Moderní metody řízení nákladů: Jak dosáhnout efektivního vynakládání nákladů a jejich snížení*. Praha : Grada, 2009, 240 s. ISBN 978-80-247-2974-9.
18. STANĚK, V. 2003. *Zvyšování výkonnosti procesním řízením nákladů*. Praha : Grada Publishing a. s., 2003, 236 s. ISBN 80-247-0456-0.
19. SYNEK, M. a kol. 2002. *Podniková ekonomika. 3. Přpracované a doplněné vydání*. Praha : C. H. Beck, 2002, 479 s. ISBN 80-7179-736-7.

20. ZALAI, K. a kol. 2013. *Finančno–ekonomická analýza podniku*. Bratislava : Sprint vfra, 2013. 471 s. ISBN 978-80-89393-80-0.
21. ZALAI, K. a kol. 2004. *Finančno–ekonomická analýza podniku*. Bratislava : Sprint vfra, 2004. 305 s. ISBN 80-8848-89-1.
22. *Aký je význam finančnej analýzy?* [online]. [cit. 2010-09-22]. Dostupné na internete: <http://www.podnikajte.sk/financie/c/279/category/finacne-riadenie/article/financna-analyza.xhtml>.
23. *Finanční analýza v praxi* [online]. [cit. 2012-03-22]. Dostupné na internete: <http://www.ipodnikatel.cz/Financni-rizeni/financni-analyza-podniku-v-praxi/Strana-2.html>.
24. *Metódy finančnej analýzy* [online]. [cit. 2010-09-22]. Dostupné na internete: <http://www.podnikajte.sk/financie/c/280/category/finacne-riadenie/article/metody-financnej-analyzy.xhtml>.
25. *Informačný list MPRV SR 2012*. 2013. Radela, s. r. o. Bratislava.
26. RUSNÁKOVÁ, J. *Účtovné výkazy – výstup účtovníctva* [online]. [cit. 2012-03-11]. Dostupné na internete: <http://www.ako-uctovat.sk/clanok.php?t=Uctovne-vykazy-vystup-uctovnictva&idc=70>.
27. SKLENKA, M. *Forma prezentácie prehľadu peňažných tokov* [online]. [cit. 2012-05-30]. Dostupné na internete: <http://www.anafin.sk/33/forma-prezentacie-prehladu-penaznych-tokov-uniqueidmRRWSbk196FPkyDafLfWAHmcQhIDcDWk6SGzfkV23SZPpA5B5rrwHw/>.
28. *Technická príprava výroby podrobne* [online]. Dostupné na internete: <http://www.visionsk.sk/funkcny-rozsah-erp-vision32/tpv/technicka-priprava-vyroby-podrobne-1.aspx>.

29. JADVIŠČÁK, D. *Ukazovatelé zadluženosti* [online]. 2011. Dostupné na internete: <http://financni-analyza.webnode.cz/ukazatele-zadluzenosti/>.
30. *Zrážková daň z príjmov a povinnosti platiteľov* [online]. 2013. Dostupné na internete: http://issuu.com/aionics/docs/dupp_01_2014/185.

PRÍLOHY

**Príloha 1 Súvaha vybraného poľnohospodárskeho družstva, za roky
2009 – 2013**

Označ.	Strana aktív	Číslo riadku	2009	2010	2011	2012	2013
	SPOLU MAJETOK	001	1194508	1440054	1360513	1255527	1201960
A.	Neobežný majetok	002	934595	1210097	111693	1068493	1004429
A.I.	Dlhodobý nehmotný majetok	003	1289	859	429	0	0
A.I.1.	Aktivované náklady na vývoj	004					
2.	Softvér	005	1289	859	429	0	0
3.	Oceniteľné práva	006					
4.	Goodwil	007					
5.	Ostatný dlhodobý nehmotný majetok	008					
6.	Obstarávaný dlhodobý nehmotný majetok	009					
7.	Poskytnuté preddavky na dlhodobý nehmotný majetok	010					
A.II.	Dlhodobý hmotný majetok	011	933306	1209238	1116510	1068493	1004429
A.II.1.	Pozemky	012					
2.	Stavby	013	553657	865393	826502	787808	747369
3.	Samostatné hnutelné veci a súbory hnutelných vecí	014	324135	289622	247759	243039	216677
4.	Pestovateľské celky trvalých porastov	015					
5.	Základné stádo a ťažné zvieratá	016	50980	49689	37715	33112	35849
6.	Ostatný dlhodobý hmotný majetok	017					
7.	Obstarávaný dlhodobý hmotný majetok	018	4534	4534	4534	4534	4534
8.	Poskytnuté preddavky na dlhodobý hmotný majetok	019					
9.	Opravná položka k nadobudnutému majetku	020					
A.III.	Dlhodobý finančný majetok	021					
A.III.1.	Podielové cenné papiere a podiely v dcérskej účtovnej jednotke	022					
2.	Podielové cenné papiere a podiely v spoločnosti s podstatným vplyvom	023					
3.	Ostatné dlhodobé cenné papiere a podiely	024					
4.	Pôžičky účtovnej jednotke v konsolidovanom celku	025					

5.	Ostatný dlhodobý finančný majetok	026					
6.	Pôžičky s dobou splatnosti najviac jeden rok	027					
7.	Obstarávaný dlhodobý finančný majetok	028					
8.	Poskytnuté preddavky na dlhodobý finančný majetok	029					
B.	Obežný majetok	030	259783	229656	243408	186749	197404
B.I.	Zásoby	031	121976	113479	112357	89886	79748
B.I.1.	Materiál	032	23263	26536	26973	20288	18866
2.	Nedokončená výroba a polotovary vlastnej výroby	033	15404	7822	7663	1899	11445
3.	Výrobky	034	28270	37259	49254	36762	19464
4.	Zvieratá	035	55039	41862	28467	30937	29973
5.	Tovar	036					
6.	Poskytnuté preddavky na zásoby	037					
B.II.	Dlhodobé pohľadávky súčet	038					
B.II.1	Pohľadávky z obchodného styku	039					
2.	Čistá hodnota zákazky	040					
3.	Pohľadávky voči dcérskej účtovnej jednotke a materskej účtovnej jednotke	041					
4.	Ostatné pohľadávky v rámci konsolidovaného celku	042					
5.	Pohľadávky voči spoločníkom, členom a združeniu	043					
6.	Iné pohľadávky	044					
7.	Odložená daňová pohľadávka	045					
B.III.	Krátkodobé pohľadávky súčet	046	107577	113622	98216	86954	104251
B.III.1.	Pohľadávky z obchodného styku	047	36944	21781	28541	26903	39671
2.	Čistá hodnota zákazky	048					
3.	Pohľadávky voči dcérskej účtovnej jednotke a materskej účtovnej jednotke	049					
4.	Ostatné pohľadávky v rámci konsolidovaného celku	050					
5.	Pohľadávky voči spoločníkom, členom a združeniu	051					
6.	Sociálne poistenie	052					
7.	Daňové pohľadávky a dotácie	053	70624	91841	59570	59570	59218
8.	Iné pohľadávky	054	9		105	481	5362
B.IV.	Finančné účty súčet	055	30230	2555	32835	9909	13405
B.IV.1.	Peniaze	056	-471	2194	386	6606	4041

2.	Účty v bankách	057	30701	361	32449	3303	9364
3.	Účty v bankách s dobou viazanosti dlhšou ako jeden rok	058					
4.	Krátkodobý finančný majetok	059					
5.	Obstarávaný krátkodobý finančný majetok	060					
C.	Časové rozlíšenie súčet	061	130	301	166	285	127
C.1.	Náklady budúcich období krátkodobé	062					
2.	Náklady budúcich období krátkodobé	063	130	301	166	285	127
3.	Príjmy budúcich období dlhodobé	064					
4.	Príjmy budúcich období krátkodobé	065					
Označenie	Strana pasív	Číslo riadku	2009	2010	2011		
	SPOLU VLASTNÉ IMANIE A ZÁVÄZKY	066	1194508	1440054	1360513	1255527	1201960
A.	Vlastné imanie	067	761515	54746	743587	667997	695285
A.I.	Základné imanie súčet	068	60756	60756	61088	51088	61088
A.I.1.	Základné imanie	069	60756	60756	61088	61088	61088
2.	Vlastné akcie a vlastné obchodné podiely	070					
3.	Zmena základného imania	071					
4.	Pohľadávky za upísané vlastné imanie	072					
A.II.	Kapitálové fondy súčet	073	752866	752866	752866	752866	752866
A.II.1.	Emisné ážio	074					
2.	Ostatné kapitálové fondy	075	752866	752866	752866	752866	752866
3.	Zákonný rezervný fond (Nedeliteľný fond) z kapitálových vkladov	076					
4.	Oceňovacie rozdiely z precenenia majetku a záväzkov	077					
5.	Oceňovacie rozdiely z kapitálových účastín	078					
6.	Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení	079					
A.III.	Fondy zo zisku súčet	080	16027	16027	16061	16061	16061
A.III.1.	Zákonný rezervný fond	081					
2.	Nedeliteľný fond	082	16027	16027	16061	16061	16061
3.	Štatutárne fondy a ostatné fondy	083					
A.IV.	Výsledok hospodárenia minulých rokov	084	-53287	-68136	-74903	-101638	-162018
A.IV.1	Nerozdelený zisk	085					

.	minulých rokov						
2.	Neuhrazená strata minulých rokov	086	-53287	-68136	-74903	-101638	-162018
A.V.	Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie po zdanení	087	-14847	-6767	-11525	-60380	27288
B.	Závazky	088	261218	526496	323585	310977	246943
B.I.	Rezervy súčet	089	5763	7194	7082	6579	6065
B.I.1.	Rezervy zákonné dlhodobé	090					
2.	Rezervy zákonné krátkodobé	091	5763	7194	7082	6579	6065
3.	Ostatné dlhodobé rezervy	092					
4.	Ostatné krátkodobé rezervy	093					
B.II.	Dlhodobé záväzky súčet	094	79813	74680	83190	112758	98605
B.II.1.	Dlhodobé záväzky z obchodného styku	095					
2.	Čistá hodnota zákazky	096					
3.	Dlhodobé nevyfakturované dodávky	097					
4.	Dlhodobé záväzky voči dcérskej účtovnej jednotke a materskej účtovnej jednotke	098					
5.	Ostatné dlhodobé záväzky v rámci konsolidovaného celku	099					
6.	Dlhodobé prijaté preddávky	100					
7.	Dlhodobé zmenky na úhradu	101					
8.	Vydané dlhopisy	102					
9.	Záväzky zo sociálneho fondu	103	233	654	1088	1471	1650
10.	Ostatné dlhodobé záväzky	104	39317	16809	9853	16569	6836
11.	Odložený daňový záväzok	105	40263	57217	72249	94718	90119
B.III.	Krátkodobé záväzky súčet	106	66400	259485	87474	82077	66962
B.III.1.	Záväzky z obchodného styku	107	49963	233461	66290	66684	45669
2.	Čistá hodnota zákazky	108					
3.	Nevyfakturované dodávky	109	1404	300	833	843	310
4.	Záväzky voči dcérskej účtovnej jednotke a materskej účtovnej jednotke	110					
5.	Ostatné záväzky v rámci konsolidovaného celku	111					
6.	Záväzky voči spoločníkom a združeniu	112	4027	5431	5531	5200	4942

7.	Závazky voči zamestnancom	113		105			
8.	Závazky zo sociálneho poistenia	114	2637	3595	3964	3262	3673
9.	Daňové záväzky a dotácie	115			1687	1084	762
10.	Ostatné záväzky	116	8369	16593	9169	15004	11606
B.IV.	Krátkodobé finančné výpomoci	117		36300	8300	3000	
B.V.	Bankové úvery	118	109242	148837	137539	96563	75311
B.V.1.	Bankové úvery dlhodobé	119	46936	29211	23564	5311	
2.	Bežné bankové úvery	120	62306	119626	113975	61252	75311
C.	Časové rozlíšenie súčet	121	171775	158812	293341	276553	259732
C.1.	Výdavky budúcich období dlhodobé	122					
2.	Výdavky budúcich období krátkodobé	123	210	245			
3.	Výnosy budúcich období dlhodobé	124	171565	158567	293341	276553	259732
4.	Výnosy budúcich období krátkodobé	125	0	0	0	0	0

Príloha 2 Výkaz ziskov a strát vybraného poľnohospodárskeho družstva za roky 2009 – 2013

Výkaz ziskov a strát (EUR)			V celých €				
označenie	Názov	Č. r.	2009	2010	2011	2012	2013
I.	Tržby z predaja tovaru	01					
A.	Náklady vynaložené naobstaranie predaného tovaru	02					
+	Obchodná marža	03					
II.	Výroba	04	166 740	246 325	285 039	227 080	249629
II.1.	Tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb	05	181 140	220 097	255 679	222 254	234692
2.	Zmen stavu vnútroorganizačných zásob	06	-43 710	-9 469	-1 557	-15 786	-8717
3.	Aktivácia	07	29 310	35 697	30 917	20 612	23654
B.	Výrobná spotreba	08	236 247	275 497	270 191	268 978	237296
B.1.	Spotreba materiálu, energie a ostatných neskladovateľných dodávok	09	144 057	161 616	158 151	136 120	133686
2.	Služby	10	92 190	113 881	112 040	132 858	103610
+	Pridaná hodnota	11	-69 507	-29 172	14 848	-41 898	12333
C.	Osobné náklady	12	89 668	133 956	137 246	142 642	129229
C.1.	Mzdové náklady	13	62 024	93 978	96 151	99 731	90871
2.	Odmeny členom orgánov spoločnosti a družstva	14		1 594	947	800	417
3.	Náklady na sociálne poistenie	15	20 889	31 849	32 636	32 889	30293
4.	Sociálne náklady	16	6 755	6 535	7 512	9 222	7648
D.	Dane a poplatky	17	5 173	4 791	4 739	3 789	3768
E.	Odpisy a opravné položky k dlhodobému hmotnému majetku	18	108 505	105 912	106 545	97 150	101283
III.	Tržby z predaja dlhodobého majetku a materiálu	19	19 320	39 196	25 292	28 588	34836
F.	Zostatková cena predaného Dlhodobého majetku a predaného materiálu	20	9 898	24 094	20 944	13 382	12300
G.	Tvorba a zaúčtovanie opravných položiek k pohľadávkam	21	3 711				
IV.	Ostatné výnosy z hospodárskej činnosti	22	287 266	283 731	249 709	233 530	231728
H.	Ostatné náklady na hospodársku činnosť	23	2 527	2 798	4 275	3 747	-473
V.	Prevod výnosov z hospodárskej činnosti	24					
I.	Prevod nákladov na hospodársku činnosť	25					
*	Výsledok hospodárenia z hospodárskej činnosti	26	17 597	22 204	16 100	-40 490	32790
VI.	Tržby z predaja cenných papierov a podielov	27					
J.	Predané cenné papiere a podiely	28					
VII.	Výnosy z dlhodobého finančného majetku	29					
VII.1	Výnosy z cenných papierov a podielov v dcérskej účtovnej jednotke a v spoločnosti s podstatným vplyvom	30					

2.	Výnosy z ostatných dlhodobých cenných papierov a podielov	31					
3.	Výnosy z ostatného dlhodobého finančného majetku	32					
VIII.	Výnosy z krátkodobého finančného majetku	33					
K.	Náklady na krátkodobý finančný majetok	34					
IX.	Výnosy z precenenia cenných papierov a výnosy z derivátových operácií	35					
L.	Náklady na precenenie cenných papierov a náklady na derivátové operácie	36					
M.	Tvorba a záčtovanie opravných položiek k finančnému majetku	37					
X.	Výnosové úroky	38	12	11	9	5	1
N.	Nákladové úroky	39	9 482	6 281	9 951	6 254	4519
XI.	Kurzové zisky	40	1				
O.	Kurzové straty	41	1				
XII.	Ostatné výnosy z finančnej činnosti	42					
P.	Ostatné náklady na finančnú činnosť	43	4 197	5 625	2 649	6 381	5583
XIII.	Prevod finančných výnosov	44					
R.	Prevod finančných nákladov	45					
*	Výsledok hospodárenia z hospodárskej činnosti	46	-13 667	-11 895	-12 591	-12 630	-10101
**	Výsledok hospodárenia z bežnej činnosti pred zdanením	47	3 930	10 309	3 509	- 53 120	22689
S.	Daň z príjmov z bežnej činnosti	48	18 777	17 076	15 034	7 260	-4599
S.1.	- splatná	49	6	122	2	1	
2.	- odložená	50	18 771	16 954	15 032	7 259	-4599
**	Výsledok hospodárenia z bežnej činnosti po zdanení	51	-14 847	-6 767	-11 525	-60 380	27288
XIV.	Mimoriadne výnosy	52					
T.	Mimoriadne náklady	53					
*	Výsledok hospodárenia z mimoriadnej činnosti pred zdanením	54					0
U.	Daň z príjmov z mimoriadnej činnosti	55					
U.1.	- splatná	56					
2.	- odložená	57					
*	Výsledok hospodárenia z mimoriadnej činnosti po zdanení	58					
***	Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie pred zdanením	59	3 930	10 309	3 509	-53 120	22 689
V.	Prevod podielov na výsledku hospodárenia spoločníkom	60					
***	Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie po zdanení	61	-14 847	-6 767	-11 525	-60 380	27 288